

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Tellijä: Kaitseministeerium

TALLINN

Märts 2014

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	4
UURINGU TAUST	8
Uuringu metoodika	8
Sotsiaalpoliitiline taust	12
UURINGU PÕHITULEMUSED.....	13
1. Uhkus Eesti riigi Euroopa Liitu ja NATO-sse kuulumise üle.....	13
2. Institutsioonide usaldusväärsus	14
2.1. Üldine taust	14
2.2. Kaitsestruktuurid	17
3. Julgeolek ning ohud	18
3.1. Julgeolek maailmas ning Eestis.....	19
3.2. Ohud Eestile.....	20
3.3. Julgeoleku tagatised	23
4. Eesti elanikkonna kaitsetahe	26
4.1. Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse.....	26
4.2. Soov sõjaohu korral Eestist lahkuda.....	29
4.3. Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral.....	31
5. Eesti kaitsevõime	32
5.1. Hinnang Eesti kaitsevõimele.....	32
5.2. Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas.....	33
5.3. Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel.....	34
6. Eesti kaitsestruktuurid.....	35
6.1. Kokkupuude kaitsestruktuuridega	35
6.2. Suhtumine ajateenistusse	37
6.2.1. Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks.....	37
6.2.2. Ajateenistusest kõrvale hoidmine	39
6.2.3. Asendusteenistus	41
6.2.4. Naiste ajateenistus	42
6.3. Suhtumine kutselisse kaitsevärke	44
6.4. Elukutseliste sõjaväelaste maine ja motiivid elukutse valikul.....	46
6.5. Kaitseleidi ülesanded.....	48
7. NATO.....	52

7.1. Suhtumine NATO-sse kuulumisse.....	52
7.2. NATO abi võimaliku ohu korral.....	55
8. Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid.....	56
8.1. Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides	56
8.2. Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid	59
8.3. Afganistani operatsiooni kuvand.....	62
8.4. Seosed sõnaga „veteran“	65
9. Riigikaitsealane teave.....	65
9.1. Riigikaitseõpetus koolides	65
9.2. Eesti Ekspressi lisaleht Riigikaitse.EE.....	67

LISAD: Lisa 1 – Eestikeelne küsitlusankeet

Lisa 2 – Andmetabelid

KOKKUVÕTE

- Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis 2014. aasta märtsis Kaitseministeeriumi tellimusel läbi riigikaitseteemalise avaliku arvamuse uuringu, mille käigus küsitleti 1203 Eesti elanikku vanuses 15-74 eluaastat.
- Uuringus kaardistati erinevaid Eesti riigiga seotud hoiakuid. Tulemustest ilmneb, et Euroopa Liitu kuulumise üle tunneb uhkust 76% ja NATO liikmelisuse üle 68% elanikest. Pidevalt või sageli on EL-i kuulumise üle uhkust tundnud 30% ja NATO puhul 31% vastajaist, mõlemad näitajad on poole aastaga mõne protsendipunkti võrra tõusnud. Kui Eesti Euroopa Liitu kuulumise osas on erinevused väiksemad, siis NATO-sse kuulumise suhtes on eestikeelne elanikkond mitte-eestlastega võrreldes tunduvalt positiivsemalt meelestatud.
- Uuringusse kaasatud kümne institutsiooni seast usaldatakse kõige enam Päästeteenistust (Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast usaldab 94%). Päästeteenistusele järgnevad institutsioonide usaldamise pingereas kaitsevägi (83%), politsei (83%), Kaitseliit (73%), president (65%), NATO (64%), Euroopa Liit (64%). Kõige vähem usaldavad inimesed Riigikogu (51%), valitsust (50%) ja peaministrit (41%). Samas on viimase kolme riigiinstitutsiooni usaldatavus eelmise aasta sügisega võrreldes veidi tõusnud. Kõiki institutsioone usaldab eestikeelne elanikkond rohkem kui mitte-eestlased.
- 2014. aasta kevadel oli 62% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast arvamusel, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas ebastabiilsus ja kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus. 10% usub, et maailm muutub eeloleval dekaadil turvalisemaks ja 26% arvab, et olukord püsib muutumatuna. Eesti olukorda tajuvad vastajad mõnevõrra positiivsemana - 20% arvates turvalisus siin paraneb. Poole aastaga on 12 protsendipunkti võrra suurenenud inimeste osakaal, kes pelgavad suuremat sõjaliste konfliktide ohtu maailmas. 6 protsendipunkti võrra rohkem on ka neid, kes kardavad ebaturvalisemat olukorda Eestis.
- Sarnaselt eelmistele uuringutele tajutakse Eestit ähvardavate ohtudena kõige sagedamini Eesti riiklike infosüsteemide vastu suunatud nn küberrünnakuid (väga või küllaltki tõenäoliseks peab lähemate aastate jooksul 75%), mõne välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides (64%) või ulatuslikku merereostust (54%). Poole aastaga on eeskätt suurenenud nende inimeste osakaal, kes peavad tõenäoliseks ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (16 protsendipunkti võrra), kasvanud on ka nende vastajate hulk, kes kardavad piiratud sõjalist rünnakut mõne strateegilise objekti vastu (11 protsendipunkti võrra), küberrünnakut Eesti riiklike infosüsteemide vastu (10 protsendipunkti võrra) ja välisriigi sekkumist Eesti poliitikasse või majandusse (9 protsendipunkti võrra).
- Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peetakse jätkuvalt NATO-sse kuulumist (67% nimetab seda ühena kolmest olulisemast tegurist). Sarnaselt varasemale on olulisuselt teisel kohal Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine (45%), sellele järgneb Euroopa Liitu kuulumine (30%). Nagu ka eelmistes uuringulainetes, on eestikeelsete vastajate jaoks NATO-sse kuulumine selgelt olulisim julgeolekugarantii (mainib 78% eesti- ja 41% muukeelsetest), muukeelsed elanikud aga näevad peamise julgeolekugarantiina koostööd ja häid suhteid Venemaaga (53%; eestikeelsetest 18%). Võrreldes eelmise uuringulainega on sel korral enim tõusnud nende inimeste osakaal, kes peavad üheks suuremaks julgeolekugarantiiks Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist (5 protsendipunkti

võrra). Vähenenud on aga nende elanike hulk, kes tähtsustavad kaitsealast koostööd Põhjamaadega (9 protsendipunkti võrra).

- Eesti elanike valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda on endiselt madalam kui riigi tasandil relvastatud kaitsetegevuse pooldamine. Võõrriigi rünnaku korral peab relvastatud vastupanu osutamist kindlasti või tõenäoliselt vajalikuks 82%, ise oleks aga valmis oma võimete ja oskuste kohaselt kaitsetegevuses osalema 61% elanikest. Mitme-eestlaste toetus relvastatud kaitsetegevusele püsib sama kõrgel kui eestlaste oma (83% vs 82%), samas on aga nende inimeste hulk, kes on ise valmis kaitsetegevuses osalema, mitme-eestlaste seas märgatavalt madalam kui eestlaste hulgas (47% vs 67%).
- Olukorras, kus Eestile tungitaks kallale, kaaluks siit lahkumist iga viies inimene: 6% püüaks enda hinnangul taolises olukorras kindlasti lahkuda ja 14% teeks seda tõenäoliselt. 15-19-aastased ja 30-39-aastased elanikud mõtleavad Eestist lahkumisele rohkem kui teistesse vanusegruppidesse kuuluvad inimesed. Kallaletungi korral püüaks Eestist lahkuda 16% eestlastest ja 30% mitme-eestlastest. Võrreldes eelmise uuringulainega on siiski 3 protsendipunkti võrra vähem neid mitme-eestlasi, kes ohu korral riigist lahkukuks, ja viimaste uuringulainete jooksul on kahanev trend olnud valdav.
- Elanike teadlikkus ohuolukorras käitumisest on küllaltki madal: vaid 24% teaks, mida ta saaks teha Eesti kaitseks, juhul kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung. Võrreldes viie eelneva uuringulainega on ohuolukorras käitumisest teadlike elanike osakaal pisut tõusnud, varasemalt jäi see keskmiselt 20 protsendi piirimaile. Endiselt nähakse tungivat vajadust inimesi riigikaitse teemadel harida, sest riigikaitseõpetuse kuulumist kooli õppeprogrammi pooldab 81% Eesti elanikest (38% arvates peaks see kindlasti ja 43% hinnangul arvatavasti õppeprogrammis olema).
- Eesti riigi kaitsevõimet hinnates jagunevad elanike arvamused laias laastus pooleks: 47% elanikest leiab, et Eesti kaitsmine oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral võimalik, 46% ei pea seda võimalikuks. Eestikeelsed elanikud on riigi kaitsmise võimaluste suhtes mitme-eestlastest märksa optimistlikumad – seda peab võimalikuks vastavalt 54% ja 31% vastanuist.
- Eesti kaitsekulutuste mahtu hinnates leiavad peaaegu pooled (47%) elanikest, et kaitsekulutused tuleks säilitada praegusel tasemel. Kaitsekulutuste tõstmist pooldab 31% ja vähendamist 16% elanikest. Võrreldes 2013. sügisel läbi viidud uuringuga ei ole hinnangutes suuri muutusi toimunud, kuigi hinnangud liiguvad vahepealse majanduskriisi-aegse languse järel tasapisi optimistlikumas suunas.
- Riigi viimaste aastate tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel annab positiivse hinnangu 73% ja negatiivse 17% elanikest. Võrreldes kahe eelmise uuringulainega on hinnangud püsivad stabiilselt kõrgel. Nagu varasemalt, hindavad ka käesoleval aastal eestikeelsed elanikud riigikaitse arendamise alast tegevust kõrgemalt kui mitme-eestlased (77% vs 63%).
- Isiklikke kokkupuuteid Eesti riigi kaitsestruktuuridega taasiseseisvumise järgsel perioodil omab 18% ja kaudseid kokkupuuteid 67% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast. Kõige enam kokkupuuteid omatakse ajateenistusega (9% on ise osalenud ja 56%-l vastajaist on ajateenistuses käinud sõpru või pereliikmeid), sellele järgneb Kaitseliidu tegevus (ise osalenud 7%, lähedaste kaudu kokku puutunud 27%). Enim kokkupuuteid Eesti kaitsestruktuuridega on meessoost, noorematel ja eesti keelt kõnelevatel vastajatel.

- Eesti elanikud on ajateenistuse suhtes jätkuvalt väga soosivalt meelestatud: koguni 92% peab ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks vajalikuks, sh 62% kindlasti vajalikuks. 2/3 vastajatest (66%) arvab, et neile sobiva koormusega peaksid kaitseväeteenistuse läbima ka väiksemate tervisehäiretega noormehed; 20% vastajate arvates ei peaks tervisehäiretega noormehed aga ajateenistusse minema. 77% eestimaalastest peab vajalikuks, et usulistel või kõlbelistel põhjustel ajateenistusest keeldunud noormeestel oleks õigus minna asendusteenistusse (nt töötades hoolekandeaasutustes, erivajadustega laste koolides vms).
- Suurem osa inimestest (70%) suhtub ajateenistusest kõrvalehoidmisse taunivalt – 26% mõistab sellise käitumise hukka ja 45% peab seda negatiivseks. Need elanikkonnagrupid, kes peavad ajateenistust vajalikumaks (st ennekõike eestlased ja eakamad inimesed, samuti ajateenistusega isiklikult kokku puutunud vastajad), taunivad ajateenistusest kõrvalehoidmist keskmisest enam.
- 68% elanikest leiab, et naised võiksid soovi korral ajateenistuses osaleda – sealhulgas 46% arvates peaksid nad sel juhul läbima ajateenistuse eraldi programmi järgi ja 22% arvates noormeestega samadel tingimustel. 30% vastanute, eeskätt mitte-eestlaste (51%) hinnangul ei peaks naised üldse ajateenistuses osalema.
- 83% elanikkonnast eelistab praeguse süsteemi säilitamist, kus kutseline kaitseväge on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustatava reservarmega. Kohustuslikust ajateenistusest loobumist ja üksnes kutselisele kaitsevæele üleminekut pooldab 13% (sh 11% eesti- ja 19% muukeelsetest inimestest). Ühtlasi pooldab 79% elanikest Eesti riigikaitse strateegiat, mis sätestab riigikaitset mitte ainult kaitsevæe, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühise ülesandena.
- Eesti inimeste suhtumist elukutselistesse sõjaväelastesse peetakse valdavalt kas heaks (70%) või neutraalseks (26%). Võrreldes eelmise uuringuga on pisut tõusnud positiivsete hinnangute osakaal ning langenud neutraalsete oma (vastavalt 3 ja 2 protsendipunkti võrra). Peamiseks kaitsevæelaste elukutsevalikut mõjutavaks teguriks peetakse huvi selle elukutse vastu (54%); olulised mõjutegurid on elanike arvates ka võimalus teenida head palka (41%) ja saada rahvusvahelisel tasemel koolitust (37%), samuti patriotism ja soov oma riiki kaitsta (39%). Võrreldes varasemate uuringulainetega on tasapisi vähenenud majanduslike põhjuste osakaal – võimalus saada head palka ja muu töö puudumine.
- Eesti elanikud peavad Kaitseliidu peamiseks ülesandeks päästetegevuses osalemist õnnetuste ja katastroofide korral (54% mainib seda ühena kolmest olulisest ülesandest); sellele järgnevad võimekuse loomine riigi sõjaliseks kaitseks (51%) ning kaitsetahte ja kaitsevalmiduse tõstmine elanikkonna hulgas (41%). Muukeelse elanikkonna seas domineerib tugevalt arvamus, et Kaitseliidu ülesandeks on päästetegevuses osalemine õnnetuste ja katastroofide korral (68%), eestlased nimetavad sellega pea võrdsel määral ka elanike kaitsetahte ja -valmiduse tõstmist (47-48%).
- Eesti kuulumist NATO-sse pooldab 2014. aasta kevadel 79% elanikkonnast, sh 43% on kindlasti selle poolt. 2011. aastal toimunud languse järel on toetus NATO liikmelisusele nüüd taas tõusule pööranud. Viimase paari uuringulaine jooksul on ennekõike just muukeelsete elanike toetus NATO-sse kuulumisele üles-alla kõikunud; praegu on vahe kahe keelegrupi toetuses NATO liikmelisusele 50 protsendipunkti, mis on ligilähedane 2008. aasta ja 2011. aasta teise poole tasemele.

- 43% eestimaalastest arvab, et ähvardava ohu korral osutaks NATO otsest sõjalist abi ning 18% elanikest leiab, et NATO piirduks ainult poliitilise ja diplomaatilise toetusega. 24% usub, et NATO liikmeks olek suudaks sõjalise konflikti ära hoida ja 11% arvates ei oleks NATO-lt mitte mingit abi loota. Võrreldes möödunud korraga on nüüd veidi enam inimesi, kes usuvad, et NATO liikmeks olek suudaks sõjalise konflikti ära hoida (5 protsendipunkti võrra). Eestlased ja need vastajad, kes pooldavad kuulumist NATO-sse, panevad organisatsioonile märksa suuremaid lootuseid.
- 60% elanikkonnast leiab, et Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes. Eesti kaitsejõudude üldist osalemist missioonidel kipuvad eestlased suuremal määral toetama (64%; mitte-eestlastest 50%). Nagu varemgi, peetakse rahvusvahelistel operatsioonidel osalemist vajalikuks ennekõike seetõttu, et see annab meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse (seda nimetas ühe põhjusena kolmest 55%) ning tagab võimalike ohtude puhul Eestile NATO abi (46%).
- Afganistani missioonil jätkamist toetab viimase kolme aasta jooksul keskmiselt 38% elanikkonnast, võrreldes 2013. aasta kevadega on elanike toetus langenud 10 protsendipunkti võrra. Viimases kolmes uuringulaines on küsitud ka osalemise kohta väljaõppemissioonil Malis – seda toetab hinnanguliselt pool elanikkonnast (48%). Selle aasta uuringusse lisati uus küsimus Kesk-Aafrika Vabariigis rahutagamisoperatsioonis osalemise kohta – seda toetab 35% elanikkonnast. Üldine toetus missioonidel osalemisele, aga ka toetus Afganistani missioonil jätkamisele ja Mali missioonil osalemisele on kõrgem eestlaste hulgas, Kesk-Aafrika Vabariigi missiooni seevastu toetavad mitte-eestlased pisut rohkem.
- Afganistani missiooni kuvand on Eesti elanike silmis väga mitmetahuline. Inimestel on selgelt positiivne hoiak Afganistanis teenivate Eesti kaitseväelaste professionaalsuse suhtes, aga samas tuntakse muret meie kaitseväelaste ohutuse pärast ega olda kindlad Afganistani missiooni vajalikkuses ja tulemuslikkuses. Sõnaga „veteran“ seostuvad vaid vähestele vastajatele (10%) Eesti kaitseväe missioonid Kosovos, Afganistanis ja Iraagis, eeskätt seostatakse selle sõnaga Teist maailmasõda (65%).

UURINGU TAUST

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis 2014. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi üleriigilise avaliku arvamuse küsitluse, mille eesmärgiks oli anda ülevaade elanike suhtumisest ja hoiakutest järgmistel teemadel:

- hoiakud Eesti riigi suhtes;
- institutsioonide (sh kaitsestruktuuride) usaldusväärsus elanike seas;
- hinnangud seoses võimalike ohtude ning julgeolekuriskidega Eestis ning maailmas;
- elanike kaitsetahe ning prognoositav käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- hinnangud Eesti kaitsevõimekusele ja riigi arengutegevusele selles valdkonnas;
- suhtumine ajateenistusse ja teistesse kaitsestruktuuridesse;
- suhtumine NATO-sse ja sellega seonduvatesse arengutesse;
- hoiakud seoses rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonidega.

Käesolev aruanne tutvustab uuringu tausta, annab ülevaate uuringu peamistest tulemustest ja esitab tulemuste kokkuvõtte. Aruande lisadena esitatakse elanikkonnaküsitluse eestikeelne ankeet ja andmetabelid erinevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

Aruandes on tulemusi võrreldud perioodil 2000-2013 läbi viidud samalaadsete avaliku arvamuse uuringute tulemustega. Võrdluse alusena kasutatud andmed pärinevad Tellijalt saadud andmefailidest ja nimetatud aastate uuringuaruannetest, mis on vabalt kättesaadavad Kaitseministeeriumi kodulehelt.

Uuringu metoodika

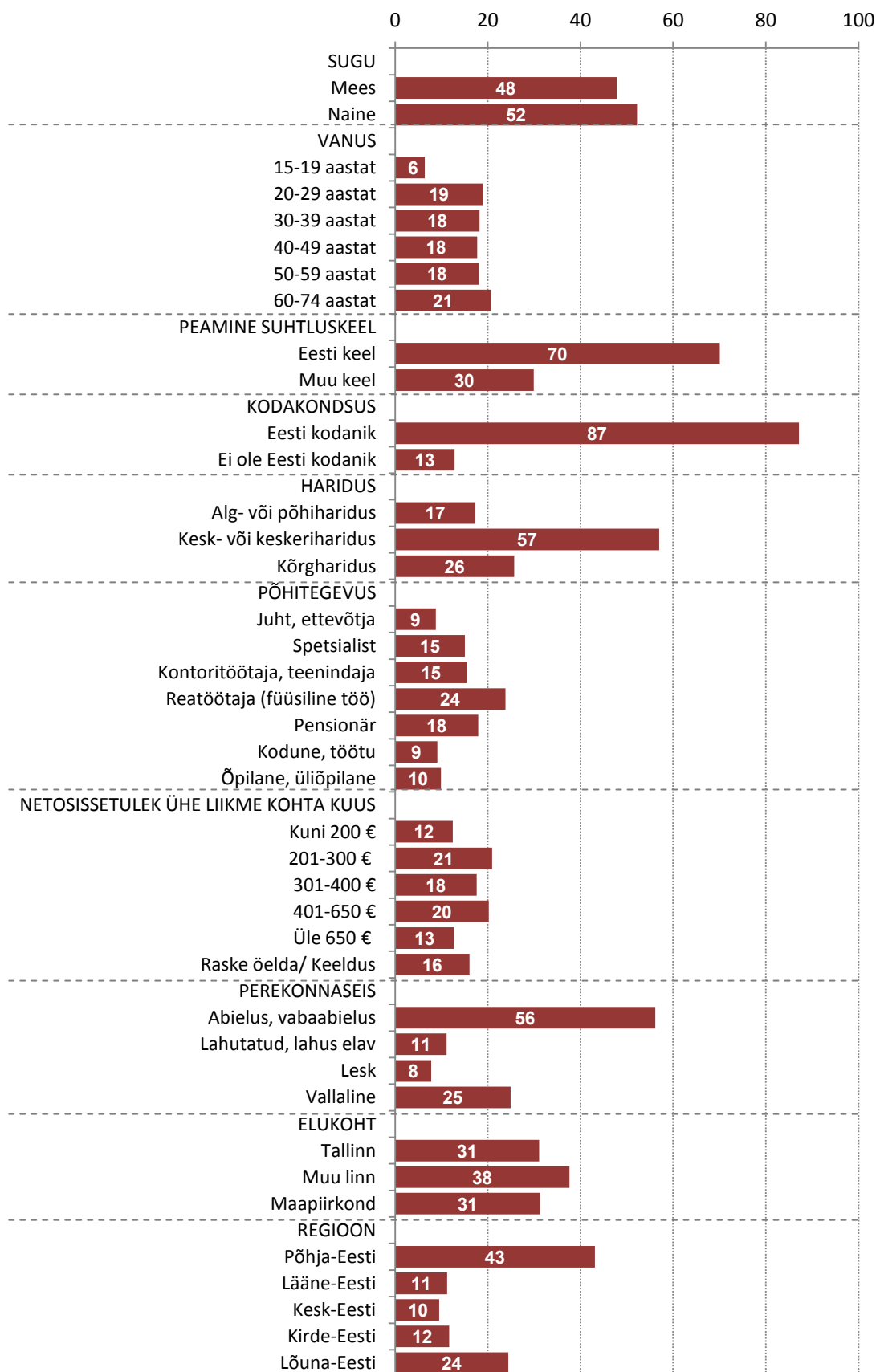
Ajavahemikul 05. märts kuni 22. märts 2014 viis uuringufirma SAAR POLL OÜ läbi üleriigilise avaliku arvamuse küsitluse, kus suulise intervjuu vormis ja paberankeedi abil küsitleti 1203 inimest vanuses 15-74 eluaastat. Vastajate valikuks kasutati proportsionaalse juhuvalimi meetodit. Intervjuud viidi läbi Saar Polli kogunud küsitlejate poolt ning need toimusid eesti ja vene keeles.

Saadud küsitlustulemi ja statistilise mudeli võrdlemisel ilmnenud erisuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit alljärgnevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes (Tabel 1). Sotsiaal-demograafiliste tunnuste mudeli koostamisel (välja arvatud rahvus) on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 30.01.2014. Rahvuse tunnus on kaalutud 2012. aasta andmete põhjal, kuna uuemat statistikat ei ole saadaval. Täpsema ülevaate vastajate profiilist annab Joonis 1, usalduspiire saab näha Tabelist 2.

Tabel 1. Valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel

	Mudel (%)	Saadud küsitlustulem (%)	Kaalutud küsitlustulem (%)
SUGU			
Mees	47,8	46,5	47,8
Naine	52,2	53,5	52,2
VANUS			
15-19	6,4	6,3	6,4
20-29	18,9	17,5	18,9
30-39	18,2	18,2	18,2
40-49	17,7	15,5	17,7
50-59	18,1	19,1	18,1
60-74	20,7	23,3	20,7
RAHVUS *			
Eestlane	68,8	66,8	68,8
Muu rahvus	31,2	33,2	31,2
ELUKOHT			
Linn	68,7	69,0	68,7
Maa	31,3	31,0	31,3
REGIOON			
Põhja-Eesti	43,1	42,7	43,1
Lääne-Eesti	11,2	11,9	11,2
Kesk-Eesti	9,5	9,5	9,5
Kirde-Eesti	11,7	11,6	11,7
Lõuna-Eesti	24,4	24,4	24,4

* Käesolevas aruandes ei ole tulemusi analüüsitud mitte rahvuse, vaid peamise suhtluskeele lõikes, et tagada võrreldavus varasemate uuringutega. Kuigi eesti suhtluskeelega vastajatele viidates kasutatakse lühiduse huvides kohati ka terminit „eestlased“ ja muukeelsete vastajate kohta „mitte-eestlased“, siis tuleb aruannet lugedes silmas pidada, et tegelikult on läbivalt tegemist võrdlusega suhtluskeele alusel. Tulemustega rahvuse lõikes on võimalik tutvuda andmetabelite põhjal (Lisa 2).

Joonis 1. Vastajate profiil (%; N¹=1203)¹ Siin ja edaspidi tähistab N vastajate hulka.

Käesoleva uuringu tulemused on laiendatavad Eesti elanikkonnale vanuses 15-74 aastat; sealjuures jääb maksimaalse valimivea suurus 95-protsendilisel usaldusnivool 2,83% piiridesse (väiksemate alagruppide vaatlemisel võib viga olla suurem). Tabel 2 annab täpsema ülevaate, millises sõltuvuses on valimi suurus (st vastanute arv), valimist arvatud osakaal (st vastuste %) ja võimalik statistiline viga (ehk võimalik eksimine %-des).

Tabel 2. Valimivea piirid

Vastuste osakaal/ Valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87
1200	2,83	2,83	2,77	2,70	2,59	2,45	2,26	2,02	1,70	1,23	0,96	0,79

Sotsiaalpoliitiline taust

Küsitlusperiood oli sündmuste iseloomult väga mitmekesine ja jõuline. Tõenäoliselt viimaste aastate kõige mõjusam. Kindlasti avaldus see ka vastajate arvamustes. Kuid väga raske on öelda, millises suunas mõju avaldus, sest sündmused vaheldusid väga kiiresti ning on keerukas öelda, milline neist sise- ja välispoliitilistest seikadest kujundas kõige selgemini respondentide arvamust kogu küsitlusperioodi vältel, sest olulised sündmused arenesid väga kiiresti.

Sisepoliitiliselt kujunes tähtsaimaks sündmuseks valitsuse vahetus. Välispoliitiliselt aga Ukrainas Maidani sündmuste jätkuna toimunud ootamatu pööre, Krimmi annekteerimine Vene Föderatsiooni poolt. Eestis algas valitsuse vahetus planeeritud skeemi kohaselt. Senine peaminister Andrus Ansip astus tagasi ning tema asemele pidi tulema Euroopa Komisjoni asepresident ja Reformierakonna auliige Siim Kallas. Tema Eestisse tulekuga sündis avalikkuse jaoks kaks ootamatut sündmust: uue valitsuse moodustamise käigus vana koalitsioonipartneri IRL-i hülgamine ning läbirääkimiste alustamine Sotsiaaldemokraatliku erakonnaga. Teiseks aga lahvas kohemaid Siim Kallase väidetav osalus nn miljardigarantiis (sisult Eesti Vabariigi jaoks väga ohtlik lepe) ajal, mil ta töötas Eesti Pangas. Siim Kallas ei tulnud ajakirjandusliku survega toime ning mõne päeva pärast loobus uue valitsuse kokkupanemisest. Viimase ülesande sai endale Reformierakonna uue põlvkonna noorpoliitik Taavi Rõivas. Seegi valik oli avalikkusele allaneelamiseks mitte kõige kergem ülesanne. Reformierakonnast tuli ka teade, et seni Euroopa Parlamenti kandideeriv Kaja Kallas, kes oli planeeritult oma erakonna kandidaatide nimekirjas number ühe all, peab loovutama oma koha lahkunud peaministrile Andrus Ansipile. Kõik need sündmused vallandasid väga terava kriitika IRL-i poolt, kes tegid mitmeid jõulisi avaldusi, eelkõige kaitsepoliitika valdkonnas. Valitsuse vahetus aga tõenäoliselt ei mõjutanud eriti palju inimeste hinnanguid kaitsepoliitikale.

Viimast võisid mõjustada aga sündmused Krimmis. Nagu öeldud, IRL esines mitme rahvusvahelise initsiatiiviga tugevdamiseks NATO kohalolekut Eestis. Seoses sündmuste eskaleerumisega Krimmis avaldasid mitmed riigid soovi tõhustamiseks Eesti kaitset sõjalennukite saatmisega Eestisse ja Leetu. Aktiivse arutelu all oli Ämari lennuvälja pideva kasutuselevõtu teema, sest hetkel puudub Eestis võimekus seda lennuvälja ööpäevaringseks mehitamiseks.

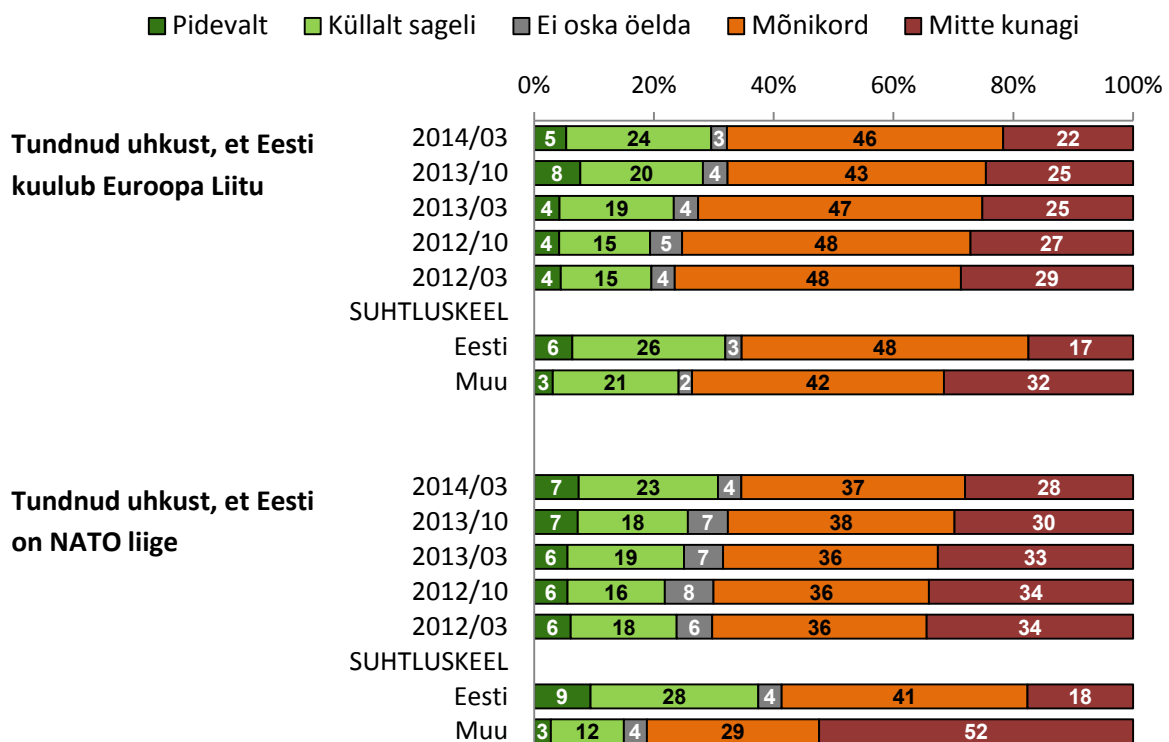
Sündmused Krimmis mõjustasid ka Eesti välispoliitilist elu ning selle järelkaja sai teatavaks ka kohati kogu maailmas, kui selgus, et välisminister Urmas Paeti rahvusvahelist kõnet kuulati pealt ning selle sisu avaldati Venemaa meedia poolt. Eesti elanikkonna suhtumist Euroopa Liitu võis mõjustada EL juhtorganite väga leebe reaktsioon Krimmi sündmustele. Nii NATO kui ka EL-i esimesed sammud jätsid mulje kui nõrkadest reaktsioonidest. Selles olukorras võis elanikkonnal tekkida põhjendatud kartus, et NATO kaitse 5-s klausel tegelikkuses tõenäoliselt ei tööta efektiivselt, kui Krimmi stsenaarium peaks puudutama Eestit. Sarnased pinged ei ole tänini maha võetud. Käesolev küsitluski näitas, et ehkki uhkus selle üle, et Eesti kuulub NATOsse on viimaste aastate jooksul pidevalt tõusnud, kuid samas viimase 1,5 aasta jooksul usaldus on järjest kahanenud. Euroopa Liidu suhtes on aga viimased näitajad kasvanud. Küllap seetõttu, et just Euroopa riigid olid need (kuuludes samaaegselt ka NATOsse), kes ulatasid oma abistava käe Eesti kaitsevõimekuse suurendamiseks. Krimmi sündmused on tugevalt mõjutanud Eesti elanikkonna hinnanguid kaitsepoliitilistes küsimustes. Veel kunagi varem (alates aastast 2000) ei ole olnud elanikkonna valmisolek relvastatud vastupanu osutamiseks sedavõrd kõrge kui nüüd.

UURINGU PÕHITULEMUSED

1. Uhkus Eesti riigi Euroopa Liitu ja NATO-sse kuulumise üle

Sarnaselt eelmistele uuringutele paluti ka sel korral kõigil vastajail hinnata, kas ja kui sageli nad on tundnud uhkust Eesti kuulumise üle Euroopa Liitu ja NATO-sse. Võrreldes 2013. aasta oktoobriga on eestimaalaste uhkusetunne Euroopa Liitu ja NATO-sse kuulumise üle mõne protsendipunkti võrra tõusnud: pidevalt või küllalt sageli on Euroopa Liitu kuulumise üle uhke olnud 30% ning NATO liikmelisuse üle 31% elanikest (Joonis 2). Mitte kunagi ei ole oma sõnutsi Euroopa Liitu kuulumise üle uhkust tundnud 22% ja NATO puhul 28% inimestest.

Joonis 2. Eesti riigi kuuluvuse üle uhkuse tundmine (%; N = kõik vastajad)

Suhtluskeeles ilmnevad suhtumises Euroopa Liitu ja NATO liikmelisusesse üsna olulised erinevused. Kui Eesti Euroopa Liitu kuulumise osas on erinevused väiksemad (muukeelsete vastajate seas esineb uhkustunnet 8 protsendipunkti võrra vähem), siis NATO liikmeks oleku üle tunnevad eestikeelsed elanikud traditsiooniliselt märksa enam uhkust kui mitte-eestlased. Koguni 52% muukeelsetest vastajatest ütleb, et nad ei ole mitte kunagi tundnud uhkust selle üle, et Eesti on NATO liige (mittekodakondsete seas on sama näitaja lausa 62%). Eestikeelsetest vastajatest jagab sama arvamust aga vaid 18%.

Meeste ja naiste hoiakud seoses Euroopa Liitu kuulumisega on sarnased (30% meestest ja 29% naistest on liikmelisuse üle uhkust tundnud pidevalt või küllalt sageli); erinevused ei ole suured ka suhtumises NATO liikmelisusesse (33% meestest ja 29% naistest on selle üle pidevalt või küllalt sageli

uhkust tundnud). Euroliitu kuulumise üle tunnevad pisut enam uhkust kõrgharitud, mõlemasse organisatsiooni kuulumise üle aga ka nooremad inimesed. Uhkusetunne nii Euroopa Liitu kui NATO-sse kuulumise üle on kõrgeim Põhja-Eestis (vastavalt 34% ja 35% on pidevalt või küllalt sageli kuulumise üle uhked olnud). Uhkusetunne Euroopa Liitu kuulumise üle on madalaim Kesk-Eestis (22% on pidevalt või küllalt sageli kuulumise üle uhked olnud) ning NATO-sse kuulumise üle Kirde-Eestis (45% ei ole mitte kunagi kuulumise üle uhked olnud).

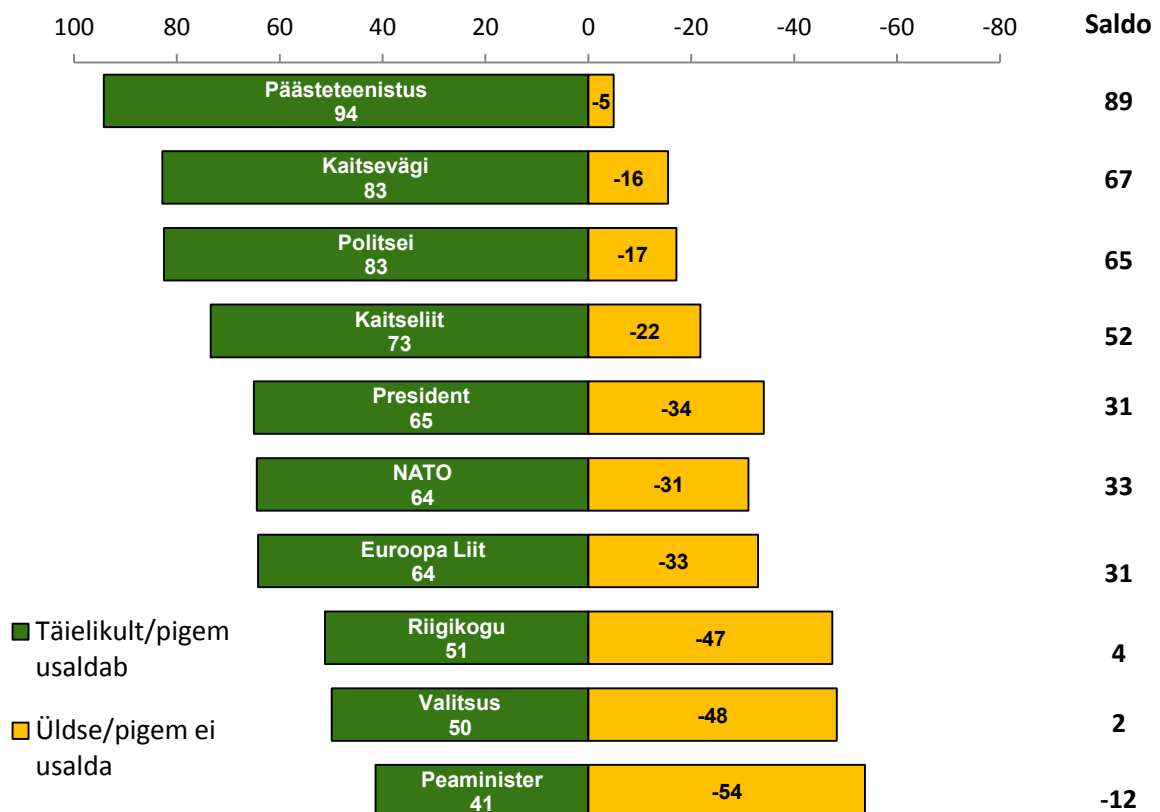
2. Institutsioonide usaldusväärsus

Teine peatükk käsitleb elanike usaldust riiklike ja rahvusvaheliste institutsioonide vastu. Esmalt antakse üldpilt kõigi uuringusse hõlmatud institutsioonide usaldusväärsest ning seejärel vaadeldakse kaitseväge ja Kaitseliidu usaldusnäitajate muutumist viimase kümnekonna aasta jooksul.

2.1. Üldine taust

Vastajad hindasid institutsioonide usaldusväärst nelja kategooriaga skaalal: täielikult usaldan, pigem usaldan, pigem ei usalda, üldse ei usalda. Kümnest uuringusse lülitatud institutsioonist usaldatakse kõige enam **Päästeteenistust** – seda usaldab 94% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast (Joonis 3).

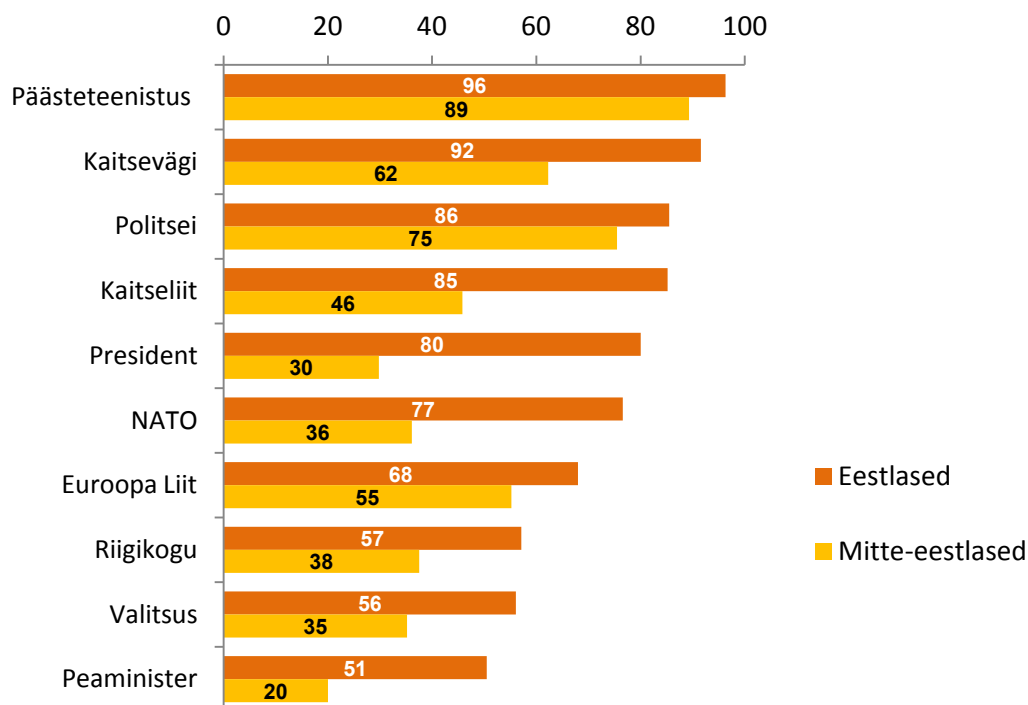
Joonis 3. Institutsioonide usaldusväärsus (%; N = kõik vastajad)

Institutsioonide usaldamise pingereas on kaitsevägi ja politsei Päästeteenistuse järel teisel kohal (mõlemad 83%), järgnevad Kaitsealiit (73%), president (65%), NATO ja Euroopa Liit (mõlemad 64%). Kõige vähem usaldavad inimesed aga peaministrit, valitsust ja Riigikogu (vastavalt 41%, 50% ja 51%). Samas on viimase kolme riigiasutuse usaldatavus eelmise aasta sügisega võrreldes veidi tõusnud.

Eestikeelse elanikkonna usaldus kõikide institutsioonide vastu on suurem kui mitte-eestlastel (Joonis 4). Suurimad erinevused ilmnevad presidendi (eestikeelsetest elanikest usaldab täielikult või pigem 80%, muukeelsetest 30%), NATO (77% vs 36%), Kaitsealiidu (85% vs 46%), peaministri (51% vs 20%) ning kaitseväge (92% vs 62%) puhul.

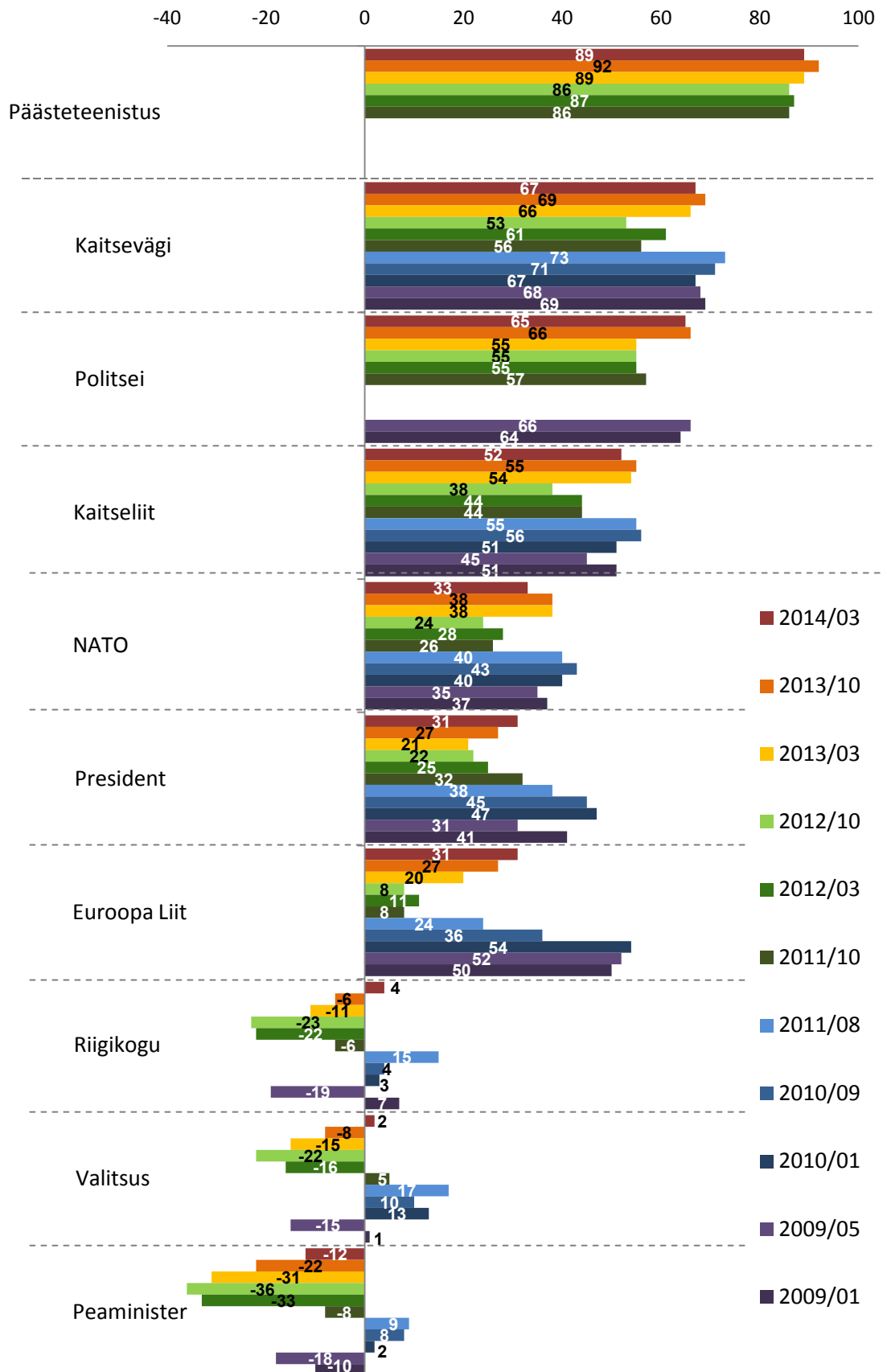
Joonis 4. Institutsioonide usaldusväärsus eesti- ja muukeelsete elanike silmis (täielikult ja pigem usaldajate %; N = kõik vastajad)

Joonis 5 kajastab institutsioonide usaldussaldosid ehk seda, milline on olnud usaldajate ja mitteusaldajate osakaalu vahe viimase nelja aasta jooksul. Võrreldes 2013. aasta oktoobriga on paranenud siseriiklike poliitiliste institutsioonide usaldussaldod: presidendil 4, nii peaministril, valitsusel kui ka Riigikogul aga koguni 10 saldpunkti võrra. Samuti on tõusnud usaldus Euroopa Liidu vastu (4 saldpunkti võrra). Ülejäänud viie institutsiooni usaldussaldod on poole aasta taguse olukorraga võrreldes pisut langenud: NATO 5, Kaitsealiit 3, Päästeteenistus 3, kaitsevägi 2, politsei 1 saldpunkti võrra.

Pikemaajalises võrdluses on viimaste aastate jooksul palju muutunud usaldus Euroopa Liidu vastu: olles vahepeal pikalt languses olnud, näitab see nüüd majanduskriisist väljumise taustal taas järjepidevat tõusutrendi. Samuti on vahepealse usalduskriisi järel positiivse suuna võtnud peaministri, valitsuse ja parlamendi usaldusväärsus. Kõige stabiilsemana on viimaste aastate jooksul püsinud usaldus Päästeteenistuse vastu.

Joonis 5. Institutsioonide usaldussaldod 2011-2014 (usaldajate ja mitteusaldajate saldo; N = kõik vastajad)

* 2011/10 uuringulaines küsiti esmakordselt Päästeteenistuse kohta (varasemates uuringutes Päästeamet).

* Uuringulaines 2011/08 küsiti Politsei- ja Piirivalveameti kohta.

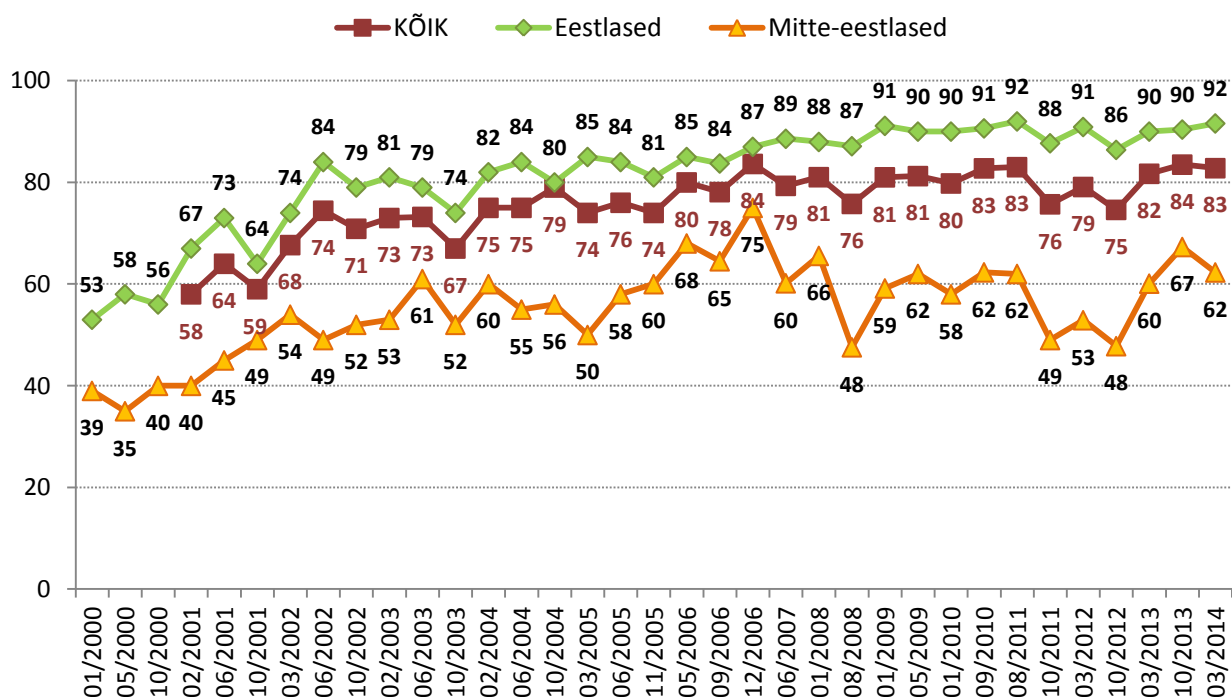
2.2. Kaitsestruktuurid

Kaitseväge, mis on Päästeteenistuse järel usaldusväarsuse pingereas 2. kohal, **usaldas 2014. aasta märtsis 83% Eesti elanikest** (Joonis 6). Nagu eelnevatelgi aastatel, püsib eestikeelse elanikkonna seas usaldusmäär märksa kõrgemal kui muukeelsete hulgas – kaitseväge usaldab täielikult või pigem usaldab 92% eestlastest ja 62% mitte-eestlastest.

Kui 2011. aasta sügisest kuni 2012. aasta sügiseni võis täheldada mõningat kaitseväge usaldusväarsuse langust, siis viimase kolme uuringulaine jooksul on usaldajate osakaal püsinud stabiilselt kõrgemal tasemel. Kui eestikeelse elanikkonna seas on kaitseväge usaldusväarsus olnud üldise trendiga samalaadne, siis muukeelse elanikkonna seas on olnud rohkem kõikumisi. Kuivõrd enamike riigiinstitutsioonide usaldatavus kõigub nimetatud ajavahemikul sarnasel moel, siis võib tegemist olla üldise meelestatuse ja optimismitaseme muutumisega Eesti elanikkonnas laiemast poliitilisest ja sotsiaalmajanduslikust kontekstist tulenevalt.

Vaadeldes kogu möödunud kümnendit, on eestlaste usaldus kaitseväge vastu olnud küllaltki stabiilsel tõesulainel, tõustes 2000. aasta algusest peaaegu 40 protsendipunkti võrra ja püsites alates 2009. aastast 90% ligidal. Muukeelsete elanike seas valitses 2006. aasta lõpuni samuti tõusev trend, aga pärast seda on usaldusmäär olnud hüplik. Viimane suurem usalduse langus ilmnis mitte-eestlaste seas 2011. aasta oktoobris ja usaldusmäär püsis võrdlemisi madalana järgmise kahe uuringulaine vältel. Samasuunaline muutus, kuigi märksa väiksemas mahus, toimus samal ajal ka eestlaste seas. 2013. aasta oktoobris oli muukeelsete elanike usaldusmäär tõusnud, kuid tänava jälle langenud 2013. aasta kevade tasemele.

Joonis 6. Kaitseväge usaldusväarsus 2000-2014; eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (täielikult ja pigem usaldajate %; N = kõik vastajad)

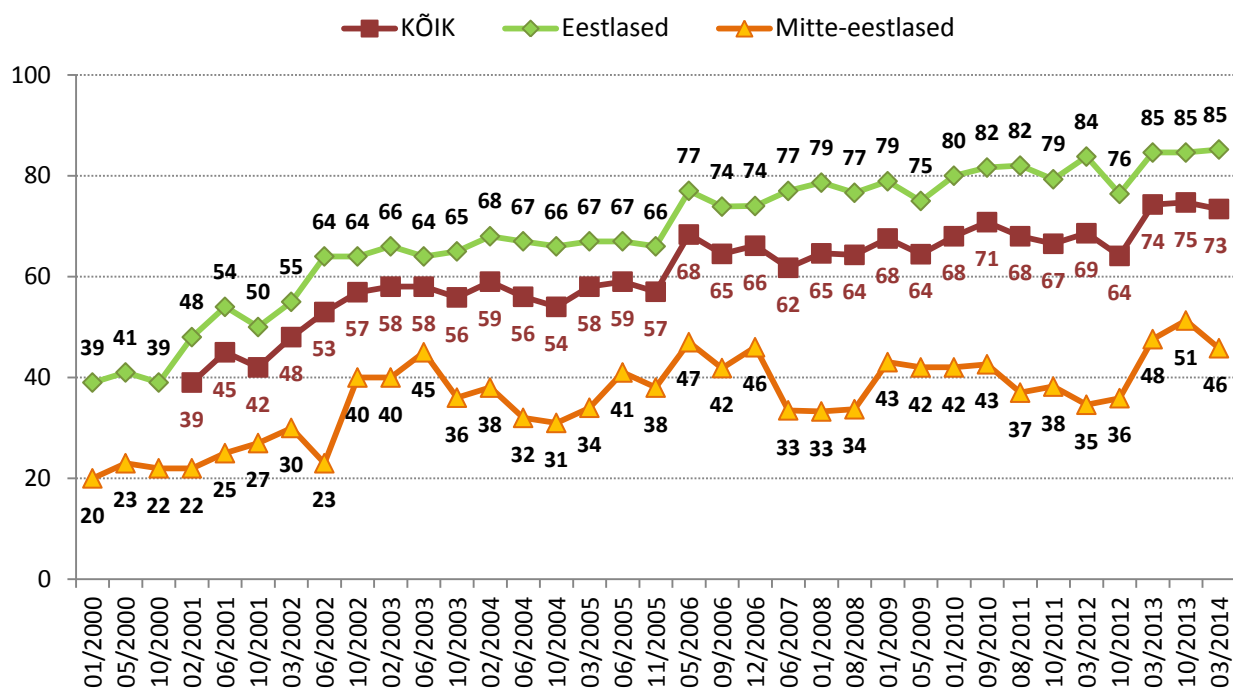

Sarnaselt varasematele aastatele on Kaitseliidu usaldusmäär kaitseväe omast madalam – Kaitseliitu usaldas 2014. aasta märtsis 73% Eesti elanikest (Joonis 7). Viimase paari aasta jooksul on Kaitseliitu usaldavate elanike osakaal jäänud 64-75% piirsesse, seejuures on sarnaselt kaitseväele ja ka enamikele teistele riigiinstitutsioonidele Kaitseliidu usaldusväärus nüüd mõningase tagasilöögi järel taas kõrgena püsinud.

Siingi on usaldusväärusele antud hinnangud eestlaste seas järjekindlalt kõrgemad kui muukeelsel elanikkonnal: käesolevas uuringus usaldab Kaitseliitu 85% eestlastest, muukeelse elanikkonna seas on sama näitaja 46%. Võrreldes eelmise uuringulaine tulemustega on Kaitseliidu usaldusmäär eestikeelsete vastajate seas jäänud samaks ning muukeelsete vastajate hulgas langenud 5 protsendipunkti võrra.

Pikemas perspektiivis on eestlaste usaldus Kaitseliidu vastu küllaltki stabiilselt tõusnud, kümnekonna aasta jooksul kokku rohkem kui 40 protsendipunkti võrra. Mitte-eestlaste usaldusnäitajad on üldjoontes samuti paranenud (tõustes 20% juurest 40-50% ligi), aga see aegrida sisaldab märksa enam kõikumisi.

Joonis 7. Kaitseliidu usaldusväärus 2000-2014; eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (täielikult ja pigem usaldajate %; N = kõik vastajad)

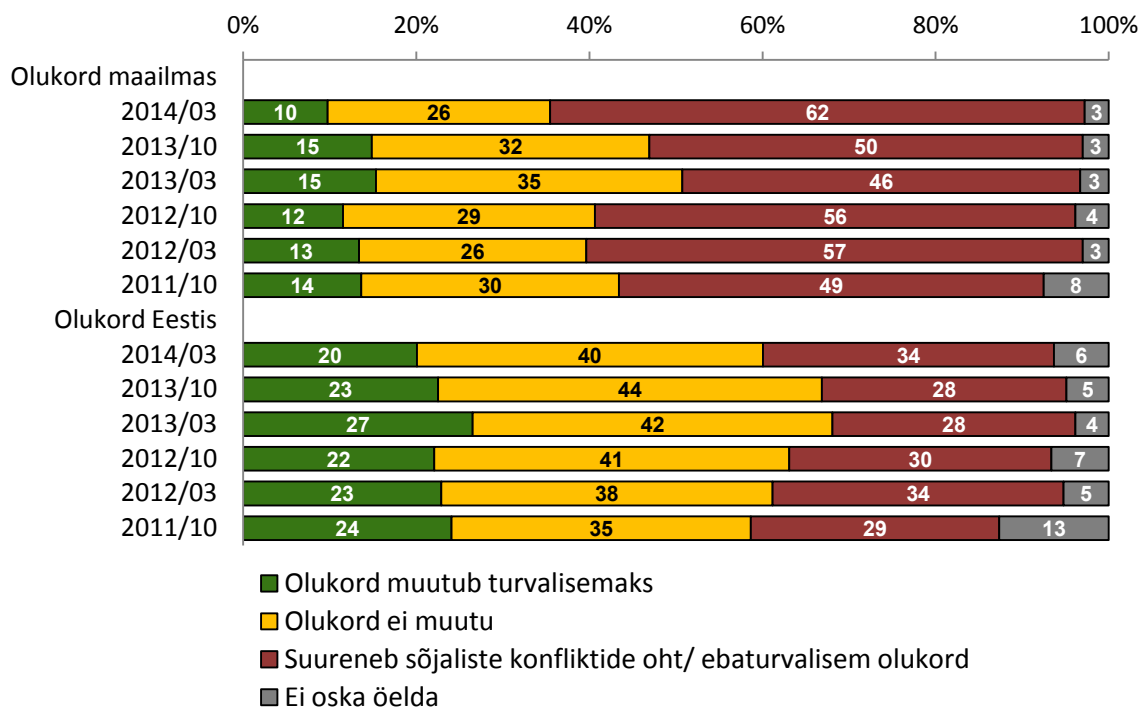
3. Julgeolek ning ohud

Kolmas peatükk annab ülevaate julgeolekut käsitlevatest küsimustest: milliseks prognoositakse eeloleval aastakümnel olukorda maailmas ja Eestis, milliseid ohtusid peavad elanikud lähemate aastate jooksul Eestis tõenäoliseks ning mis aitaks tagada Eesti riigi julgeolekut.

3.1. Julgeolek maailmas ning Eestis

2014. aasta kevadel oli 62% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast arvamusel, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas ebastabiilsus ja kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus (Joonis 8). 10% usub, et maailm muutub eeloleval dekaadil turvalisemaks ja 26% arvab, et olukord püsib muutumatuna. Eesti olukorda tajuvad vastajad mõnevõrra positiivsemana kui situatsiooni maailmas: 1/5 arvates elavad Eesti elanikud kümne aasta pärast praegusest turvalisemates tingimustes, 2/5 hinnangul olukord ei muutu ja 1/3 elanikkonnast kardab, et tingimused muutuvad ebaturvalisemaks. Võrreldes eeloleva aasta sügisel toimunud küsitlusega on suurem osakaal nii neid, kes pelgavad suuremat sõjaliste konfliktide ohtu maailmas (12 protsendipunkti võrra) kui ka neid, kes kardavad ebaturvalisemat olukorda Eestis (6 protsendipunkti võrra).

Joonis 8. Olukord maailmas ja Eestis eeloleval aastakümnel*, 2011-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

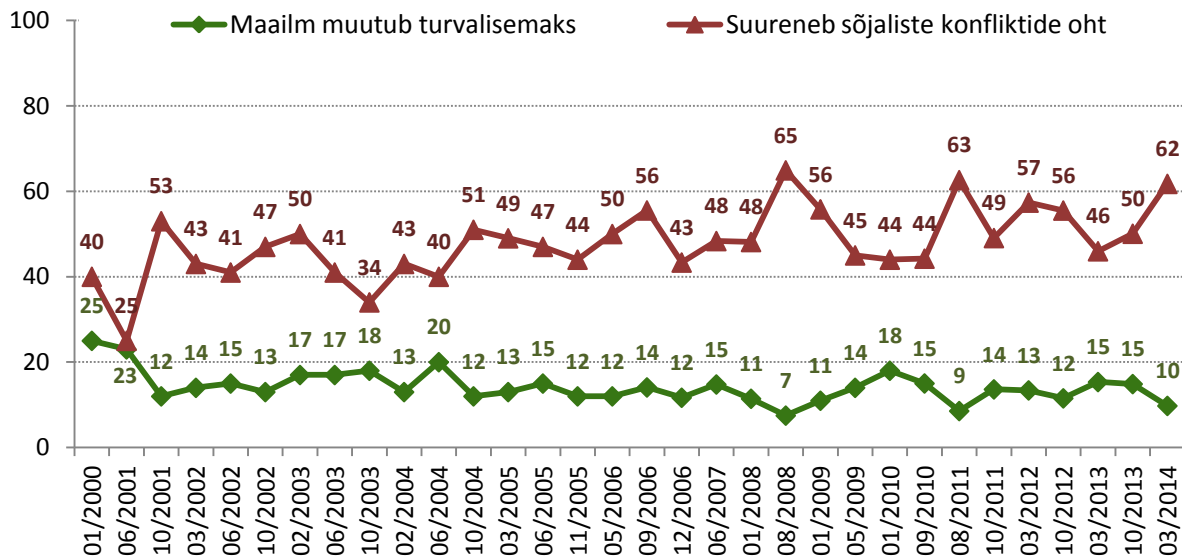
* Maailma ja Eesti olukorra kohta küsiti erinevas sõnastuses:

- Kuidas Te arvate, kas eeloleval aastakümnel muutub maailm turvalisemaks ja sõjaliste konfliktide oht väheneb või vastupidi, suureneb ebastabiilsus ja maailmas kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus?
- Mis Te arvate, milliseks kujuneb olukord Eestis? Kas Eesti elanikud elavad kümne aasta pärast praegusest turvalisemates või ebaturvalisemates [enne 2011/10: konfliktiohtlikumates] tingimustes?

Kohalikku olukorda hinnates prognoosib praegusest turvalisemaid tingimusi Eestile 21% eesti- ja 18% muukeelsetest vastajatest, ebaturvalisemaid tingimusi aga vastavalt 36 ja 28 protsenti. Maailma olukorda hinnates on eestikeelsed vastajad muukeelsetest veidi pessimistlikumalt meelestatud: 2/3 (67%) eestikeelsest elanikkonnast usub, et maailmas suureneb sõjaliste konfliktide oht, samas kui muukeelsete elanike seas on vastav näitaja 49%.

Maailma olukorra turvalisusele antud hinnangute pikemaajalisest võrdlusest ilmneb, et suuremat sõjaliste konfliktide ohtu kajastav näitaja on olnud kogu eelneva kümnendi vältel hüplik, kõikides 25-65 protsendi vahel (Joonis 9). Käesoleva uuringu tulemus, mille põhjal 62% elanikest prognoosib eelolevaks aastakümneks sõjaliste konfliktide ohtu suurenemist maailmas, näitab, et Eesti elanike turvatunne on madalam kui möödunud aastatel. See võib olla tingitud asjaolust, et küsitlusperioodi jooksul olid teravalt meedia tähelepanu keskmesse tõusnud Ukraina kriis ja Krimmi sündmused.

Joonis 9. Olukord maailmas eeloleval aastakümnel; 2000-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

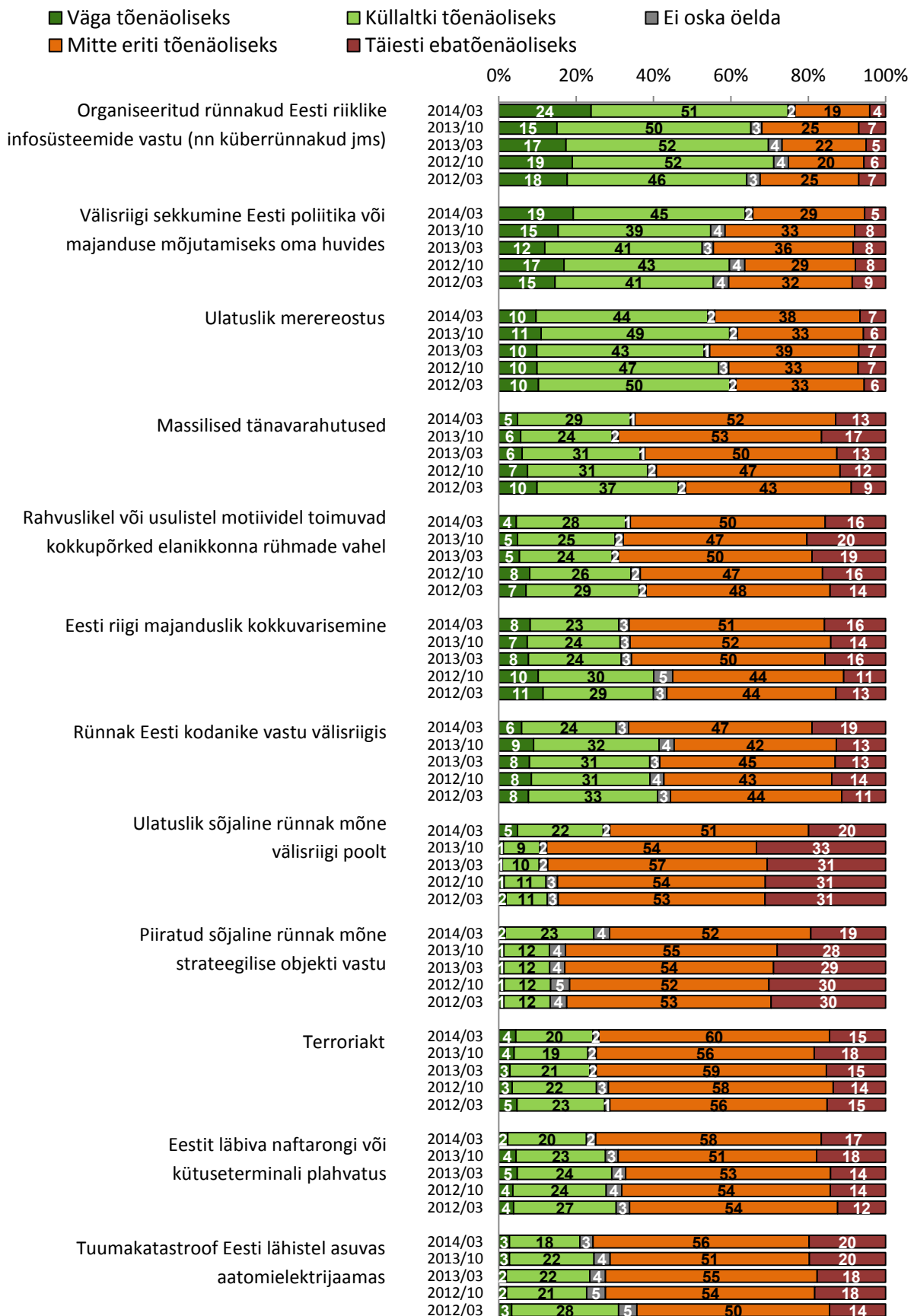

3.2. Ohud Eestile

Saamaks ülevaadet, millised on elanike arvates kõige tõenäolisemad ohud Eesti riigile, paluti vastajail hinnata 12 erineva võimaliku ohu esinemise tõenäosust lähemate aastate jooksul. Suurema osa ohtude puhul leidis ohte ebatõenäoliselt pidavaid inimesi rohkem kui neid, kelle arvates võivad need Eestit lähiaastail ähvardada (Joonis 10). Siiski on kolm aspekti, mille puhul enam kui pooled vastanuist pidasid seda Eestis lähemate aastate jooksul väga või küllaltki tõenäoliseks ohuks: 75% elanike arvates võib toimuda organiseeritud rünnak Eesti riiklike infosüsteemide vastu (**nn küberrünnak**), 64% hinnangul võib mõni **välisriik sekkuda Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides** ning 54% arvates võib riiki tabada **ulatuslik merereostus**.

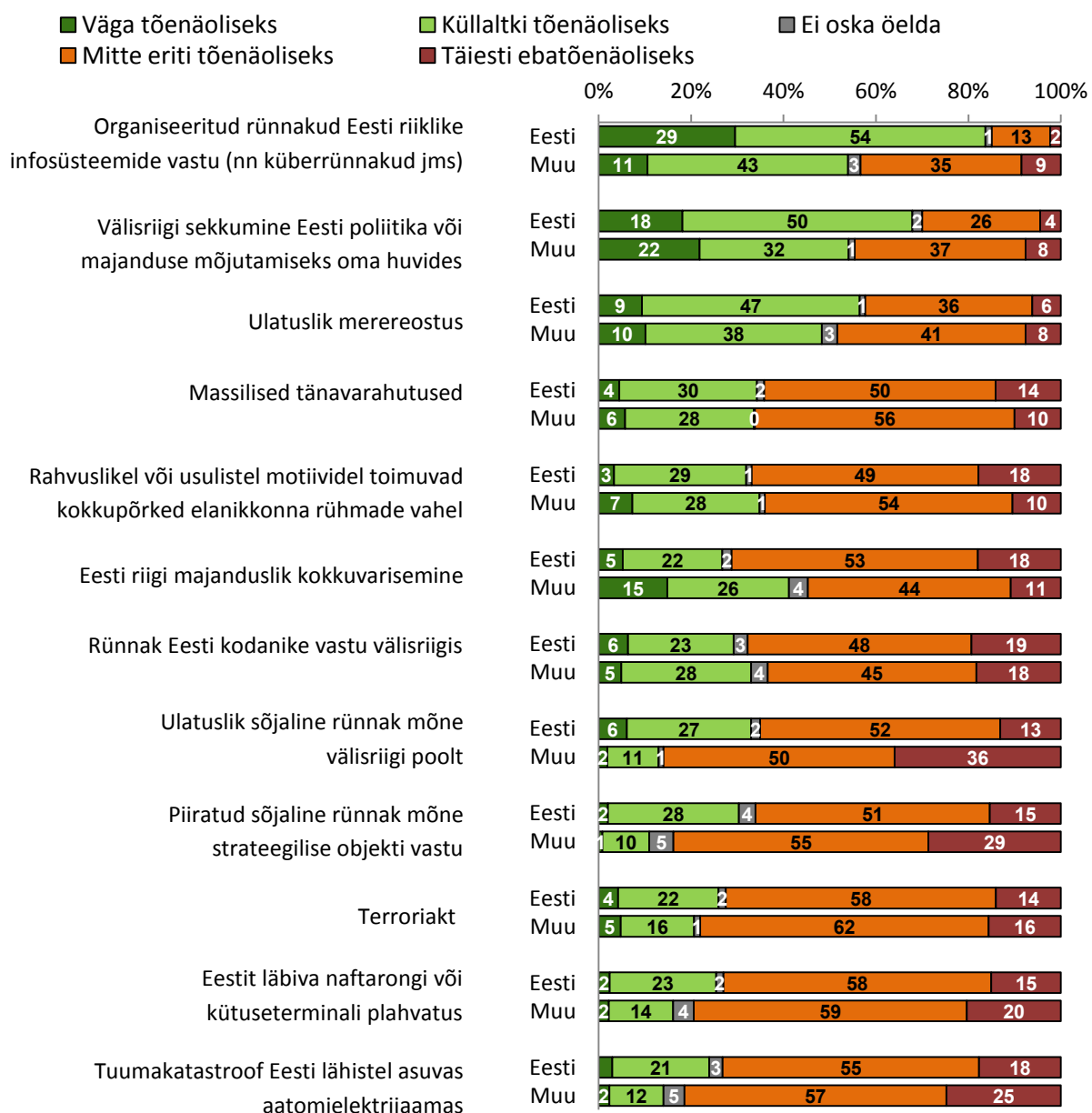
Teiste võimalike ohtude esinemistõenäosust peetakse väiksemaks: massilised tänavarahutused on väga või küllaltki tõenäolised 34%, rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvad kokkupõrked elanikkonna rühmade vahel 33%, Eesti riigi majanduslik kokkuvarisemine 31%, rünnak Eesti kodanike vastu välisriigis 30%, ulatuslik sõjaline rünnak mõne välisriigi poolt 27%, piiratud sõjaline rünnak mõne strateegilise objekti vastu 25%, terroriakt 24%, Eestit läbiva naftarongi või kütuseterminali plahvatus 23%, tuumakatastroof Eesti lähistel asuvas aatomelektrijaamas 21% elanike arvates.

Joonis 10. Erinevate Eestit ähvardavate ohtude tõenäosus lähemate aastate jooksul, 2012-2014 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

Suurim muutus elanike hinnangutes võrreldes eelmise uuringulainega puudutab sõjalisi- ja küberrünnakuid. Poole aastaga on rohkem kui kahekordistunud nende inimeste osakaal, kes peavad tõenäoliseks ulatuslikku sõjalist rünnakut mõne välisriigi poolt (27%; 2013. aasta oktoobris 11%). 11 protsendipunkti võrra on kasvanud ka piiratud sõjalist rünnakut tõenäoliseks pidavate inimeste hulk (25%; 2013. aasta oktoobris 13%) ning 10 protsendipunkti võrra rohkem on ka neid inimesi, kelle meelest võib Eestit tabada küberrünnak (75%; 2013. aasta oktoobris 65%). 9 protsendipunkti võrra enam vastajaid kardab välisriigi sekkumist Eesti poliitikasse või majandusse (64%; 2013. aasta oktoobris 55%). Samal ajal on eelmise aasta sügisega võrreldes vähenenud elanike hirm Eesti kodanike vastu suunatud rünnaku ees välisriigis (30%; 2013. aasta oktoobris 41%). Muudatused suhtumises teiste ohtude esinemise tõenäosusesse jäävad mõne protsendipunkti piiresse.

Joonis 11. Erinevate Eestit ähvardavate ohtude tõenäosus lähemate aastate jooksul; eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

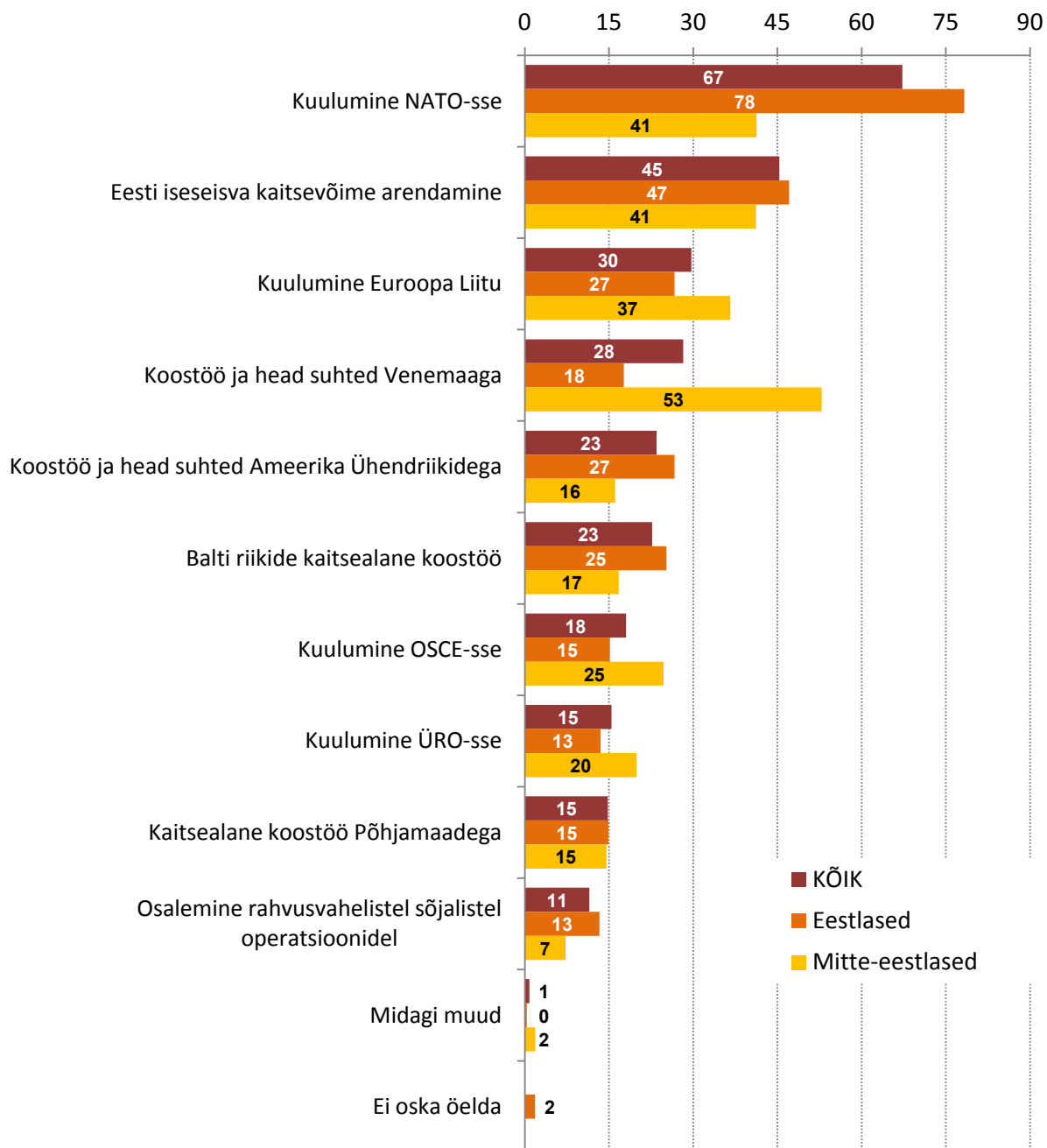
Tulemusi vastajate **peamise suhtluskeelega alusel vaadeldes ilmnevad suurimad erinevused selles, kuidas tajutakse nn küberrünnakute ja sõjaliste rünnakute ning riigi majandusliku kokkuvarisemise ohtu (Joonis 11)**. Küberrünnakute ohtu peavad eestikeelsed vastajad märksa tõenäolisemaks kui muukeelsed (vastavalt 84% ja 54%), sama kehtib ka ulatuslike sõjaliste rünnakute (vastavalt 33% ja 13%) ja piiratud sõjaliste rünnakute mõne strateegilise objekti vastu (vastavalt 30% ja 11%) kohta. Lisaks peavad eestikeelsed elanikud mitte-eestlastest veidi sagedamini tõenäoliselt välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides (68% vs 54%), tuumakatastroofi Eesti lähistel asuvas aatomielektrijaamas (24% vs 14%), Eestit läbiva naftarongi või kütuseterminali plahvatust (25% vs 16%) või ulatuslikku merereostust (56% vs 48%). Samal ajal peab eestlastega võrreldes oluliselt suurem osa muukeelsetest vastajatest tõenäoliselt Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist (41%; eestikeelsetest 27%). Ülejäänud ohtude tõenäosuse hindamisel jäävad erinevused mõne protsendi piiresse.

3.3. Julgeoleku tagatised

Järgmiseks paluti vastajail nimetada kuni kolm olulisemat tegurit, mis tagavad nende arvates Eesti riigile suurima julgeoleku. Nagu ka varasemates uuringulainetes, peavad **Eesti elanikud riigi peamiseks julgeolekutagatiseks NATO-sse kuulumist** – seda nimetab ühe olulise tegurina enam kui 2/3 vastajaist (67%) (Joonis 12). Oluliselt teisel kohal on vastajate hinnangul Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine, mida mainib ühena peamistest julgeolekutagatistest 45% eestimaalastest. Sellele järgnevad Euroopa Liitu kuulumine (30%), koostöö ja head suhted Venemaaga (28%), koostöö ja head suhted Ameerika Ühendriikidega (23%), Balti riikide kaitsealane koostöö (23%), kuulumine Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (18%) ja ÜRO-sse (15%), kaitsealane koostöö Põhjamaadega (15%) ning viimaks osalemine rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel (11%).

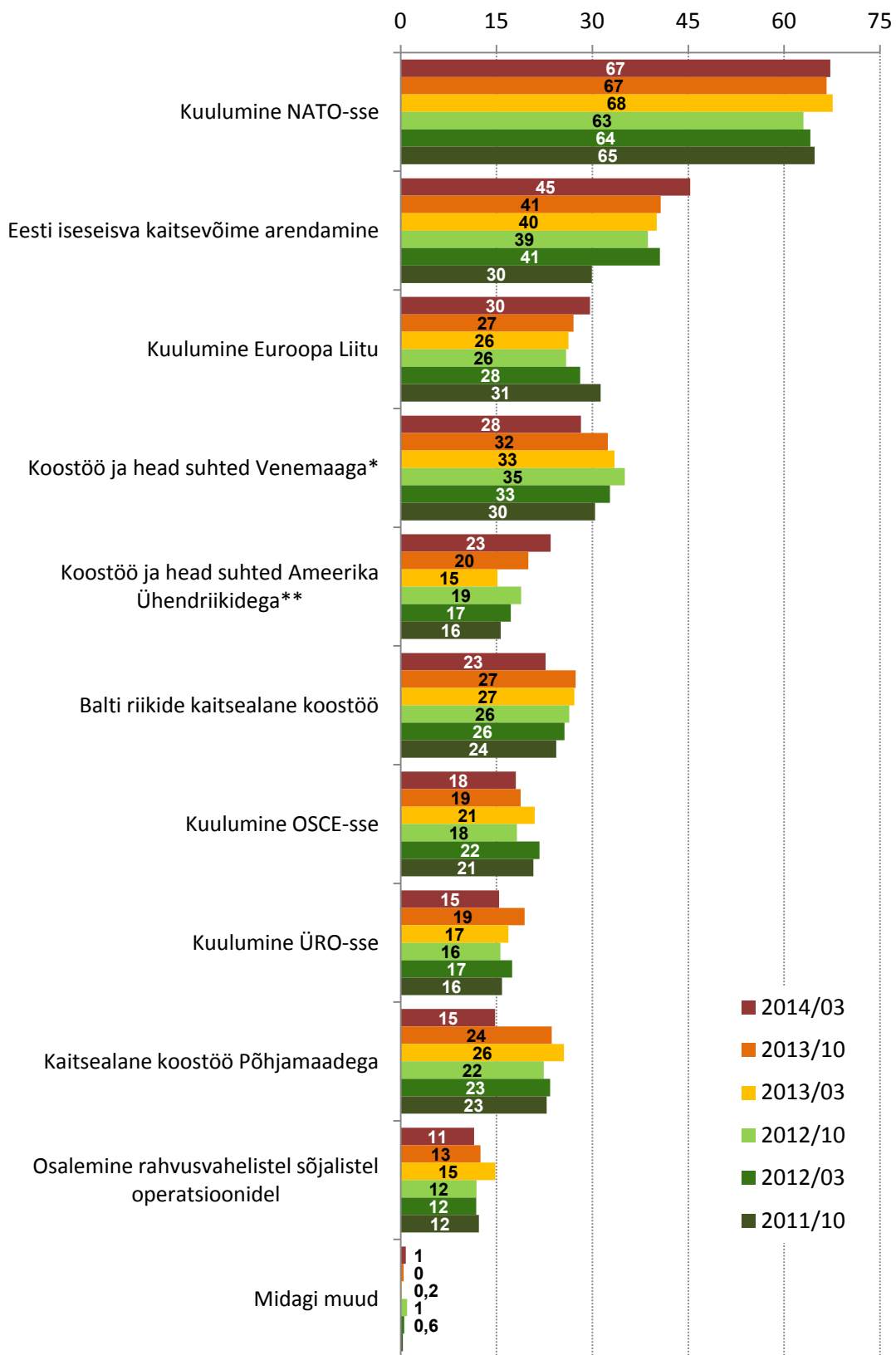
Siingi lähevad eesti- ja muukeelsete elanike arvamusel selgelt lahku. **Eestikeelsete vastajate jaoks on NATO-sse kuulumine selgelt olulisim** tegur (78% mainib seda ühena kolmest olulisest julgeoleku tagatisest; muukeelsetest elanikest vaid 41%), **muukeelsed elanikud aga näevad peamise julgeolekugarantiina koostööd ja häid suhteid Venemaaga** (53%; eestikeelsetest 18%). Oluliselt teiseks julgeolekut tagavaks teguriks peavad eestikeelsed elanikud Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist (47%; muukeelsetest 41%); mitte-eestlaste puhul jaguneb teine koht NATO-sse kuulumise ja Eesti iseseisva kaitsevõime arendamise vahel. Võrreldes eestlastega peavad muukeelsed elanikud sagedamini julgeoleku tagamisel oluliseks Eesti kuulumist Euroopa Liitu (37% vs 27%), aga ka kuulumist Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (25% vs 15%) ja ÜRO-sse (20% vs 13%). Eestlased seevastu tähtsustavad muukeelsetest enam koostööd ja häid suhteid Ameerika Ühendriikidega (27% vs 16%) ja kaitsealast koostööd Balti riikidega (25% vs 17%). Muukeelsete elanikega võrreldes pisut enam peavad eestlased oluliseks ka rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemist (13% vs 7%). Kaitsealast koostööd Põhjamaadega tähtsustavad eesti- ja muukeelsed elanikud ühtemoodi (mõlemad 15%).

Joonis 12. Eesti julgeoleku tagatised (kuni 3 olulisemat); eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

Jooniselt 13 ilmneb, et viies viimases uuringus on peetud **varasemast enam oluliseks Eesti iseseisva kaitsevõime arendamist** ning üsna stabiilselt on kasvanud ka koostöö ja heade suhete Ameerika Ühendriikidega osakaal. Võrreldes 2013. aasta sügisel läbi viidud uuringuga on käesoleval aastal mitmed näitajad langenud: koostöö ja head suhted Venemaaga, Balti riikide kaitsealane koostöö, kuulumine ÜRO-sse (kõik 4 protsendipunkti võrra). Kaitsealast koostööd Põhjamaadega peab oluliseks aga koguni 9 protsendipunkti võrra vähem inimesi kui pool aastat tagasi, seda eeskätt eestlaste suhtumise muutumise tõttu (2013. aasta oktoobris nimetas ühena olulistest julgeolekutagatistest 27%, nüüd 15% eestlastest).

Joonis 13. Eesti julgeoleku tagatised (kuni 3 olulisemat); 2011-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

* Enne 2012/03 oli sõnastus: „Koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga“.

** Enne 2012/03 oli sõnastus: „Head suhted Ameerika Ühendriikidega“.

4. Eesti elanikkonna kaitsetahe

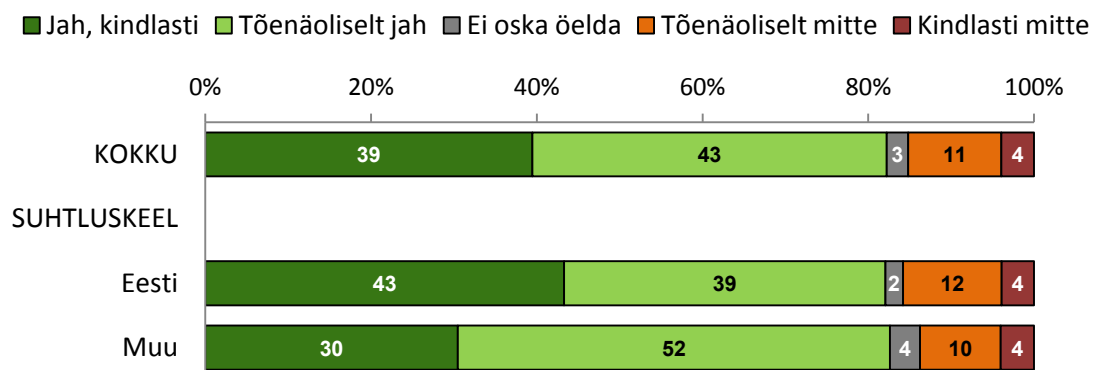
Neljas peatükk käsitleb Eesti elanikkonna kaitsetaht: esmalt kajastatakse suhtumist aktiivsesse kaitsetegevusse nii riigi kui indiviidi tasandil, seejärel soovi kallaletungi korral Eestist lahkuda ning viimaks elanike informeeritust sellest, kuidas võimaliku kallaletungi korral Eestit kaitsta.

4.1. Suhtumine aktiivsesse kaitsetegevusse

Elanike suhtumist aktiivsesse kaitsetegevusse kaardistati sarnaselt varasemale läbi kahe erineva küsimuse: „Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul, sõltumata ründajast, osutama relvastatud vastupanu?“ ja „Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?“. Neist esimene mõõdab hoiakuid Eesti relvastatud kaitsevajaduse suhtes ja teine elanike endi valmisolekut kaitsetegevusse panustada.

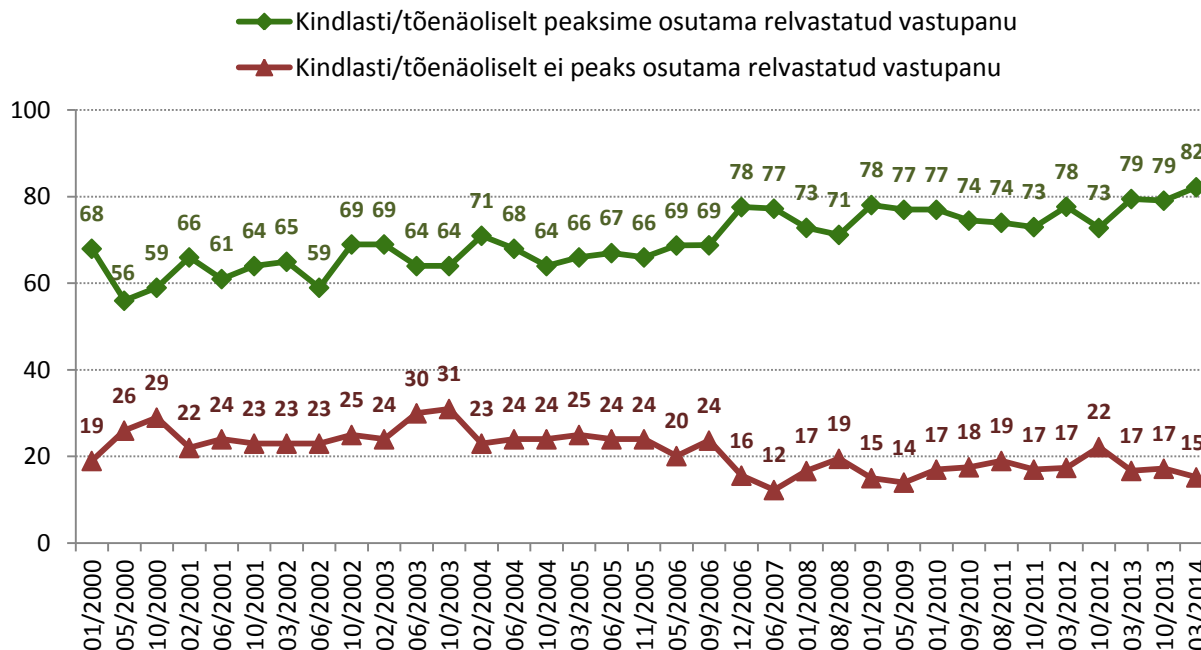
Relvastatud vastupanu osutamist peab võõrriigi rünnaku korral kindlasti vajalikuks 39% ja tõenäoliselt vajalikuks 43% elanikest (Joonis 14). Seega **kokku soosib sõjalise vastupanu osutamist 82%, mittevajalikuks peab seda aga 15% Eesti elanikkonnast**. Eestikeelsed vastajad peavad relvastatud vastupanu endiselt enam vajalikuks kui mitte-eestlased (kindlasti vajalik 43% eesti- ja 30% muukeelsete elanike arvates). Lisaks peavad relvastatud vastupanu osutamist keskmisest sagedamini kindlasti vajalikuks meessoost (47%, naistest 32%), 400 eurot ületava sissetulekuga (47%), pealinnas elavad (48%), kõige nooremad (49% vanusegrupist 15-19 aastat) vastajad, ootuspäraselt ka need inimesed, kellel ei ole alla 18-aastaseid lapsi (41%).

Joonis 14. Relvastatud vastupanu osutamise vajadus, kui Eestit ründaks mõni riik (%); N = kõik vastajad)

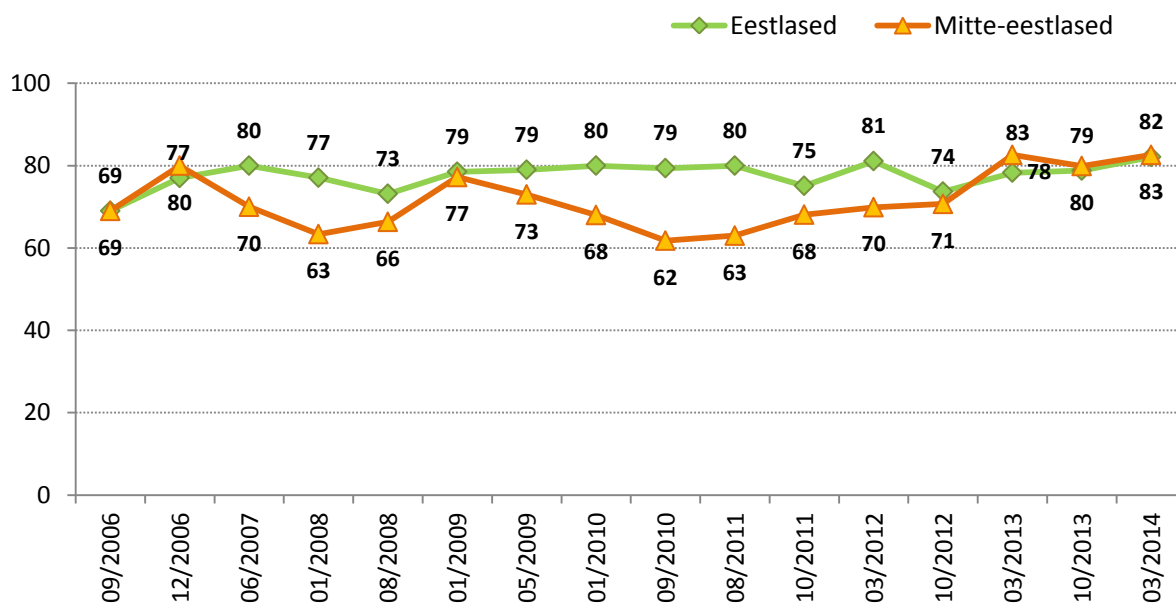
Kogu neljateistkümneaastast uuringuperioodi vaadeldes võib täheldada, et relvastatud vastupanu soovivate elanike osakaal on pikkamööda, ent järjekindlalt tõusnud (Joonis 15). Käesoleva aasta uuringutulemused näitavad relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks pidavate inimeste kõrgeimat osakaalu.

Joonis 15. Relvastatud vastupanu osutamise vajadus, kui Eestit ründaks mõni riik; 2000-2014 võrdlus* (%; N = kõik vastajad)

* Alates 2011/10 uuringulainest on kasutusel täiendatud küsimuse sõnastus, kuhu on lisatud „sõltumata ründajast“: Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul, sõltumata ründajast, osutama relvastatud vastupanu?

Joonis 16. Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2006-2014* (kindlasti ja tõenäoliselt relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate %; N = kõik vastajad)

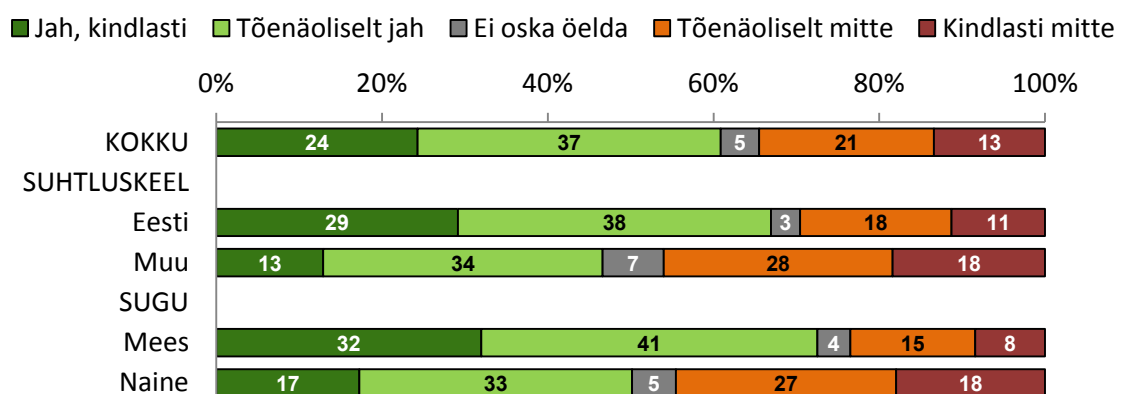
* Alates 2011/10 uuringulainest on kasutusel täiendatud küsimuse sõnastus, kuhu on lisatud „sõltumata ründajast“: Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul, sõltumata ründajast, osutama relvastatud vastupanu?

Joonis 16 kajastab relvastatud vastupanu osutamist pooldavate hoiakute osakaalu eesti- ja muukeelsete elanike seas perioodil 2006-2014. Viimase paari aasta jooksul on eesti- ja muukeelsete elanike hinnangud antud küsimuses üksteisele üha enam lähemale nihkunud ning viimase paari uuringulaine jooksul lausa ühele pulgale asetunud (sel korral 82% eestlastest ja 83% mitte-eestlastest; erinevus jääb valimivea piirimaile). Samas on mitte-eestlaste seas eestlastest vähem neid, kelle meelest Eesti kindlasti peaks relvastatud vastupanu osutama (30% vs 43%) ja enam neid, kes leiavad, et seda peaks tõenäoliselt tegema (52% vs 39%). Siiski kinnitab nüüdne uuring eelmise aasta tulemusi, mille kohaselt on eesti- ja muukeelsete elanike hoiakud antud küsimuses hetkel väga sarnased, nagu need on olnud ka näiteks 2006. aastal ja 2009. aasta alguses. See dünaamika näib käivat käsikäes muukeelsete usaldusmääraga kaitseväge suhtes, mis on nimetatud ajahetkedel samuti ülespoole hüpanud.

Jätkuvalt on **elanike valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda madalam kui riigi tasandil relvastatud kaitsetegevust soosivate inimeste osakaal**. Kui riigi tasandil peab relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks 82%, siis ise oleks valmis oma võimete ja oskuste kohaselt kaitsetegevuses osalema 61% elanikest (Joonis 17). Täpsemalt oleks 24% Eesti elanikkonnast kindlasti ja 37% tõenäoliselt valmis kaitsetegevuses osalema. Vastupidisel seisukohal on veidi üle kolmandiku vastanuist – 13% ei oleks kindlasti ja 21% tõenäoliselt ei oleks valmis kaitsetegevusse panustama. Oma valmisolekut ei oska hinnata 5% elanikest.

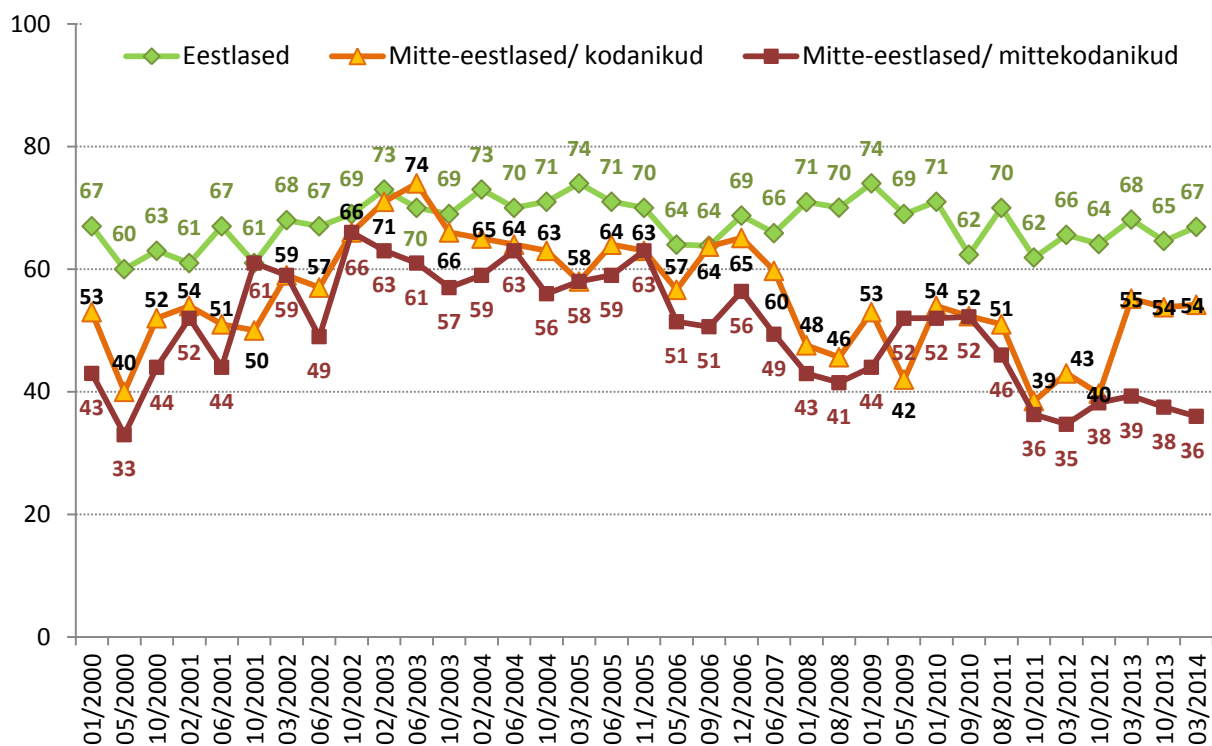
Siin näeme märkimisväärset erinevust eesti- ja muukeelsete elanike hoiakutes. Kui riiklikul tasandil peavad muukeelsed elanikud relvastatud kaitsetegevust vägagi vajalikuks (83%), siis **valmisolek oma võimete ja oskuste kohaselt ise kaitsetegevuses osaleda on muukeelsel elanikkonnal tunduvalt madalam** – eestlastest oleks valmis kaitsetegevuses osalema 67%, mitte-eestlastest aga ainult 47%. Ühtlasi on muukeelsete seas enam neid, kes kindlasti ei oleks nõus ise kaitsetegevuses osalema (18% vs 11%). Kaitsevalmidus on kõrgem meeste (73%; naistest 50%), 400 eurot ületava sissetulekuga (68%), kesk- ja kõrgharidusega vastajate (61%) seas.

Joonis 17. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (%) ; N = kõik vastajad)

Kui vaadelda kaitsevalmiduse ajalist muutumist rahvuse ja kodakondsuse lõikes, siis ilmneb, et aastal 2006 oli Eesti kodakondsusega mitte-eestlaste kaitsetahe võrreldaval tasemel eestlaste kaitsetahtega, aga pärast Pronksiöö sündmusi 2007. aastal langes nii Eesti kodakondsusega kui ka määratlemata kodakondsusega mitte-eestlaste kaitsevalmidus märgatavalt (Joonis 18). Hiljutisi muutusi ilmestab kõige enam see, et 2013. aasta algul leidis aset mitte-eestlastest kodanike kaitsevalmiduse märkimisväärne paranemine, mis vahepealse languse järel on taas tõusnud 2010. aasta tasemele. Sama kõrge on see näitaja ka kahes viimases uuringulaines. Jätkuvalt madal on samas mitte-eestlastest mittekodanike valmidus kaitsetegevuses osalemiseks.

Joonis 18. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate elanike osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2014 (kindlasti ja tõenäoliselt osalemiseks valmis olijate %; N = kõik vastajad)

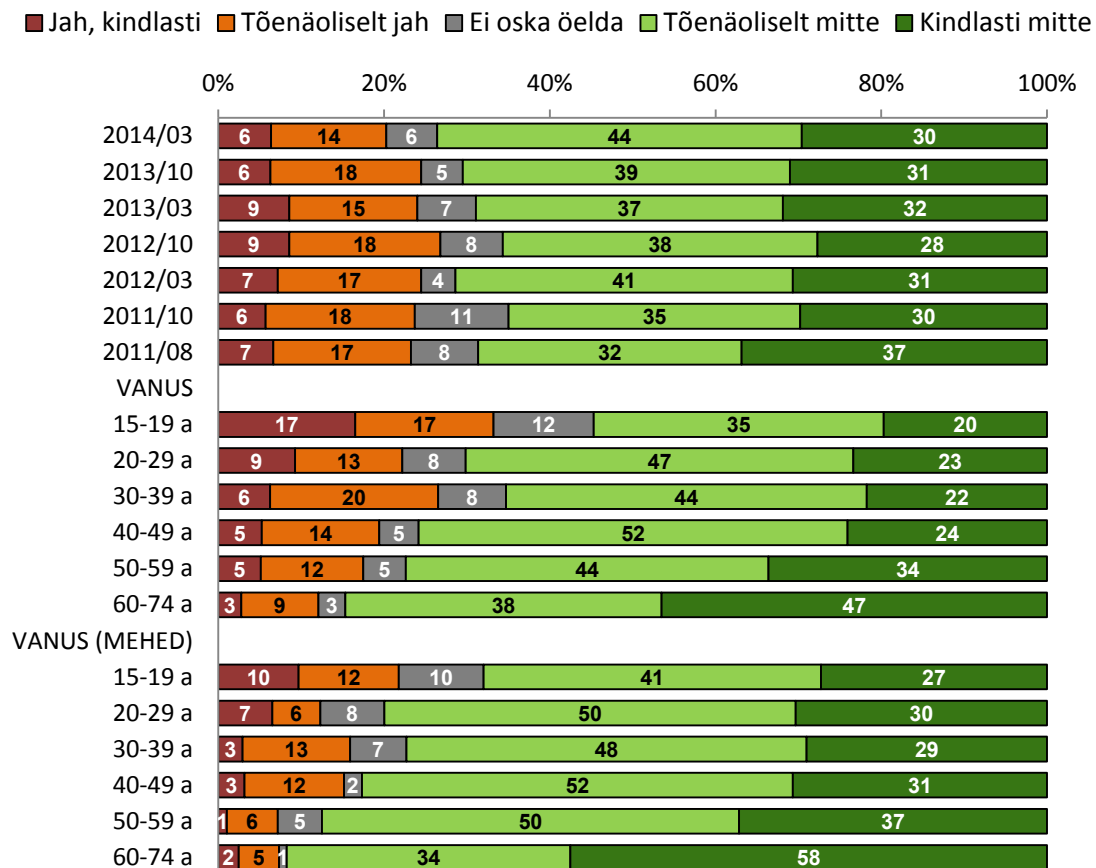
4.2. Soov sõjaohu korral Eestist lahkuda

Uuringu tulemustest selgub, et juhul, kui Eestile tungitaks kallale, kaaluks siit lahkumist viiendik eestimaalastest: 6% püüaks enda hinnangul taolises olukorras kindlasti lahkuda ja 14 teeks seda tõenäoliselt (Joonis 19). Vastupidisel arvamusel on ligi 3/4 elanikest: 44% kindlasti ei püüaks ja 30% tõenäoliselt ei püüaks ohuolukorras Eestist lahkuda. Seisukohta ei oska selles küsimuses võtta 6% vastajaist. Käesoleval aastal on kallaletungi korral lahkuda püüdvate inimeste osakaal olnud seitsme uuringulaine väikseim (20%, eelnevatel aastatel 23-27%).

Vaadeldes tulemusi vanusegruppide lõikes ilmneb, et 15-19-aastased ja 30-39-aastased elanikud lahkuksid Eestist kallaletungi korral märksa tõenäolisemalt kui teistesse vanusegruppidesse kuuluvad inimesed (33% 15-19-aastastest, 27% 30-39-aastastest). Ohuolukorras lahkuksid riigist suurema

tõenäosusega need inimesed, kellel on lapsed (17% neist, kel ei ole lapsi ja 27% neist, kel on lapsed), kas põhi- või kõrgharidusega vastajad (24%, keskkharidusega inimestest 18%), samuti naised (27%, meestest 12%), Kirde-Eestis elavad inimesed (30%, Kesk-Eestis elavad vastajad 9%, Põhja-, Lääne- ja Lõuna Eestis elavad vastajad 20%) ja linnades elavad vastajad (22%, maapiirkondade elanikest 16%).

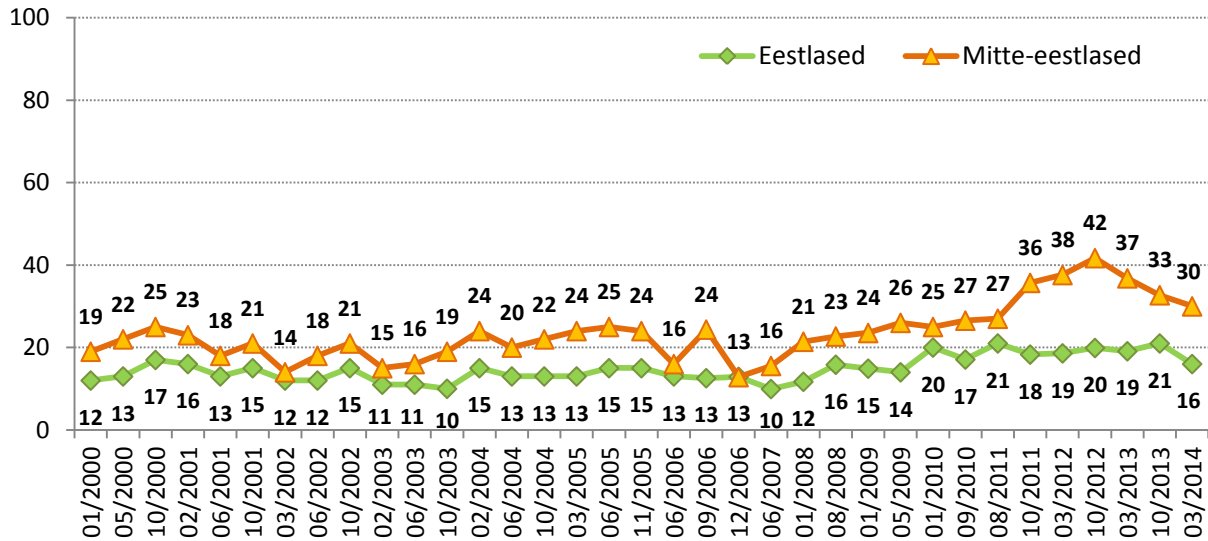
Joonis 19. Eestist lahkumise tõenäosus, juhul kui Eestile tungitaks kallale (%); N = kõik vastajad

Muukeelsete elanike soov sõjaohu korral Eestist lahkuda on valdavalt olnud suurem kui eestlastel (Joonis 20) ja seda ka sel korral. **Kallaletungi korral püüaks enda hinnangul Eestist lahkuda 16% eestlastest ja 30% mitte-eestlastest.** Muukeelsete vastajate suuremat lahkumissoovi võivad mõjutada nõrgemad sidemed Eesti riigiga ja ka praktilised põhjused – näiteks on välisriigis sugulasi, kelle juurde on vajadusel võimalik minna.

Võrreldes eelmise uuringulainega on väiksem nii eestlaste kui mitte-eestlaste hulk, kes oma sõnutsi ohu korral riigist lahkuksid (eestlased 16% vs 21%, mitte-eestlased 30% vs 33%). Viimase kolme uuringulaine jooksul on mitte-eestlaste seas kahanev trend olnud valdav, jõudes 42%’lt 30% tasemele. Eestlaste suhtumises suuri muutusi toimunud pole.

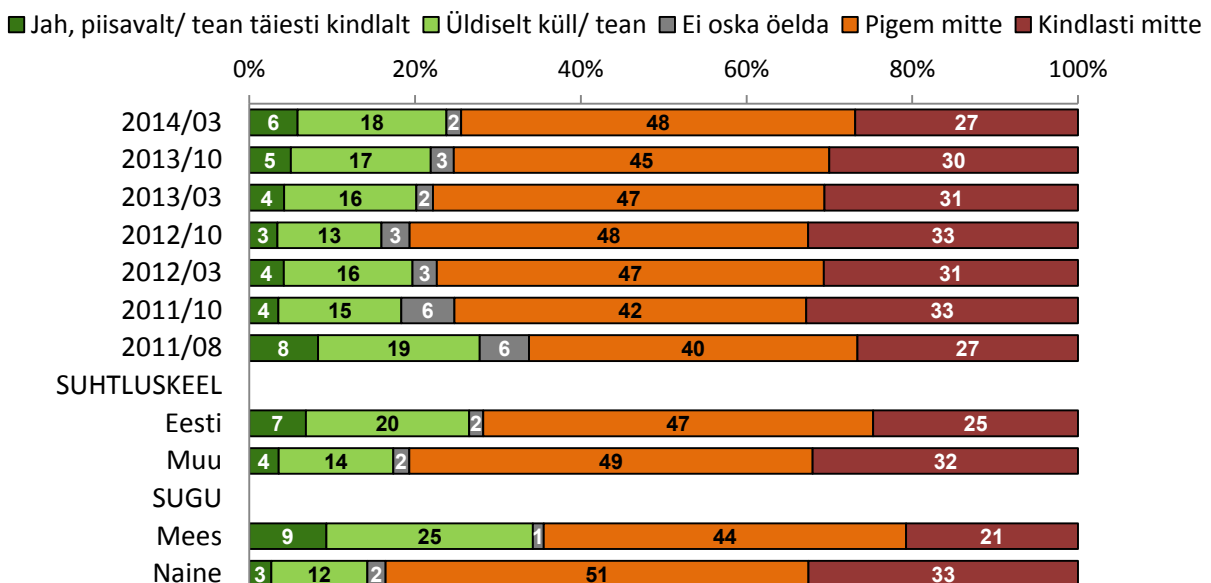
Joonis 20. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2014 (kindlasti ja tõenäoliselt lahkuda püüdjate %; N = kõik vastajad)

4.3. Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Elanike kaitsealasest teadlikkusest ülevaate saamiseks paluti vastajail öelda, kas nad on endi hinnangul piisavalt informeeritud sellest, mida teha juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung. Tulemused näitavad, et **elanikud hindavad oma oskust võimaliku kallaletungi korral käituda küllaltki madalalt**: vaid 24% teaks, mida ta saaks taolises olukorras riigi kaitsmiseks teha, 74% aga ei ole sellest informeeritud (27% kindlasti ei teaks ja 48% pigem ei teaks, mida teha) (Joonis 21).

Joonis 21. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung (%; N = kõik vastajad)

Sarnaselt varasemale hindavad mehed oma informeeritust paremaks kui naised (34% vs 14%) ja eestlased paremaks kui muukeelsed vastajad (27% vs 17%). Maapiirkondade elanikud hindavad ennast linlastest paremini informeerituks (29% vs 21%). Hinnang oma teadlikkusele ohuolukorras käitumisest kahaneb vastaja vanuse tõustes (31% 20-29-aastastest ja 17% 60-74-aastastest); hariduse lõikes olulisi erinevusi ei ilmne.

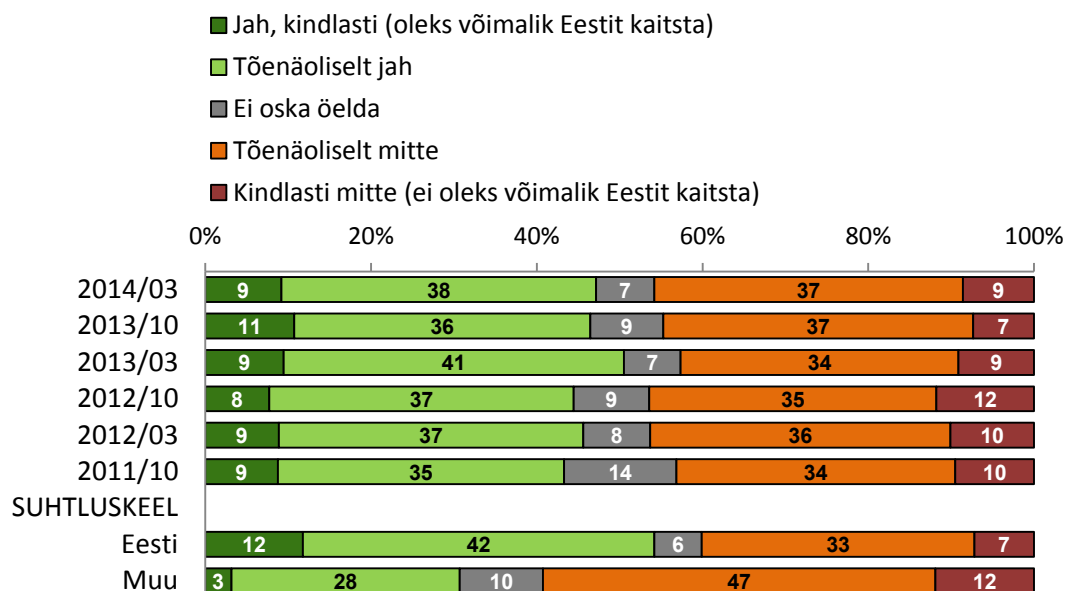
5. Eesti kaitsevõime

Viies peatükk kajastab elanike hoiakuid seoses Eesti kaitsevõime, kaitsekulutuste mahu ja riigi tegevusega riigikaitse arendamisel, samuti suhtumist riigikaitse uude arengukavasse.

5.1. Hinnang Eesti kaitsevõimele

Hindamaks elanike usku Eesti riigi kaitsevõimesse, paluti vastajail öelda, kas nende arvates oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral võimalik Eestit kaitsta kuni liitlaste abi saabumiseni. Vastused jagunevad laias laastus pooleks: **47% elanikest leiab, et Eesti kaitsmine oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral võimalik, 46% ei pea seda võimalikuks.** 7% ei oska küsimuses seisukohta võtta (Joonis 22). Võrreldes eelmise uuringulainega on tulemused jäänud praktiliselt samaks.

Joonis 22. Hinnang Eesti kaitsevõimele võõrriigi relvastatud kallaletungi korral (%) (N = kõik vastajad)

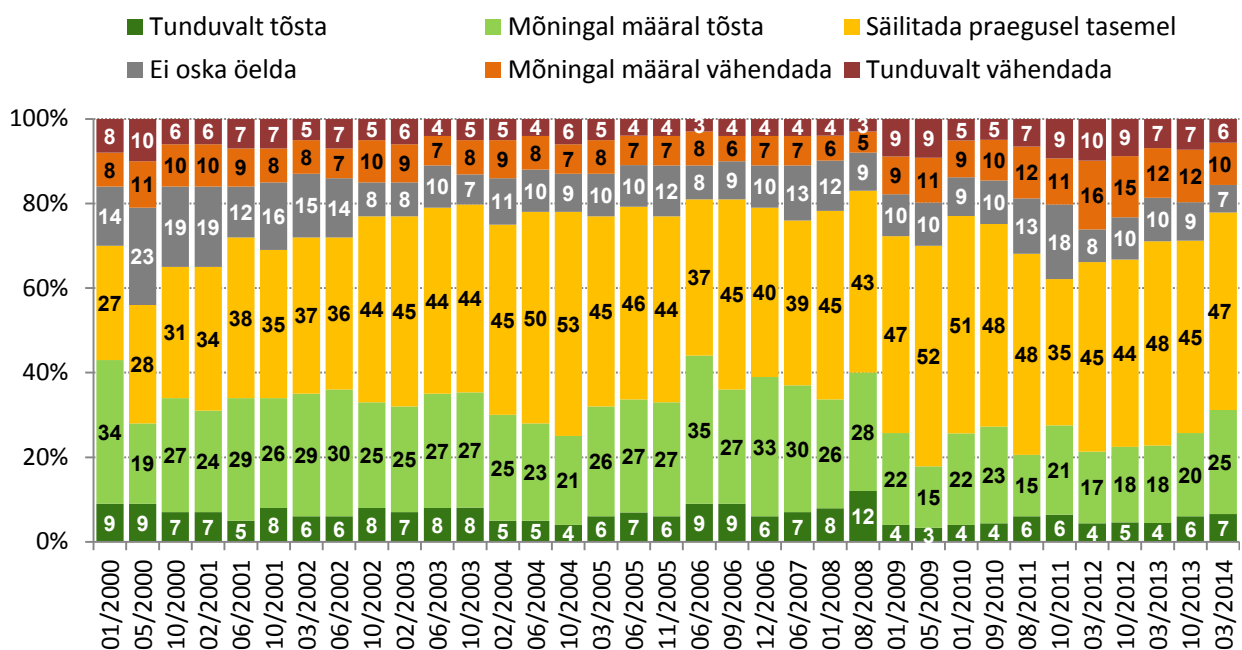
Eestikeelsed vastajad on riigi kaitsmise võimaluste suhtes optimistlikumalt meelestatud kui mitte-eestlased – vastavalt 54% ja 31% vastanuist leiab, et Eestit oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral võimalik kuni liitlaste saabumiseni kaitsta. Lisaks ilmneb, et noored inimesed kalduvad olema

Eesti vastupanuvõime suhtes keskmisest optimistlikumad (58% 15-19-aastastest usub Eesti võimesse ennast kaitsta), pisut enam ka mehed (49%) ja maaelanikud (55%).

5.2. Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Eesti kaitsekulutuste mahtu hinnates leiab pea pool elanikkonnast (47%), et kaitsekulutused tuleks säilitada praegusel tasemel (Joonis 23). Kaitsekulutuste tõstmist pooldab 31% ja vähendamist 16% elanikest. Võrreldes kahel eelneval aastal läbiviidud uuringutega on suurenenud kaitsekulutuste tõstmist pooldavate vastajate osakaal ning vähenenud kaitsekulutuste kärpimist pooldajate osakaal.

Joonis 23. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste mahu osas; 2000-2014 võrdlus* (%; N = kõik vastajad)

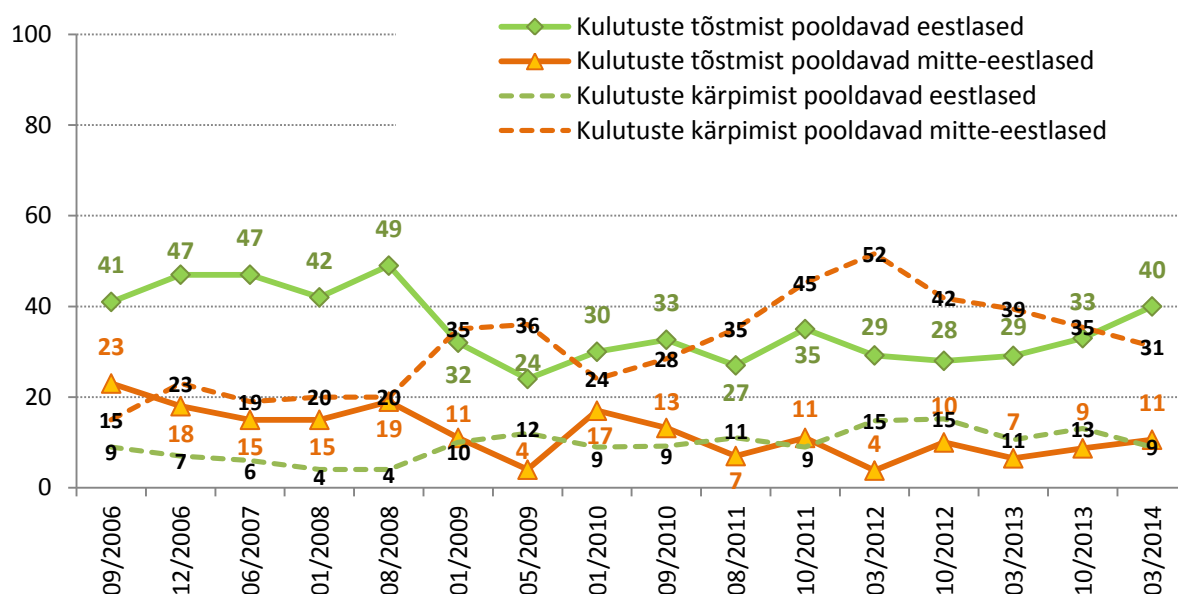
* Alates 2011/10 on küsimuse sõnastus muudetud. Viimastes uuringulainetes küsiti „Milline on Teie seisukoht Eesti kaitsekulutuste mahu kohta? Kas kaitsekulutusi tuleks...?“, varem aga „Milline on Teie seisukoht Eesti riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste kohta? Kas riigikaitsekulutusi tuleks...?“

Pikemas perspektiivis tulemusi vaadeldes ilmneb, et poolehoid kaitsekulutuste suurendamisele või vähendamisele näib käivat käsikäes riigi majandusolukorra ja elanike toimetuleku tasemega. Kui veel 2008. aastal pooldas enam kui kolmandik elanikest kaitsekulutuste tõstmist, siis majanduslangus häälestas inimesed säästlikumaks: 2009. aasta alguses vähenes kaitsekulutuste suurendamist pooldavate elanike osakaal seniselt 34-40 protsendilt 26%-ni ja on sest peale püsinud umbes sarnasel tasemel. Võrreldes sellele eelnenud perioodiga suurenes 2009. aastast alates ka poolehoid kaitsekulutuste kärpimisele. Nüüd, kui nii makromajandusolukord kui individide heaolutase on stabiliseerumas, on elanike hinnangud samuti paranenud, ent siiski veel ettevaatlikud: selge enamik toetab kaitsekulutuste säilitamist praegusel tasemel.

Sarnaselt varasemale on eestlaste seas enam kaitsekulutuste tõstmist ning muukeelsete elanike hulgas rohkem kulutuste kärpimist pooldavad vastajad (Joonis 24). 2014. aasta märtsis oli 40%

eesti- ja 11% muukeelsetest elanikest seisukohal, et kaitsekulutuste mahtu tuleks tõsta; kulutuste vähendamist aga pooldas 9% eesti- ja 31% muukeelsetest vastajatest. Kulutuste kärpimist soosivate inimeste osakaal püsis eestlaste seas perioodil 2009-2011 stabiilselt 9-12% tasemel, tõusis 2012. aastal 15%-ni ja on nüüd taas langenud 9%-ni, asendudes seisukohaga, et kulutused peaks praegu säilitama olemasoleval tasemel (45%). Muukeelsete elanike seas on viimaste uuringulainete vältel eeskätt vähenenud kaitsekulutuste kärpimist pooldavate inimeste osakaal ja suurenenud nende hulk, kelle meelest kaitsekulutuste suurust hetkel muutma ei peaks (51%).

Joonis 24. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste mahu osas; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2006-2014* (%; N = kõik vastajad)

* Alates 2011/10 on küsimuse sõnastus muudetud. Viimastes uuringulainetes küsiti „Milline on Teie seisukoht Eesti kaitsekulutuste mahu kohta? Kas kaitsekulutusi tuleks...?“, varem aga „Milline on Teie seisukoht Eesti riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste kohta? Kas riigikaitsekulutusi tuleks...?“

Muude sotsiaaldemograafiliste tunnuste võrdluses ilmneb, et enim soosivad kaitsekulutuste tõstmist noored (40% 15-19-aastastest), samuti madalamalt haritud (37% põhiharitute), maapiirkondade elanikud (42%) ja naised (32%). Üle 40-aastaste, tallinlaste ja keskmise või kõrgema haridusega inimeste hulgas on seevastu kõige rohkem neid inimesi, kelle hinnangul kulutuste taset hetkel muutma ei peaks (vastavalt 50%, 51% ja 49%).

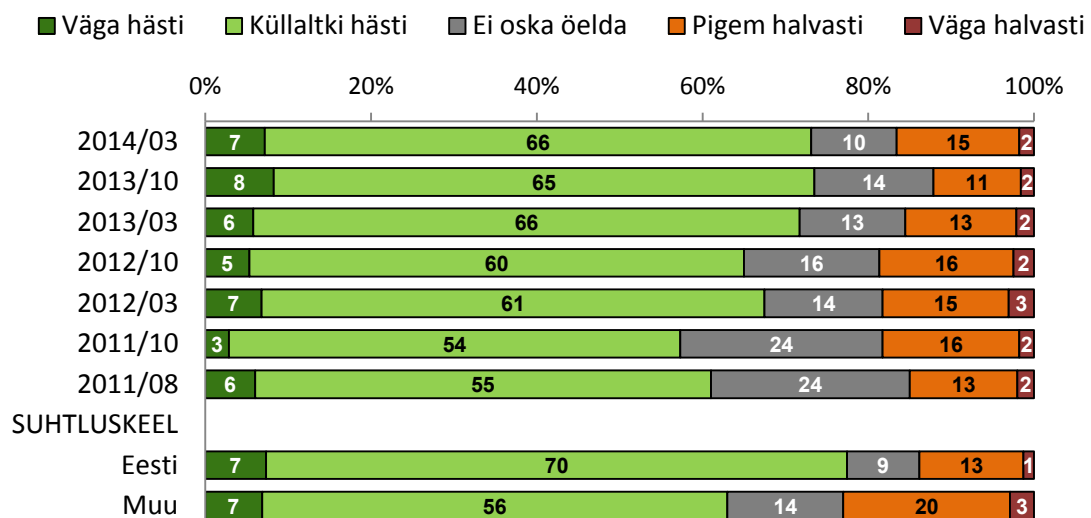
5.3. Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel

73% elanikest annab positiivse hinnangu riigi viimaste aastate tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel (Joonis 25). Valdav osa (66%) leiab seejuures, et riigikaitset on arendatud küllaltki hästi ja 7%, et väga hästi. 17% vastanute meelest on viimastel aastatel riigikaitset arendatud pigem või väga halvasti. Võrreldes 2011. – 2012. aasta uuringutulemustega on viimasel kolmel lainel antud

hinnangud püsinud stabiilselt kõrgel. Samal ajal ei oska 10% respondentidest küsimusele vastata, mis on kõrgem näitaja, kui enamike teiste ankeedis sisaldunud riigikaitset puudutavate küsimuste puhul.

Nagu varasemalt, hindavad ka sel korral eestikeelsed elanikud riigikaitse arendamise alast tegevust kõrgemalt kui mitte-eestlased (vastavalt 77% ja 63% peab riigikaitse arendustegevust heaks). Muukeelsete elanike seas on eestlastest rohkem nii rahulolematuid vastajaid (23% vs 14%) kui ka hinnangu andmata jätjaid (14% vs 9%).

Joonis 25. Hinnangud riigi viimaste aastate tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel (%) (N = kõik vastajad)

6. Eesti kaitsestruktuurid

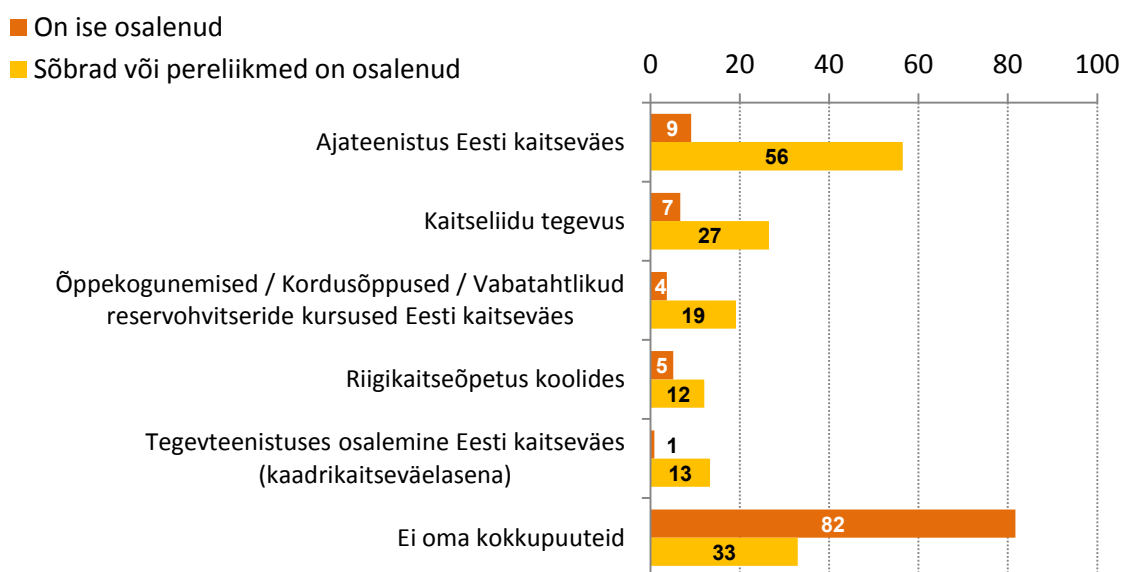
Kuues peatükk käsitleb erinevaid Eesti kaitsestruktuuridega seotud aspekte: milliseid kokkupuuteid on inimestel olnud kaitsestruktuuridega, kuidas suhtutakse ajateenistusse (sh selle vajalikkus, ajateenistusest kõrvalehoidmine, asendusteenistus, naiste osalemine ajateenistuses), kas Eesti jaoks peetakse sobilikumaks praegust kaitsekontseptsiooni või kutselisele kaitseväele üleminekut, milline on elukutseliste sõjaväelaste maine ning mida peetakse Kaitseliidu peamiseks ülesanneteks.

6.1. Kokkupuude kaitsestruktuuridega

Saamaks ülevaadet inimeste otsestest ja kaudsetest kokkupuudetest Eesti riigi kaitsestruktuuridega (s.h ajateenistus, Kaitseliidu tegevus jms) paluti vastajail etteantud loetelu põhjal öelda, millistes tegevustes on nad ise ja millistes on nende sõbrad või pereliikmed osalenud. Täpsustuseks oli öeldud, et silmas peetakse ainult neid kokkupuuteid, mis on toimunud taasiseseisvunud Eesti riigis ehk alates 1991. aastast.

Isiklike kokkupuuteid Eesti riigi kaitsestruktuuridega omab 18% Eesti 15-74-aastasest elanikkonnast, lähedaste kaudu on kaitsestruktuuridega kokku puutunud 67% (Joonis 26). Kõige enam kokkupuuteid omatakse ajateenistusega – enam kui pooltel vastajaist (56%) on sõpru või pereliikmeid, kes on käinud ajateenistuses, ja 9% on seda ise teinud (sh 19% kõigist meestest ja 43% 20-39-aastasest meestest). Ajateenistusele järgnevad kokkupuutesageduse poolest Kaitseliidu tegevus (lähedaste kaudu kokku puutunud 27% ja isiklikult 7%), Eesti kaitseväge õppekogunemised, kordusõppused ja vabatahtlikud reservohvitseride kursused (lähedaste kaudu 19% ja ise 4%), riigikaitseõpetus koolides (lähedaste kaudu 12% ja ise 5%) ning kaadrikaitsevähelasena tegevteenistuses osalemine (lähedaste kaudu 13% ja ise 1%).

Joonis 26. Otsesed ja kaudsed kokkupuuted Eesti riigi kaitsestruktuuridega (%; N = kõik vastajad)

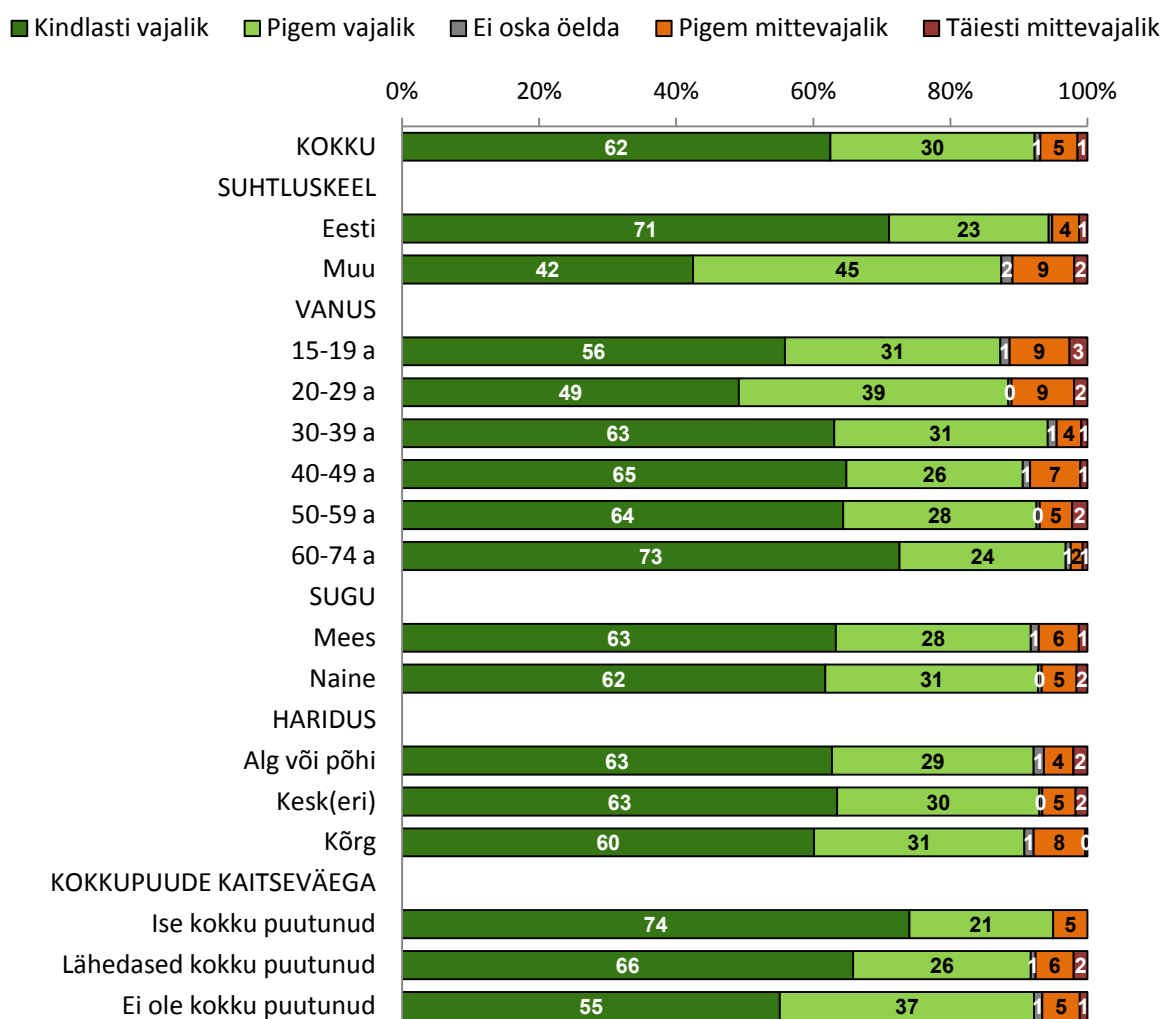
Kaitsestruktuuridega kokku puutumise määr on ennekõike seotud vastajate soo ning vanusega. **Meessoost ja noorematel vastajatel on märksa rohkem kokkupuuteid Eesti kaitsestruktuuridega kui naistel ja vanematel inimestel.** Isiklike kokkupuuteid omab 31% meestest ja vaid 6% naistest. Kaudsete kokkupuudete puhul on pilt ühtlasem, aga neidki on meestel olnud rohkem (72%; naistest 63%). Kaitsestruktuuridega on taasiseseisvumise järel peamiselt puutunud kokku alla 40-aastased elanikud: isiklike kokkupuuteid omab 25% 15-19-aastasest, 36% 20-29-aastasest ja 31% 30-39-aastasest. Koguni 80 protsendil 15-39-aastasest elanikest on sugulasi või sõpru, kes on osalenud mõne kaitsestruktuuri tegevuses. Eestlastel on samuti olnud mõnevõrra rohkem kokkupuuteid riigi kaitsestruktuuridega kui muukeelsetel elanikel: isiklike kokkupuuteid omab 23% eesti- ja 9% muukeelsetest inimestest ning kaudseid kokkupuuteid vastavalt 73% ja 55%.

6.2. Suhtumine ajateenistusse

6.2.1. Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks

Eesti elanikud on ajateenistuse suhtes jätkuvalt väga soosivalt meelestatud. Koguni **92% 15-74-aastasest elanikkonnast peab ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks vajalikuks**, sh 62% kindlasti ja 30% pigem vajalikuks (Joonis 27). 7% elanikkonnast leiab, et ajateenistus ei ole vajalik. Eestikeelsetest vastajatest hindab ajateenistuse läbimist kindlasti vajalikuks märksa suurem osa kui mitte-eestlastest (71% vs 42%); ka üldine pooldav suhtumine on eestlaste seas kõrgem (94% vs 87%). Kõige veendunud ajateenistuse pooldajad on 30-aastased ja vanemad inimesed (kindlasti peab vajalikuks 66%). Toetus ajateenistusele on suurem ka maapiirkondades (66% peab kindlasti vajalikuks). Mida väiksema leibkonnaga on tegu, seda vajalikumaks ajateenistust peetakse (kindlasti peab vajalikuks 71% üheliikmelisest leibkonnast ja 60% leibkonnast kahe või enama liikmega). Vähem on ajateenistuse kindlas vajalikkuses veendunud kõrgharitud vastajad (60% peab kindlasti vajalikuks). Ajateenistust täiesti/pigem mittevajalikuks pidavate inimeste osakaal on suurim 15-29-aastaste vanusegrupis (11%).

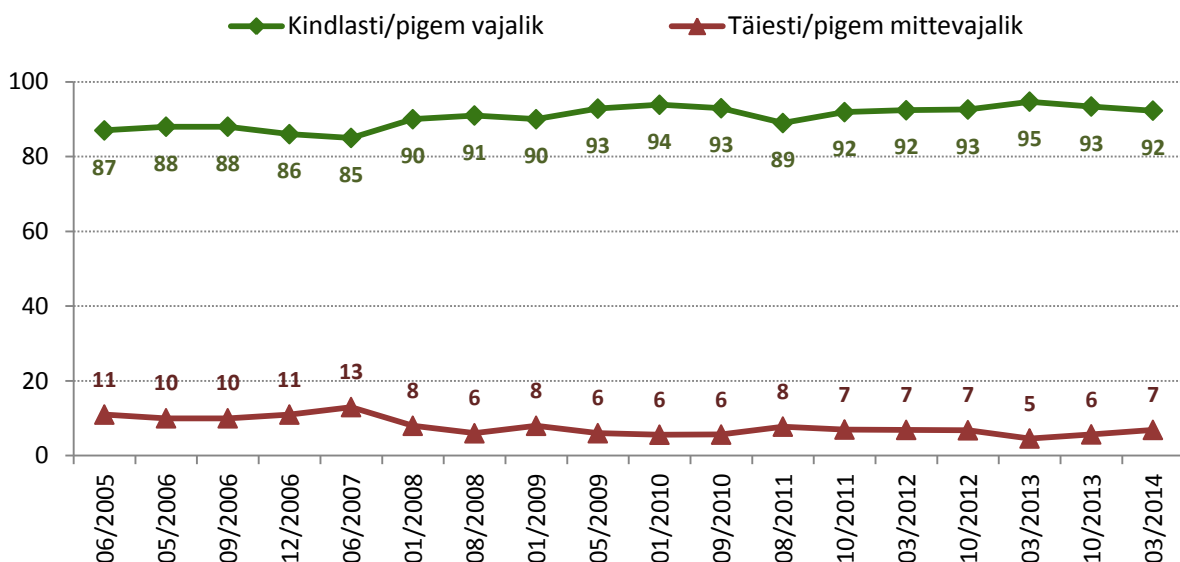
Joonis 27. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse (%; N = kõik vastajad)

Nii siin kui mõnedes järgnevatel alapeatükkides on eraldi vaadeldud, kuidas otsene või kaudne kokkupuude Eesti kaitsevägega (st osalemine ajateenistuses, õppekogunemistel, kordusõppustel või tegevteenistuses) on seotud inimeste hoiakutega ajateenistuse suhtes. Joonis 27 näitab üheselt, et kaitsevägega kokku puutunud vastajad kalduvad sagedamini arvama, et ajateenistuse läbimine on noormeeste jaoks kindlasti vajalik (74% neist, kes on ise kaitsevägega kokku puutunud ja 66% neist, kes on sellega lähedaste kaudu kokku puutunud).

Ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks kindlasti või pigem vajalikuks pidavate inimeste osakaal on püsinud elanikkonna seas läbi aastate väga kõrgel tasemel (alates 2005. aastast vahemikus 85-95%) (Joonis 28). Kuigi muutused ei ole olnud suured, siis võib täheldada, et alates 2008. aastast on toetus ajateenistusele tasapisi kasvanud ja olnud valdavalt üle 90 protsendi.

Joonis 28. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse; 2005-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

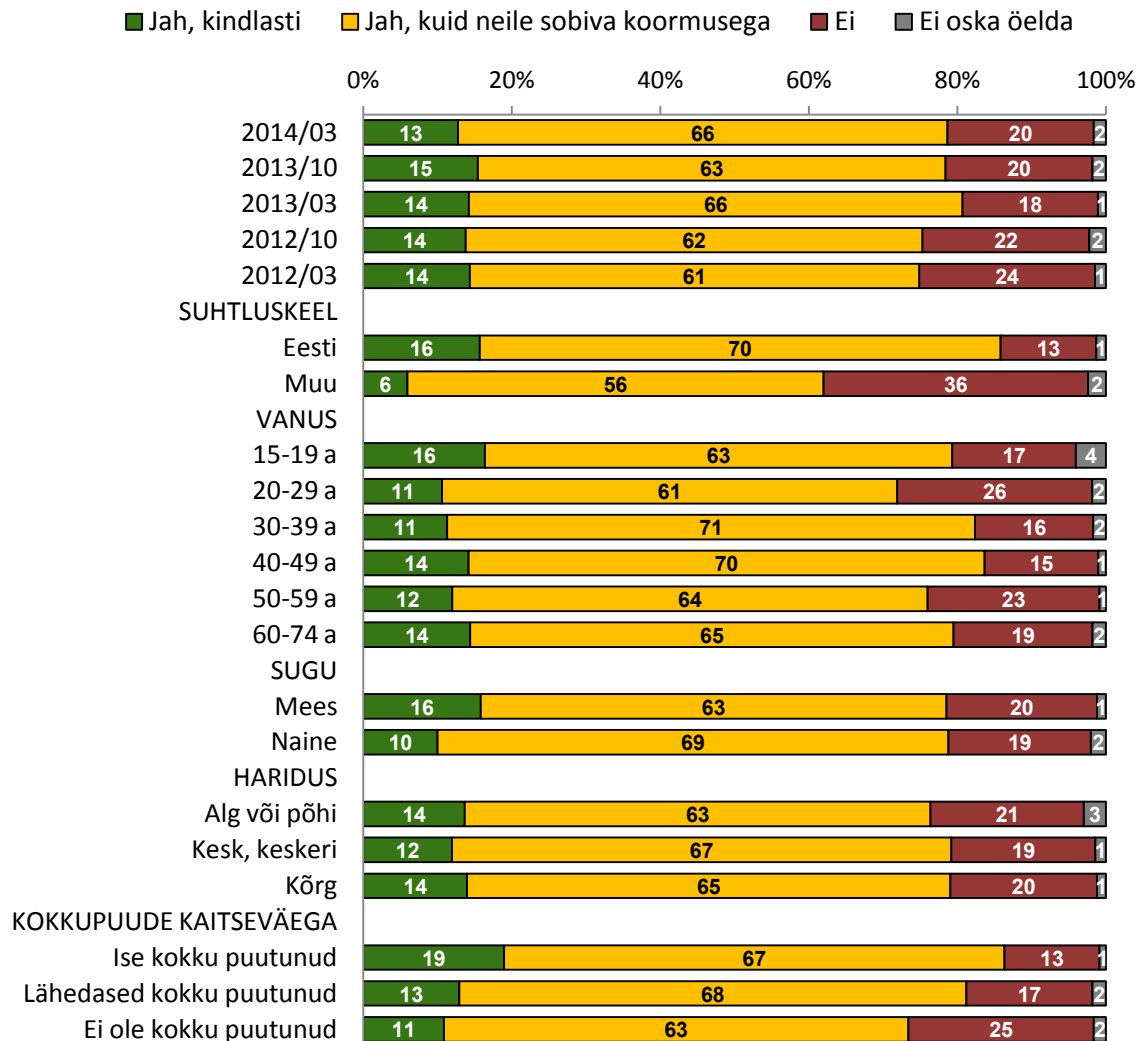

Alates 2012. aastast on avaliku arvamuse ja riigikaitse uuringus vastajatelt täiendavalt küsitud, kas kaitsevägeteenistuse peaksid nende hinnangul läbima ka need noormehed, kel on väiksemaid tervisehäireid. Sarnaselt neljale eelmisele uuringulainele leidis käesoleva aasta märtsis 13% vastajaist, et väiksemate tervisehäiretega noormehed peaksid kindlasti ajateenistuse läbima (Joonis 29). **2/3 vastajaist aga arvab, et väiksemate tervisehäiretega noormehed peaksid läbima kaitsevägeteenistuse neile sobiva koormusega.** 20% vastajate arvates ei peaks tervisehäiretega noormehed ajateenistust üldse läbima ja 2% ei oska antud küsimuses seisukohta võtta.

Kõige suuremad erisused antud küsimuses ilmnevad suhtluskeele lõikes. Muukeelsetest vastajatest on koguni 36% arvamusel, et väiksemate tervisehäiretega noormehed ei peaks ajateenistust läbima, samas kui eestikeelsetest jagab seda seisukohta 13%. Neid, kes peavad väikese tervisehäirega noormeeste ajateenistust kindlasti vajalikuks, on enim eesti keelt kõnelevate (16%), 15-19-aastaste (16%), meesterahvaste (16%) ja nende vastajate seas, kellel ei ole alaealisi lapsi (14%). Ka kaitsevägega isiklikult kokku puutunud inimesed on teistest märksa sagedamini seda meelt, et tervisehäiretega

noormehed peaksid kindlasti ajateenistuse läbima (19%). Kaitseväega üldse mitte kokku puutunud vastajad see-eest leiavad ülejäänutest enam, et tervisehäirega noormehed ei peaks ajateenistust läbima (25%).

Joonis 29. Suhtumine kaitseväeteenistuse läbimisse nende noormeeste puhul, kel on väiksemaid tervisehäireid (%) ; N = kõik vastajad

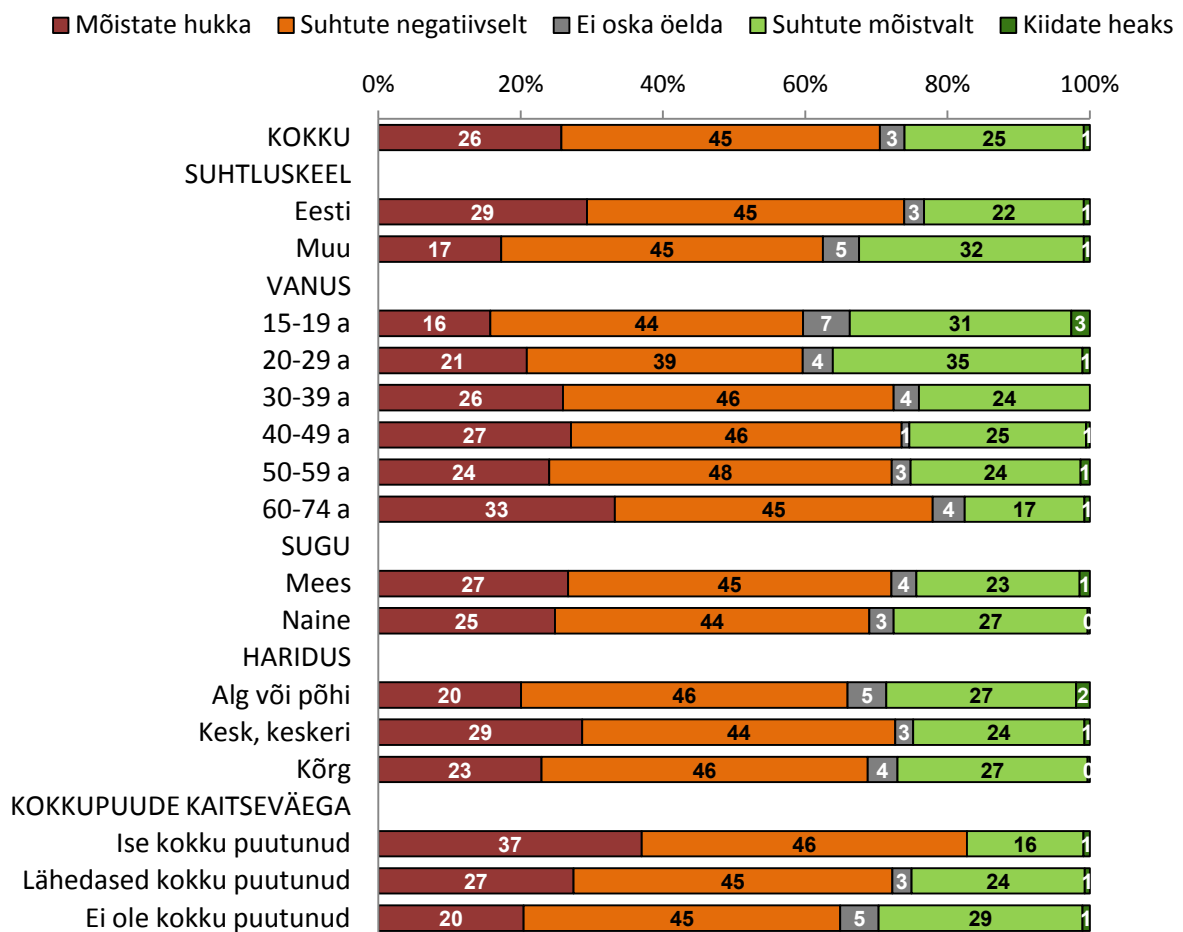
6.2.2. Ajateenistusest kõrvale hoidmine

Äsjakirjeldatud soosiva suhtumise taustal ajateenistusse on igati ootuspärane, et **suur osa Eesti elanikest (70%) suhtub taunivalt inimestesse, kes hoiavad ajateenistusest kõrvale** – 26% mõistab taolise käitumise hukka ja 45% peab seda negatiivseks (Joonis 30). Mõistvalt suhtub ajateenistusest kõrvalehoidmisse iga neljas eestimaalane (25%), heakskiitvalt aga alla 1% vastanuist.

Sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes ilmnevad sarnased tendentsid nagu suhtumises ajateenistuse vajalikkusesse – **need elanikkonnagrupid, kes peavad ajateenistust vajalikuks, taunivad enam ka**

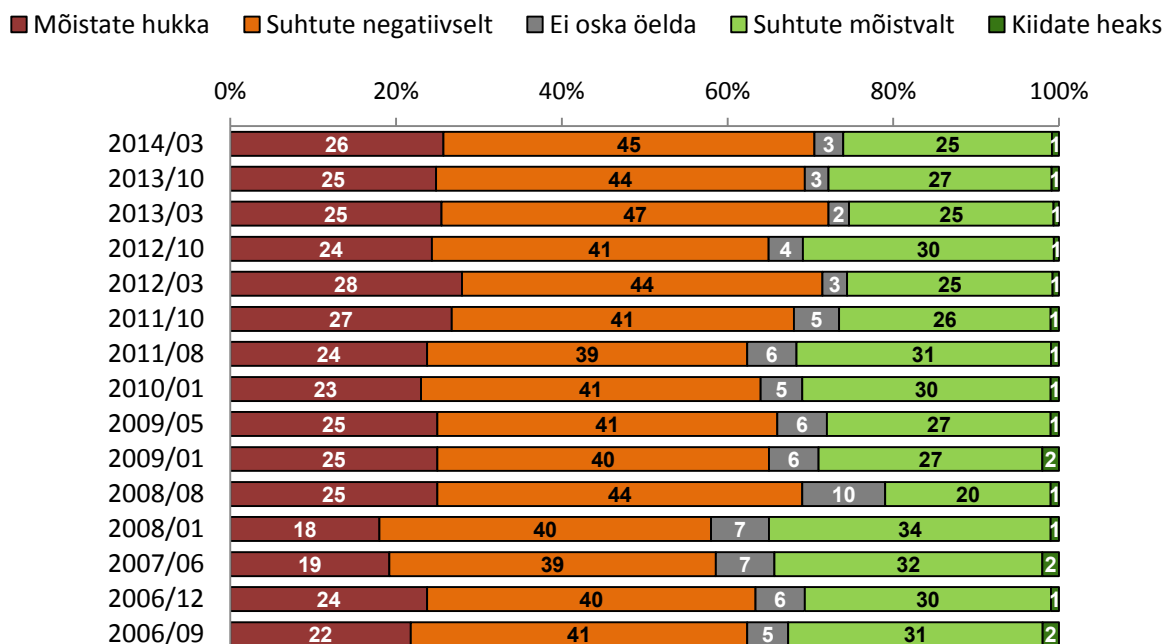
ajateenistusest kõrvale hoidmist ning vastupidi. Eestikeelsetest vastajatest taunib kõrvalehoidmist 74%, muukeelsetest aga 63%. Vanemad vastajad suhtuvad ajateenistusest kõrvale hoidmise nooremate inimestega võrreldes negatiivsemalt (taunib 78% vanimast vanusegrupist), samas kui iga kolmas 15-29-aastane väljendab selles küsimuses mõistvat suhtumist (33%). Teistest enam mõistavad ajateenistusest eemale hoidmise hukka ka kaitseväega isiklikult kokku puutunud vastajad (83%).

Joonis 30. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmise (%) ; N = kõik vastajad)

Võrreldes eelmise uuringulainega ei ole inimeste suhtumises ajateenistusest kõrvale hoidmise suuri muutusi toimunud (Joonis 31). Kogu vaadeldava 9-aastase perioodi jooksul on eestimaalaste suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisesse olnud kõikuv.

Joonis 31. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmise; 2006-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

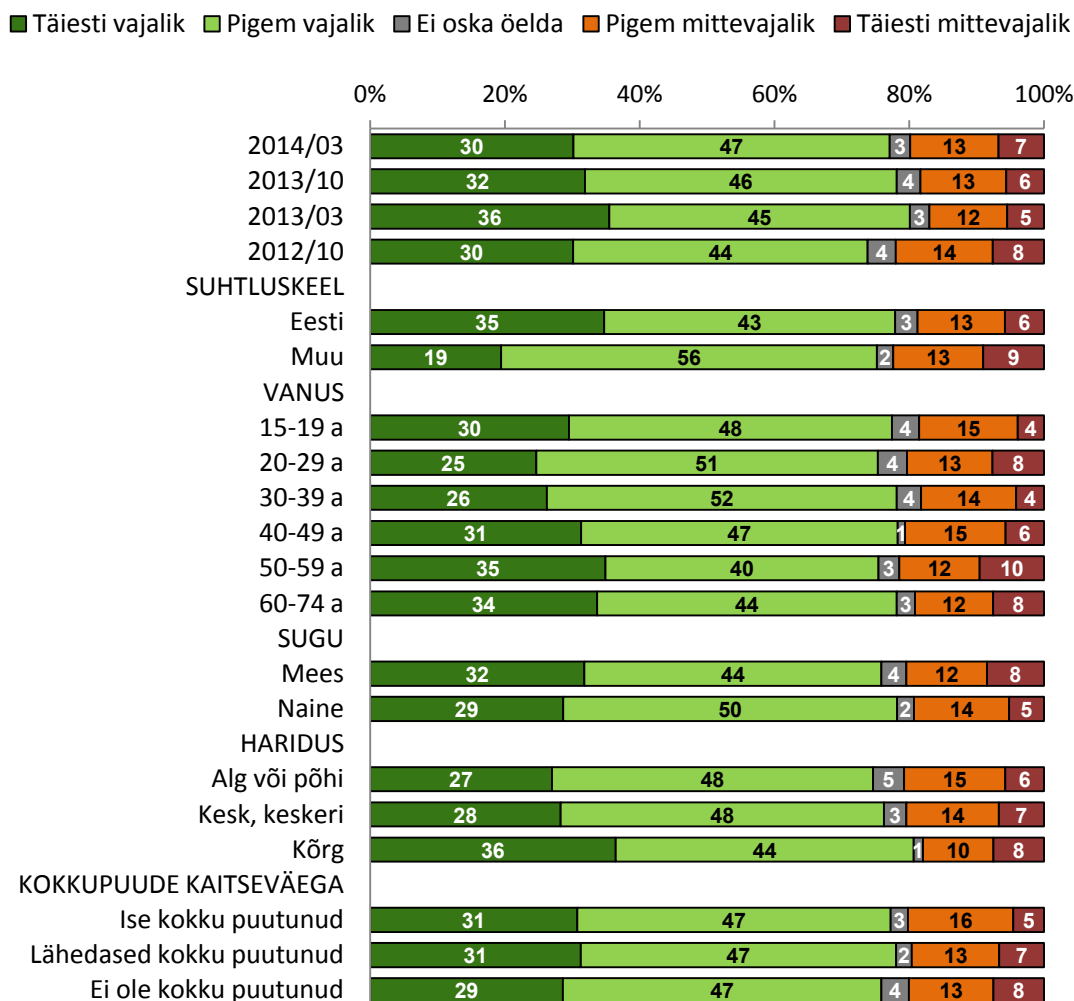

6.2.3. Asendusteenistus

Alates 2012. aasta märtsist on asendusteenistuse teematikat käsitletud varasemast erinevalt. Kui varem uuriti, kuidas suhtutakse ettepanekusse kutsuda sõjaväkke mittesobivad noormehed asendusteenistusse, rakendades neid päästetöödel, keskkonnakaitstes vms, siis nüüd esitatav küsimus on järgmine: „Seadus võimaldab usulistel või kõlbelistel põhjustel ajateenistusest keeldunud noormeestel minna asendusteenistusse, töötades hoolekandeametites, erivajadusega laste koolides jm. Kas Teie arvates on see õigus täiesti vajalik, pigem vajalik, pigem mittevajalik või täiesti mittevajalik?“

Usulistel või kõlbelistel põhjustel ajateenistusest keeldunud noormeeste õigust minna asendusteenistusse peab vajalikuks 77% elanikest, sh täiesti vajalikuks 30% (Joonis 32). Võrreldes eelmise uuringulainega on antud näitaja laias laastus samale tasemele jäänud (2013. aasta sügisel 78%). Mittevajalikuks peab asendusteenistuse valimise õigust 20% vastajaist. Teistest enam on asendusteenistuse õiguse vajalikkuses veendunud eestikeelsed elanikud (78%, muukeelsetest 75%) ja kõrgharitud vastajad (81%). Pisut enam toetavad asendusteenistust ka naised (78%, meestest 76%) ja need, kes on ise või lähedaste kaudu kaitsevägega kokku puutunud (78%, ülejäänutest 76%).

Joonis 32. Hinnangud asendusteenistusse minemise õiguse vajalikkusele, kui noormees on usulistel või kõbelistel põhjustel ajateenistusest keeldunud (%) ; N = kõik vastajad

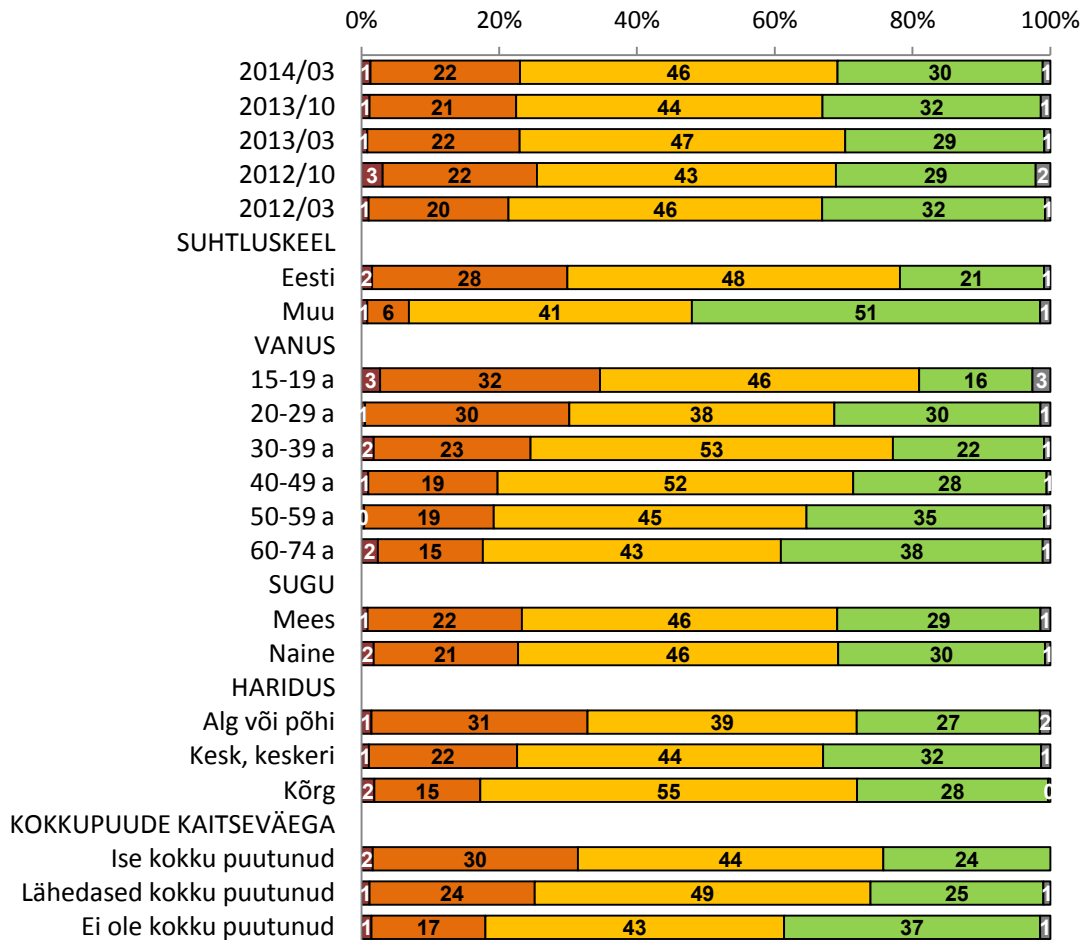

6.2.4. Naiste ajateenistus

Viimased viis uuringulainet on paariaastase vahe järel taas sisaldanud küsimust selle kohta, kas ja millistel tingimustel naised peaksid elanike arvates ajateenistuses osalema. **68% elanikest on seda meelt, et naised võiksid soovi korral ajateenistuses osaleda** – sealhulgas 46% arvates peaksid nad sel juhul ajateenistuse läbima eraldi programmi järgi ja 22% arvates noormeestega samadel tingimustel (Joonis 33). 30% elanikkonnast leiab, et naised ei peaks üldse ajateenistuses osalema. Naiste kohustusliku ajateenistuse pooldajaid leidub Eestis vaid 1%. Viimastel aastatel ei ole suhtumises naiste ajateenistusse drastilisi muutusi toimunud.

Joonis 33. Suhtumine naiste ajateenistusse (%; N = kõik vastajad)

- Ajateenistus võiks olla naistele kohustuslik
- Naised, kes soovivad ajateenistuses osaleda, peaksid selle läbima noormeestega samadel tingimustel
- Naised, kes soovivad ajateenistuses osaleda, peaksid selle läbima eraldi programmi järgi
- Naised ei peaks osalema ajateenistuses
- Ei oska öelda

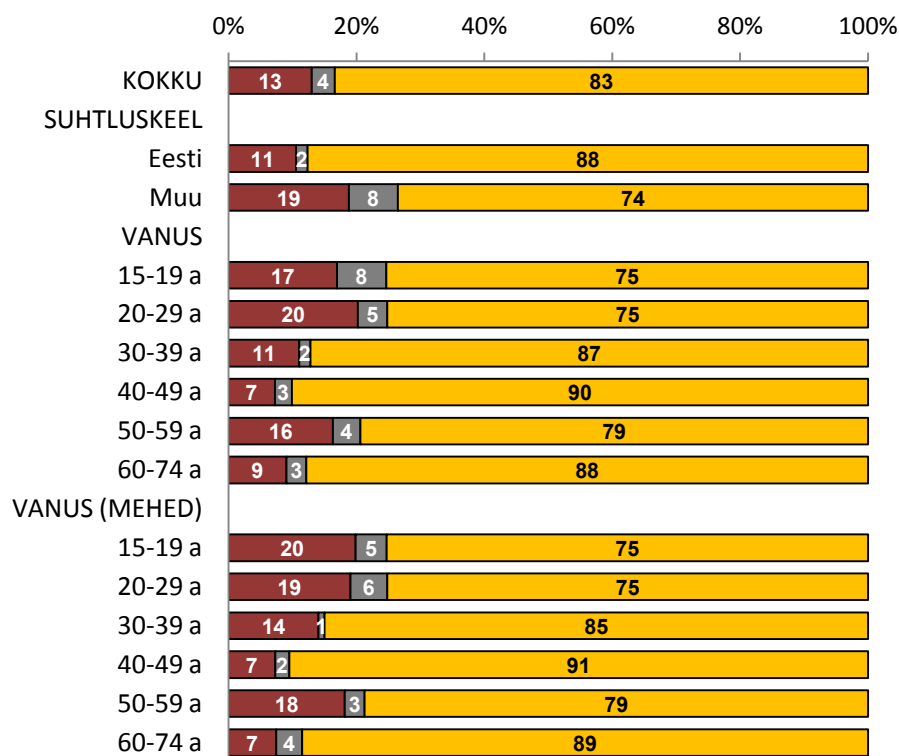
Eesti- ja muukeelsete inimeste suhtumine naiste ajateenistuse küsimusse on väga erinev. 77% eestlastest leiab, et naised võiksid soovi korral osaleda ajateenistuses: 48% arvates peaksid soovijad läbima ajateenistuse eraldi programmi alusel ja 28% arvates noormeestega samadel tingimustel. Muukeelsete vastajate seas, kes pooldavad rohkem traditsioonilisemaid soorolle, on valdav seisukoht, et naised ei peaks üldse ajateenistuses osalema (51%, eestikeelsetest vaid 21%). Vanusegruppide lõikes näeme, et mida vanemate inimestega on tegemist, seda vähem naiste ajateenistust soositakse (keskmiselt 36% 50-aastastest ja vanematest usub, et naised ei peaks ajateenistuses osalema). Naiste ja meeste seisukohad on seekord olnud ligilähedased – kõige enam toetatakse ajateenistust eraldi programmi alusel (46% nii meestest kui naistest). Kaitsevägega kokku puutunud inimesed on teistest enam arvamusel, et ajateenistusest huvitatud naised peaksid selle läbima tavatingimustel (30%, ülejäänutest 20%).

6.3. Suhtumine kutselisse kaitsevähke

Saamaks ülevaadet Eesti riigi kaitsekontseptsiooniga seotud eelistustest, paluti vastajail öelda, kas nende arvates peaks Eesti loobuma kohustuslikust ajateenistusest ja jätma alles üksnes kutselise kaitseväge või säilitama senise süsteemi, kus kutseline kaitsevägi on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustatava reservarmega. Selgus, et 83% elanikkonnast eelistab praeguse ehk reservarmeed hõlmava süsteemi säilitamist (Joonis 34). **Kohustuslikust ajateenistusest loobumist ja üksnes kutselisele kaitsevägele üleminekut pooldab 13% Eesti elanikkonnast.**

Joonis 34. Eelistatud variandid Eesti riigi kaitsekontseptsiooni arendamisel (%; N = kõik vastajad)

- Loobuma kohustuslikust ajateenistusest ja jätma alles üksnes kutselise kaitseväge
- Ei oska öelda
- Säilitama senise süsteemi, kus kutseline kaitsevägi on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustatava reservarmega

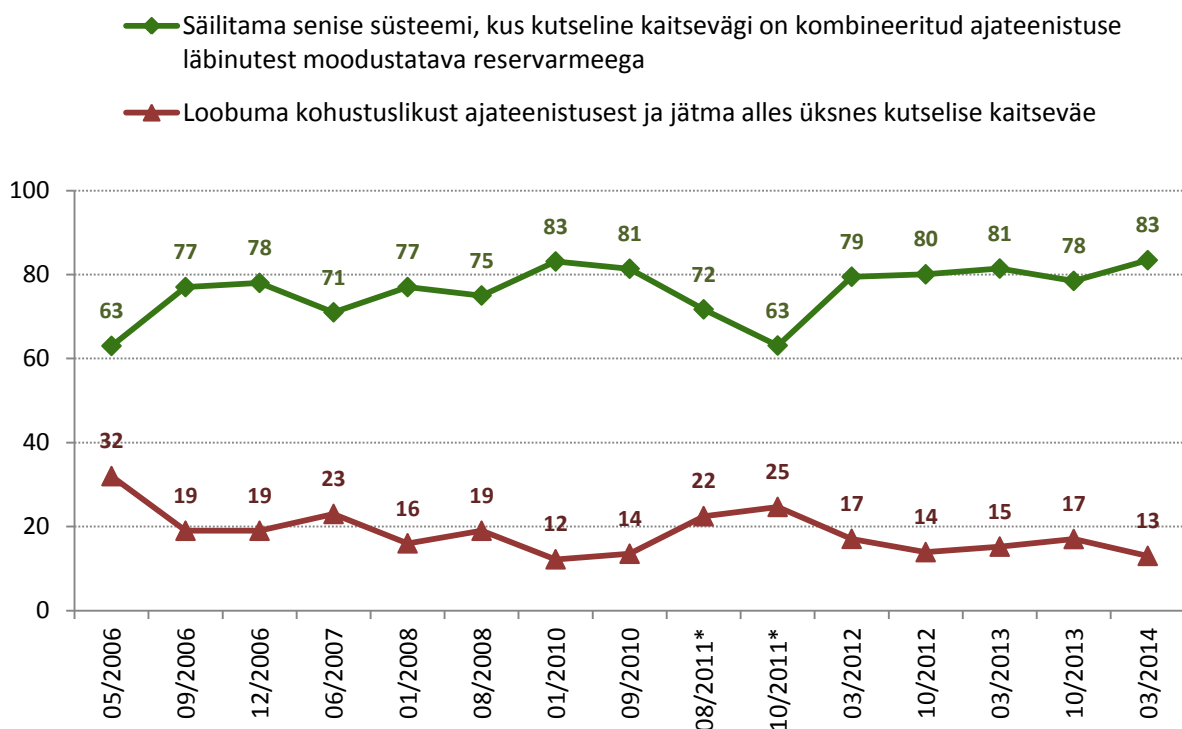

Muukeelsete elanike seas on ajateenistusest loobumise ja üksnes kutselisele kaitsevägele ülemineku pooldajaid rohkem kui eestlaste hulgas (vastavalt 19% ja 11%), seejuures poole aastaga on mitte-eestlaste toetus kutselisele kaitsevägele üleminekul langenud 11 protsendipunkti võrra. Vanuse lõikes ilmneb tendents, et nooremad vastajad pooldavad enam kutselisele kaitsevägele üleminekut, 15-29-aastastest toetab seda ligikaudu iga viies (keskmiselt 19%). Meeste ja naiste hoiakutes märkimisväärsed erinevusi ei esine. Need vastajad, kes on ise kaitsevägega kokku puutunud, pooldavad keskmisest veidi enam senise süsteemi alles jätmist (89%, ülejäänutest 83%).

Joonis 35 kajastab Eesti riigi kaitsekontseptsiooniga seotud eelistuste muutumist perioodil 2006-2014. Siinkohal tuleb meeles pidada, et aastal 2011 oli kasutusel tavapärasest erinev küsimuse sõnastus, kus vastusevariantideks olid „Jääma ajateenistusel põhineva üldise kaitseväekohustuse juurde“ ning „Minema üle palgaarmeele“. Sellest muudatusest võis tuleneda asjaolu, et neis kahes uuringulaines suurenes palgaarmee pooldajate osakaal (aastal 2011 oli palgaarmeele ülemineku poolt 22-25% vastanuist). Võrreldes varasemate uuringutega ei ole eestimaalaste suhtumises aga suuri muutuseid toimunud: senise süsteemi säilitamist pooldab viimaste uuringulainete andmetel stabiilselt 78-83% ning kutselisele kaitsevæele üleminekut 13-17% Eesti elanikkonnast.

Joonis 35. Eelistatud variandid Eesti kaitsekontseptsiooni arendamisel; 2006-2014 võrdlus (%;

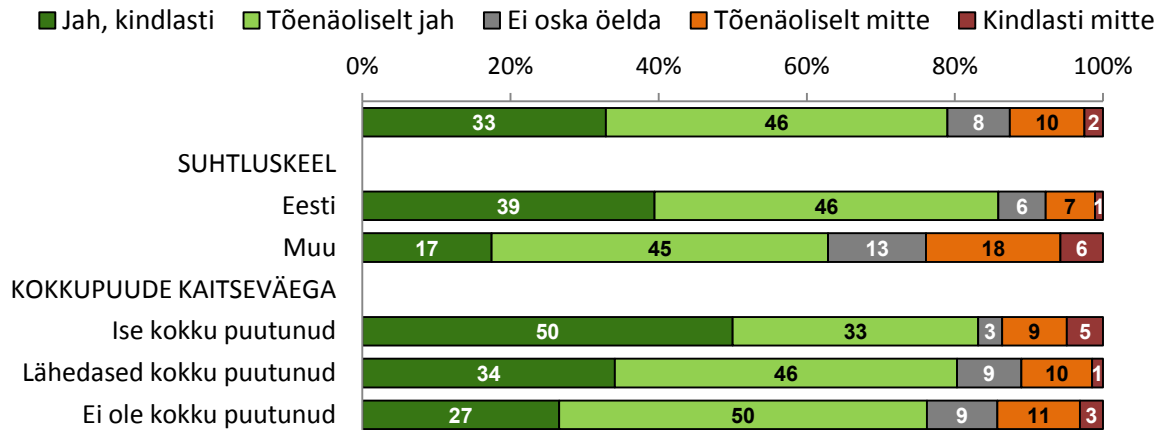
N = kõik vastajad)

* Aastal 2011 läbi viidud uuringulainetes oli kasutusel teistsugune vastusevariantide sõnastus: „Eesti peaks jääma ajateenistusel põhineva üldise kaitsevæekohustuse juurde“ ja „Eesti peaks minema üle palgaarmeele“.

Käesoleva aasta uuringus oli esmakordselt esitatud küsimus Eesti riigikaitse strateegia kohta, vastavalt millele ei ole riigikaitse mitte ainult kaitsevæe, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne. **Ligi 4/5 Eesti elanikkonnast on arvamusel, et selline laiapõhjaline lähenemine on Eesti jaoks kas kindlasti või tõenäoliselt sobiv (Joonis 36).** 13% vastajaist on vastupidisel arvamusel (sh 10% ei pea tõenäoliselt ja 2% ei pea kindlasti sobilikuks). Eesti- ja muukeelse elanikkonna hoiakute vahel ilmnevad märgatavad erinevused. Kui eestikeelsetest vastajatest 86% peab antud lahendust Eesti jaoks sobilikuks, siis mitte-eestlastest on sellega nõus vaid 63%. Suured erinevused esinevad ka lähtuvalt sellest, kas vastaja on kaitsevæega kokku puutunud või mitte. Pooled kaitsevæega isiklikult kokku puutunutest on kindlal arvamusel, et riigikaitse on enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne (ülejäanutest 30%). Hariduse, soo ja vanuse lõikes ei ole erisused nii ilmsed.

Joonis 36. Riigikaitse ei ole mitte ainult kaitseväge, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne. Kas selline laiapõhjaline lähenemine on Eesti jaoks sobiv? (%) ; N = kõik vastajad

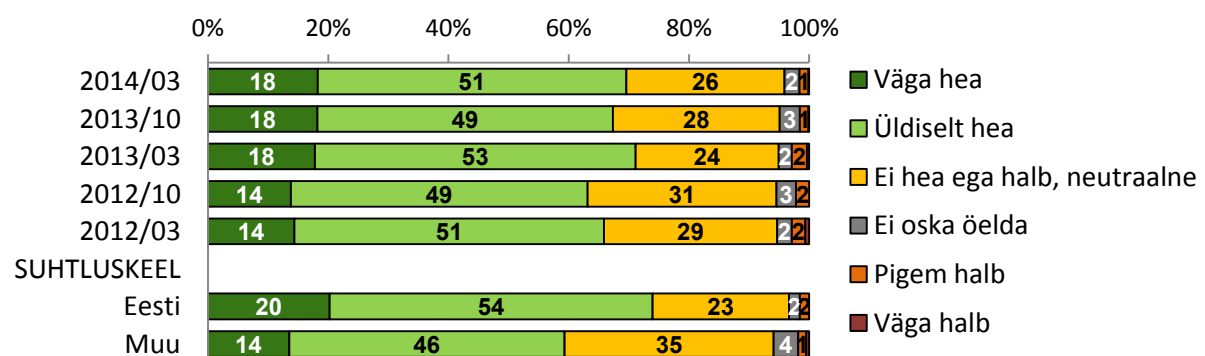

6.4. Elukutseliste sõjaväelaste maine ja motiivid elukutse valikul

Viies viimases uuringulaines on eraldi teemana käsitletud elukutselisi sõjaväelasi – kuidas Eesti inimesed neisse suhtuvad ja millised tegurid elanike arvates mõjutavad mehi valima elukutselise kaitseväelase elukutset.

96% vastajatest usub, et eestimaalaste suhtumine elukutselistesse sõjaväelastesse on üldjuhul kas hea või neutraalne: 70% vastajaist hindab suhtumist heaks (sh 18% väga heaks ja 51% üldiselt heaks) ning 26% neutraalseks (Joonis 37). Seda, et elukutselistesse sõjaväelastesse suhtutakse Eestis halvasti, usub vaid 2% vastanutest. Võrreldes 2013. aasta sügisel toimunud uuringuga on positiivsete hinnangute osakaal veidi tõusnud (3 protsendipunkti võrra) ning peaaegu jõudnud 2013. aasta kevade tasemele tagasi. Neutraalsete hinnangute osakaal on poole aastaga langenud 2 protsendipunkti võrra (26%, 2013. aasta sügisel 28%). Jooniselt nähtub, et hinnangud kalduvad olema veidi optimistlikumad kevadistes uuringulainetes, võimalik, et vahetult enne küsitlusi toimunud vabariigi aastapäeva pidustuste tõttu. Eestikeelsed elanikud peavad suhtumist elukutselistesse sõjaväelastesse jätkuvalt paremaks kui mitte-eestlased (vastavalt 74% ja 59% arvates on üldsuse suhtumine väga hea või üldiselt hea).

Joonis 37. Eesti inimeste suhtumine elukutselistesse sõjaväelastesse (%) ; N = kõik vastajad

Järgmisena nimetati vastajaile üheksa erinevat asjaolu ja paluti hinnata, mil määral need tegurid võiksid mõjutada mehi valima elukutselise kaitseväelase elukutset. Hindamiseks kasutati 5-pallilist skaalat, kus „1“ tähendas „see küll mitte“ ja „5“ tähendas „see kindlasti“ (Joonis 38).

Joonis 38. Asjaolud, mis võiksid mõjutada mehi valima elukutselise kaitseväelase elukutset, 2012-2014 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

Peamiseks kaitseväelaste elukutsevalikut mõjutavaks teguriks peetakse huvi selle elukutse vastu (54% arvates mõjutab see kindlasti). Olulised mõjutegurid on elanike arvates ka võimalus teenida head palka (41%) ja saada rahvusvahelisel tasemel koolitust (37%), samuti patriotism ja soov oma riiki kaitsta (39%). Vähem leidsid mainimist võimalus end heas füüsilises vormis hoida (26%), soov osaleda maailmas rahu säilitamises (25%) ning muu töö puudumine (18%). Pikka puhkust ja seiklushimu nähakse elukutsevalikut mõjutava tegurina mõnevõrra harvemini (vastavalt 16% ja 14%).

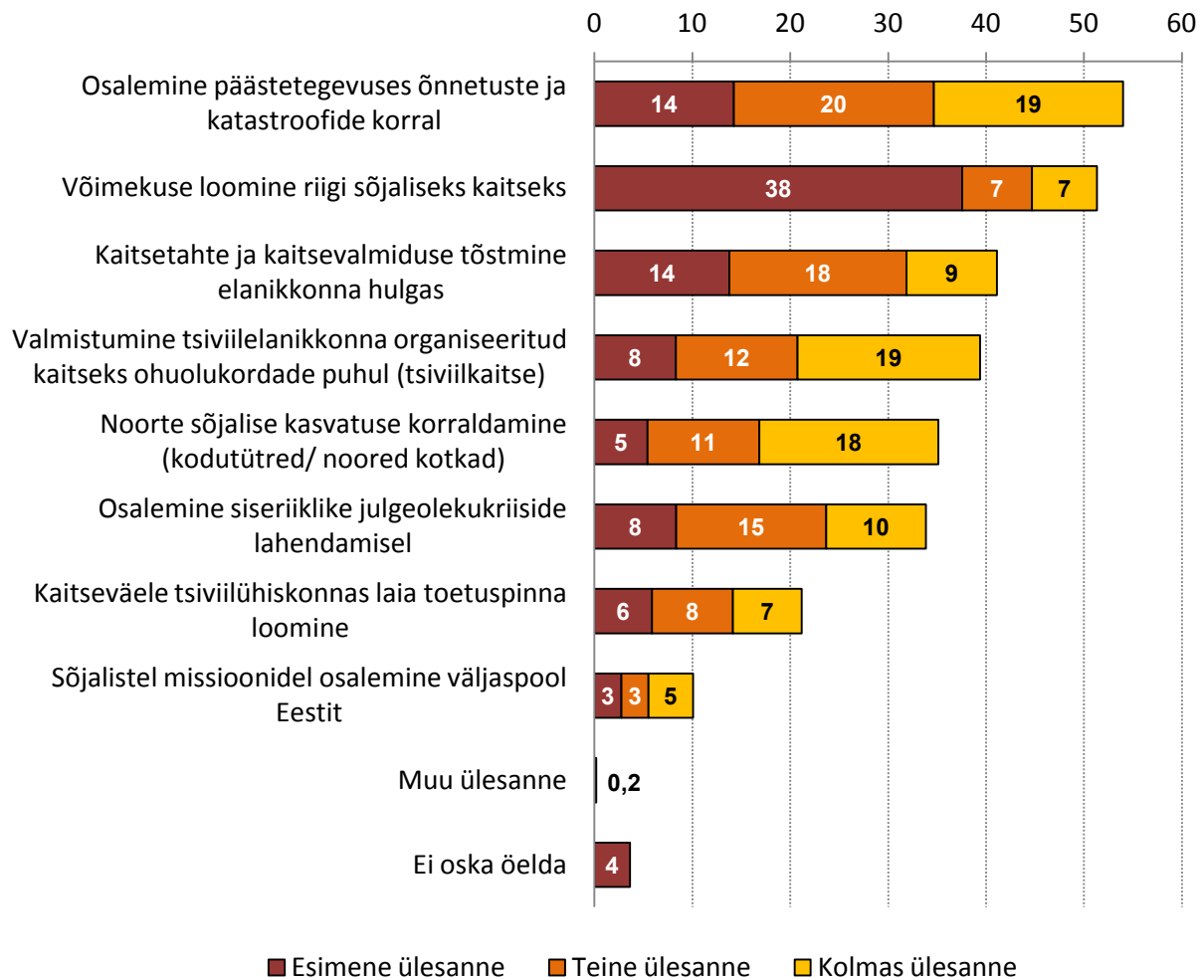
Võrreldes varasemate uuringulainetega on tasapisi vähenenud majanduslike põhjuste osakaal – võimalus saada head palka ja muu töö puudumine. Tuues võrdlust eelmise uuringulainega – võimalust saada head palka nimetab tänavu 3 protsendipunkti (41% vs 44%) ja muu töö puudumist 4 protsendipunkti (18% vs 22%) võrra vähem vastajaid kui 2013. aasta sügisel. Samas leiab järjest enam inimesi, et sõjaväelase elukutse valiku põhjusteks on huvi vastava elukutse vastu (54%; 2013. aasta sügisel 52%), soov oma riiki kaitsta (39% vs 35%), osaleda rahu tagamisel (25% vs 20%) jne. Muukeelne elanikkond seostab kaitseväelase elukutsevalikut eestlastest märksa enam hea palga teenimise võimalusega (53%, eestikeelsetest 36%) või muu töö puudumisega (28%, eestikeelsetest 14%), aga ka näiteks võimalusega võtta pikk puhkus (28%, eestikeelsetest 11%) ja hoida end heas füüsilises vormis (31%, eestikeelsetest 23%). Eestlased leiavad seevastu sagedamini, et kaitseväelase elukutsevalikut võib põhjendada sooviga tuua oma ellu vaheldust, seiklushimu (15%; muukeelsetest 11%).

6.5. Kaitseliidu ülesanded

Järgmiseks paluti vastajail etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat Kaitseliidu ülesannet. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st milline on olulisuselt esimene, milline teine ja milline kolmas ülesanne.

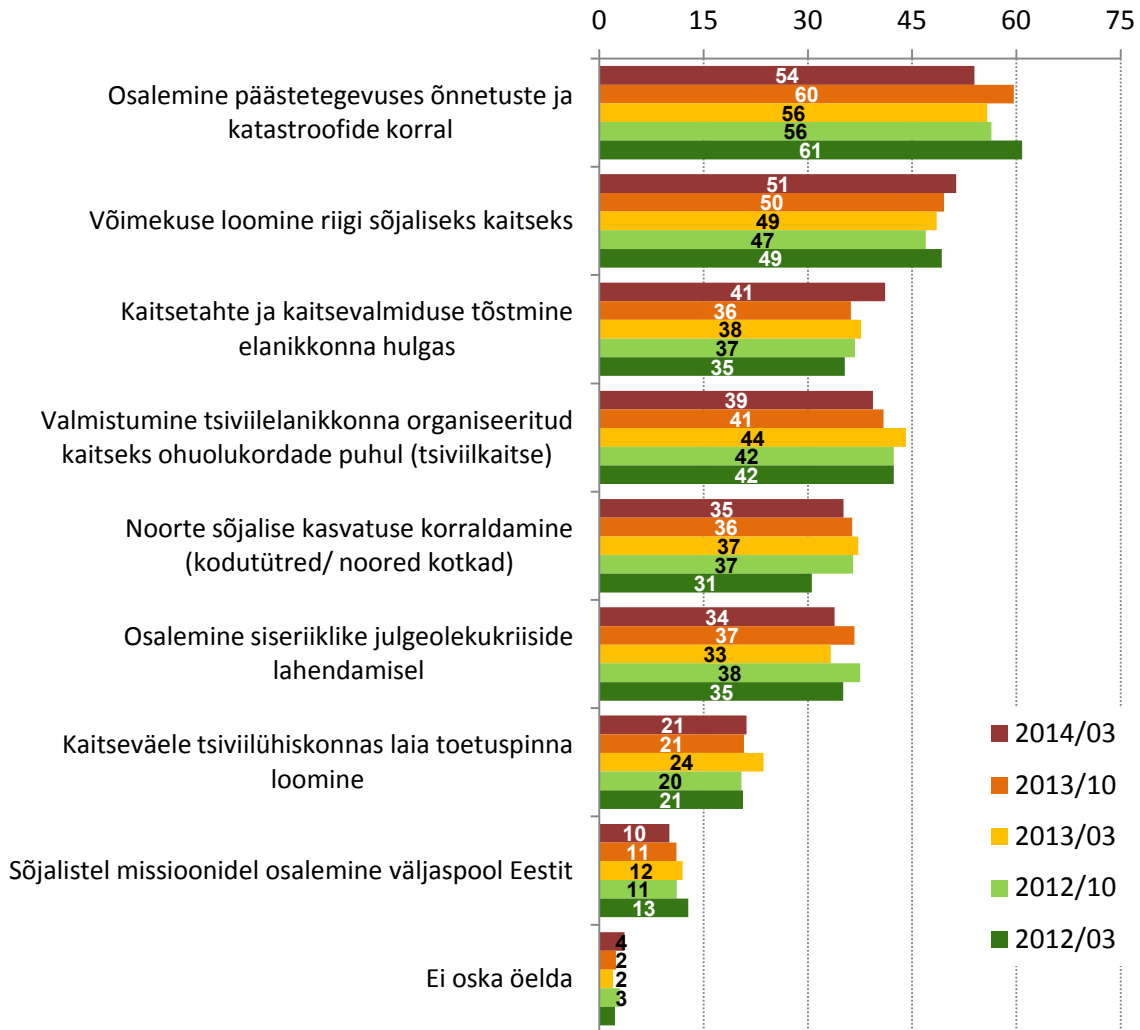
Eesti elanikud peavad Kaitseliidu peamiseks ülesandeks päästetegevuses osalemist õnnetuste ja katastroofide korral – 54% vastanuist mainib seda ühena kolmest olulisest ülesandest (Joonis 39). Teiseks Kaitseliidu peamiseks ülesandeks on vastajate hinnangul võimekuse loomine riigi sõjaliseks kaitseks (51%). Seda ülesannet nimetati kõige sagedamini esimesena kolmest ülesandest (38%), mis on küll ilmselt tingitud asjaolust, et see asus vastajaile antud nimekirjas esimesel kohal. Oluliste ülesannetena järgnevad kahele mainitule kaitsetahte ja kaitsevalmiduse tõstmine elanikkonna hulgas (41%), valmistumine tsiviilkaitseks ohuolukordades (39%), noorte sõjalise kasvatuse korraldamine (35%) ning osalemine siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisel (34%). Harvemini leitakse, et Kaitseliidu ülesandeks on kaitsevägele tsiviilühiskonnas laia toetuspinna loomine (21%) ja väljaspool Eestit toimuvatel sõjalistel missioonidel osalemine (10%).

Joonis 39. Kaitseliidu peamised ülesanded (%) ; N = kõik vastajad)

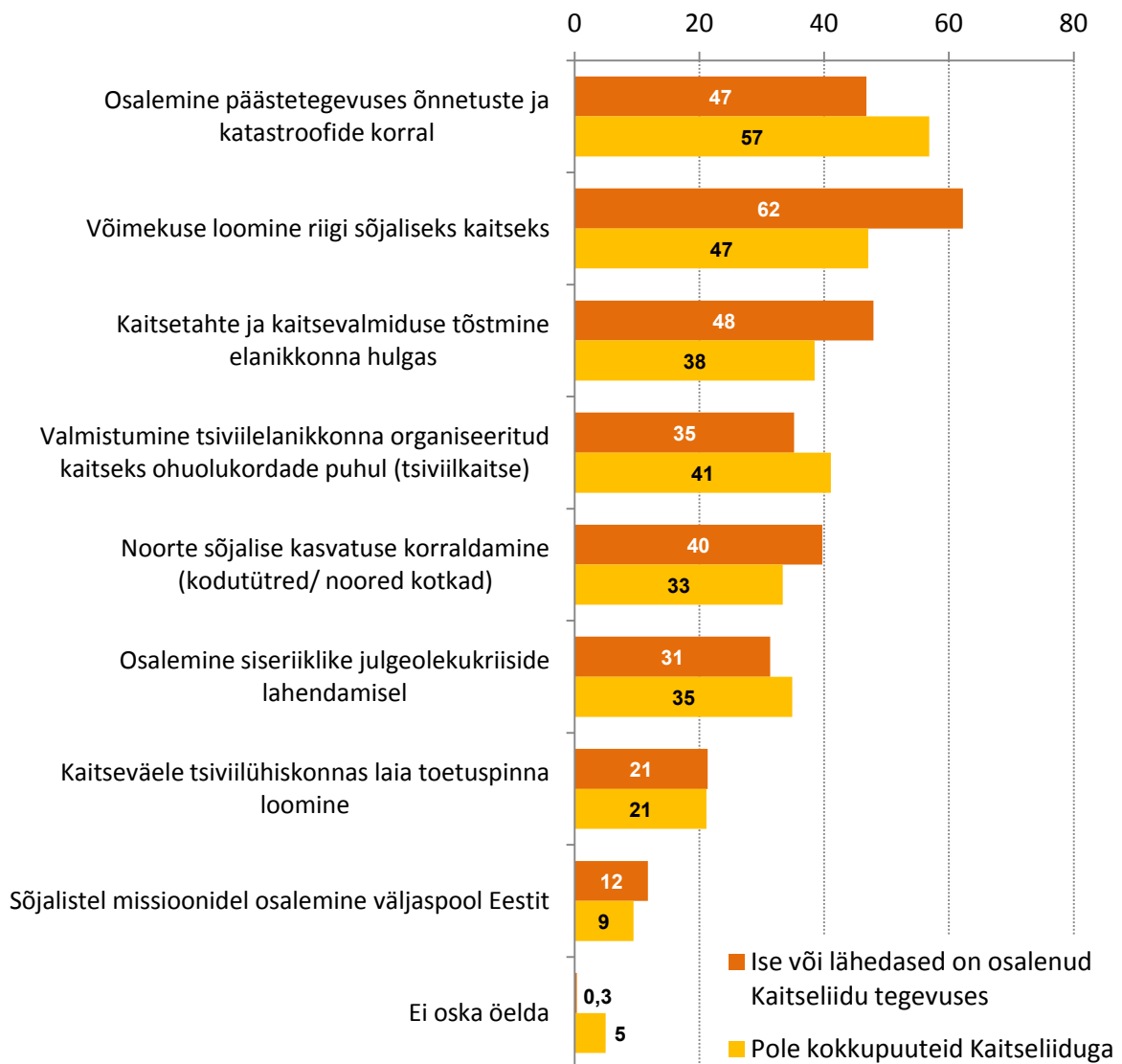
Võrreldes nelja eelmise uuringulainega ei ole arvamused oluliselt muutunud – vastuste esinemissageduses esineb mõneprotsendiseid kõikumisi, aga nägemus Kaitseliidu peamistest ülesannetest on jäänud samaks (Joonis 40). Selle aasta uuringutulemused on erinevad eelmiste aastate omadest vaid selle poolest, et alati kolmandal kohal olnud valmistumine tsiviilelanikkonna organiseeritud kaitseks ohuolukordade puhul on asendunud kaitsetahte ja kaitsevalmiduse tõstmisega elanikkonna hulgas. Arvamusi Kaitseliidu ülesannete kohta on sarnasel viisil kaardistatud ka varasemates uuringulainetes, kuid kuna 2012. aastal muudeti uuesti Kaitseliidu seadusest lähtuvalt vastajaile esitatud ülesannete loetelu, siis ei ole tulemused varasemaga võrreldavad.

Joonis 40. Kaitseliidu peamised ülesanded (3 kõige olulisemat), võrdlus 2012-2014 (%; N = kõik vastajad)

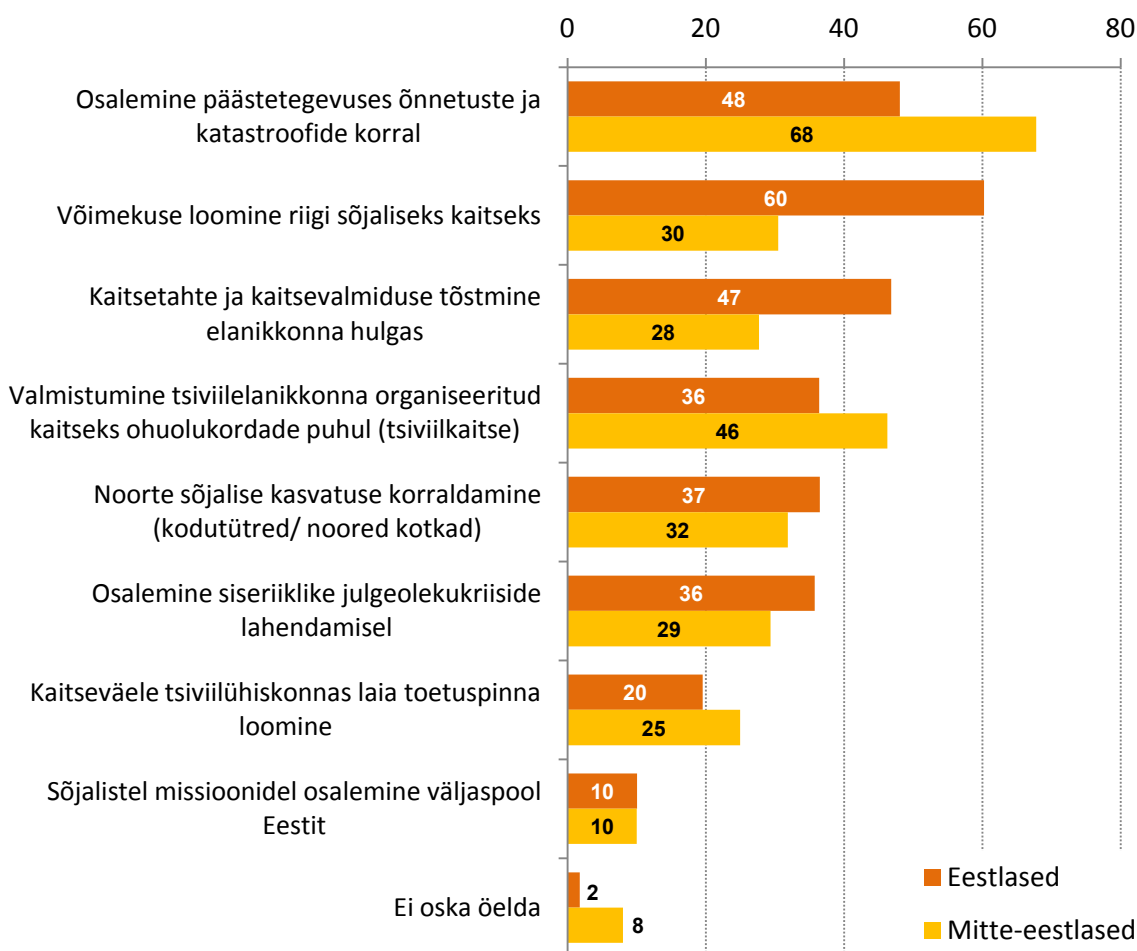
Järgnevalt on vaadeldud hinnanguid lähtuvalt sellest, kas vastajal on kokkupuuteid Kaitseliiduga, st kas tema ise või ta sõbrad-pereliikmed on osalenud Kaitseliidu tegevuses (Joonis 41). Peamise erinevusena ilmneb, et Kaitseliiduga kokku puutunud inimesed nimetavad liidu ülesandena teisest sagedamini võimekuse loomist riigi sõjaliseks kaitseks (62%, ülejäänutest 47%) ja elanike kaitsetahte ja kaitsevalmiduse tõstmist (48%, ülejäänutest 38%). Need, kes ei oma Kaitseliiduga kokkupuuteid, peavad seevastu sagedamini Kaitseliidu oluliseks ülesandeks õnnetuste ja katastroofide korral päästetegevuses osalemist (57%, ülejäänutest 47%).

Joonis 41. Kaitseliidu peamised ülesanded (3 kõige olulisemat), võrdlus lähtuvalt Kaitseliiduga kokkupuudete olemisest (%; N = kõik vastajad)

Eesti- ja muukeelsete elanike arvamustes esineb samuti mitmeid erinevusi (Joonis 42). Eestikeelse elanikkonna hinnangul on Kaitseliidu olulisim ülesanne võimekuse loomine riigi sõjaliseks kaitseks (60%; mitte-eestlastest 30%). Muukeelse elanikkonna seas domineerib see-eest väga tugevalt arvamus, et Kaitseliidu oluliseks ülesandeks on õnnetuste ja katastroofide korral päästetegevuses osalemine (68% mainib seda ühena kolmest olulisest ülesandest). Eestlased nimetavad päästetegevuses osalemisega pea võrdsel määral (47-48% vastanuist) ka elanike kaitsetahte ja -valmiduse tõstmist (mitte-eestlaste seas viimane 28%). Samuti on eestlaste seas enam neid inimesi, kelle meelest peaks Kaitseliit tegelema siseriiklike julgeolekukriiside lahendamisega (36%, mitte-eestlastest 29%) ja noorte sõjalise kasvatus (37%, mitte-eestlastest 32%). Mitte-eestlased peavad eestlastega võrreldes aga olulisemaks Kaitseliidu ülesandeks tsiviilkaitset (46%, eestlastest 36%) ja kaitsevägele tsiviilühiskonnas toetuspinna loomist (25%, eestlastest 20%). Muukeelsete vastajate seas on rohkem neid, kes ei osanud küsimusele vastata.

Joonis 42. Kaitseliidu peamised ülesanded (3 kõige olulisemat), eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

7. NATO

Seitsmes, NATO-t puudutav peatükk annab ülevaate, kuidas elanikud suhtuvad Eesti kuulumisse NATO liikmesriikide hulka, millist rolli nähakse NATO-l Eesti julgeoleku tagamisel ja kuidas elanikkonna arvates peaks toimuma koostöö NATO ja Venemaa vahel.

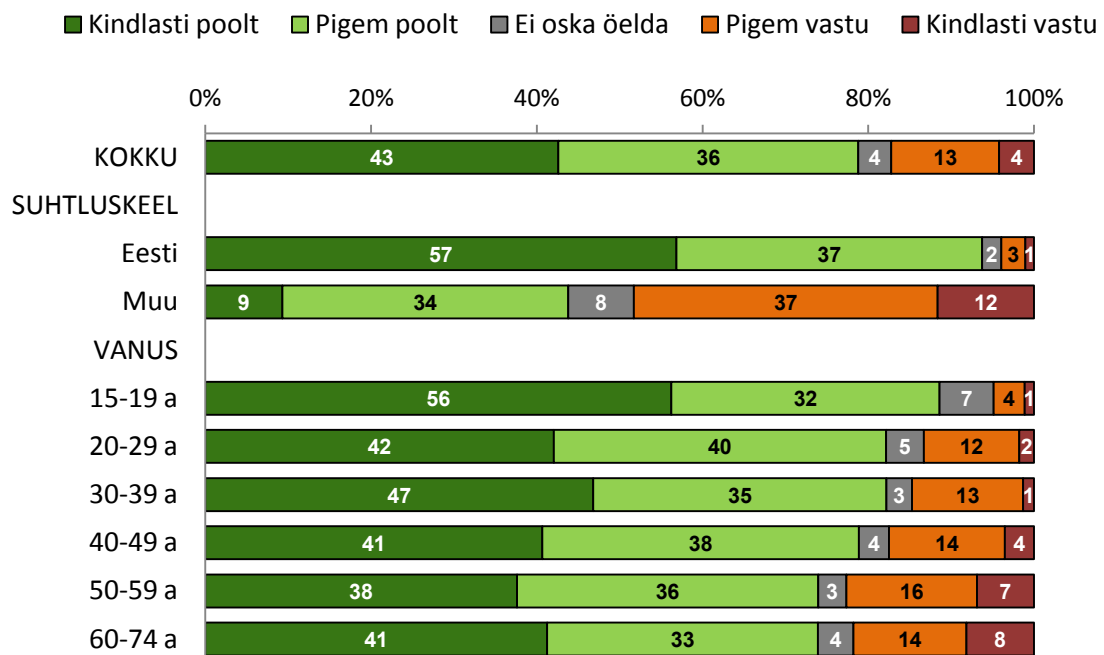
7.1. Suhtumine NATO-sse kuulumisse

Eesti kuulumist NATO-sse pooldas 2013. aasta sügisel 79% elanikest, sh 43% on kindlasti ja 36% pigem NATO-sse kuulumise poolt (Joonis 43). NATO liikmelisuse vastu on 17% eestimaalastest; seisukohta ei oska antud küsimuses võtta 4% elanikkonnast.

Eestikeelsed elanikud suhtuvad NATO-sse oluliselt paremini kui mitte-eestlased. Kui eestikeelsetest vastajatest pooldab NATO-sse kuulumist 94% ja vastu on vaid 4%, siis mitte-eestlastest on Eesti NATO-sse kuulumise poolt 44% ja vastu 48%. Lisaks ei oma 8% muukeelsest elanikkonnast antud

küsimuses kindlat seisukohta (eestlastest 2%). Võrdlus vanuse lõikes näitab, et NATO pooldajate osakaal on kõrgem alla 50-aastaste elanike seas (79-89%). Keskmisest rohkem toetavad Eesti NATO-sse kuulumist ka kõrgema sissetulekuga vastajad (84% üle 650-eurose netosissetulekuga inimestest) ja maapiirkondade elanikud (93%).

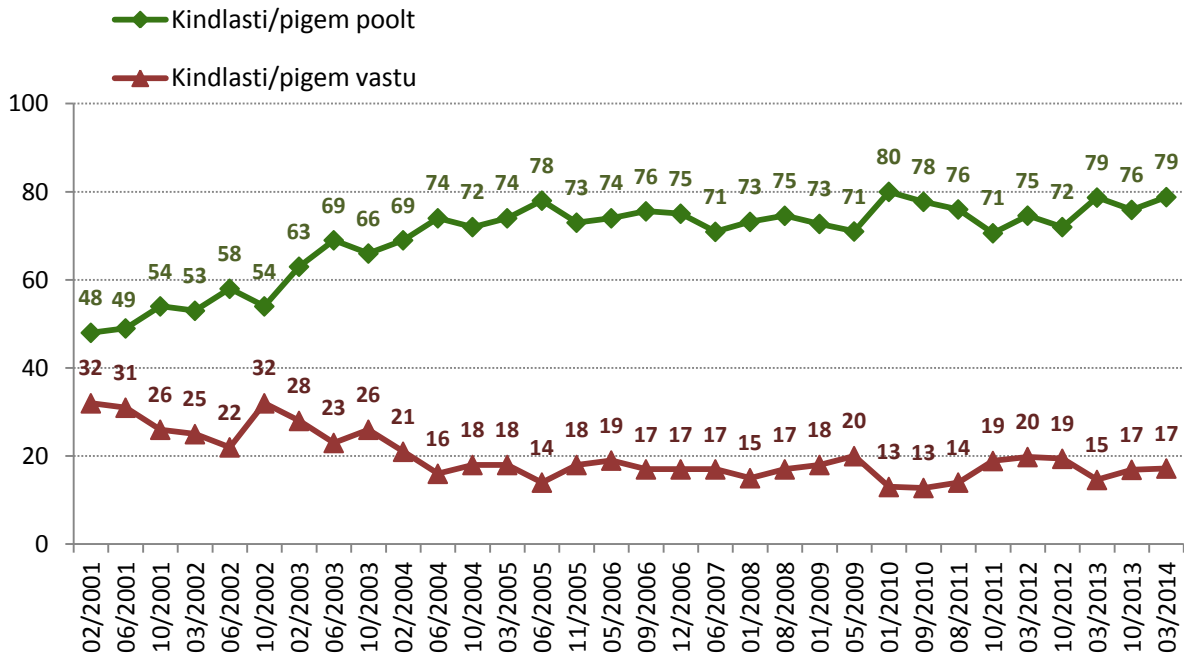
Joonis 43. Hoiakud NATO-sse kuulumise suhtes (%) (N = kõik vastajad)

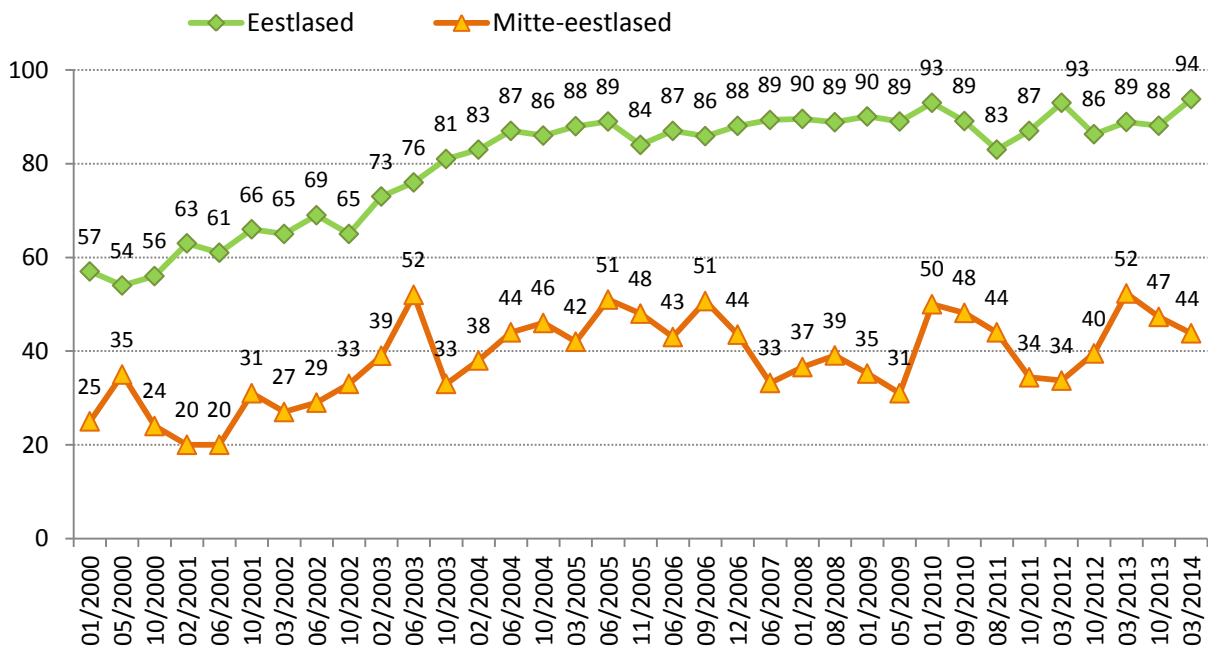
Eesti elanike toetus NATO-sse kuulumisele on pärast 2004. aastal aset leidnud liitumist **püsinud küllaltki stabiilsena – pooldajate osakaal on kõigis uuringulainetes jäänud vahemikku 71-80%** (Joonis 44). Suurem muutus ilmnis 2010. aasta alguses, mil toetus NATO-le tõusis kümnekonna protsendipunkti võrra (71%-lt 80%-le). Sellele tõusule järgnes tasapisi toimunud langus (2011. aasta sügiseks toetusmäär taas 71%), ent nüüd on toetus taas 76-79%-ni tõusnud.

Viimase paari uuringulaine jooksul on ennekõike just **muukeelsete elanike toetus NATO-sse kuulumisele üles-alla kõikunud** (Joonis 45). Viimaste aastate madalpunktid on leidnud aset erineval ajahetkel – muukeelsete toetus NATO-sse kuulumisele langes märgatavalt 2011. aasta teises pooles, eestlaste suhtumises leidis sarnane tendents aset juba aasta varem. Ka toetusemäära tõus algas eestikeelses elanikkonnagrupis veidi varem, ent nüüdseks on sama suunamuutus toimunud ka muukeelsete seas. Praegu on vahe kahe keelegrupi toetuses NATO liikmelisusele 50 protsendipunkti, mis on sarnane 2008. aasta ja 2011. aasta teise poole tasemele.

Joonis 44. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes; 2001-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

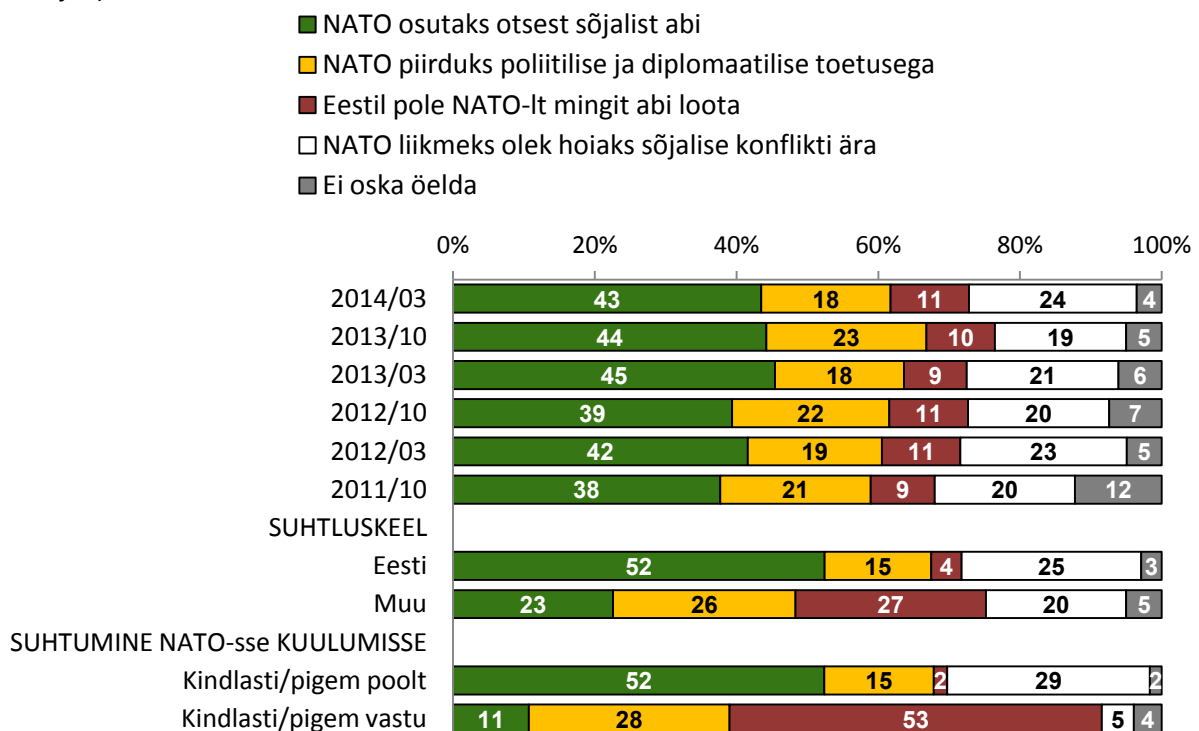
Joonis 45. NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2014 (kindlasti ja pigem pooldajate %; N = kõik vastajad)

7.2. NATO abi võimaliku ohu korral

Järgnevalt paluti vastajail hinnata, milline oleks NATO roll Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht. **Kõige sagedamini (43% juhtudest) arvavad eestimaalased, et ähvardava ohu korral osutaks NATO otsest sõjalist abi** (Joonis 46) ning 18% elanikest leiab, et NATO piirduks ainult poliitilise ja diplomaatilise toetusega. 24% usub, et NATO liikmeks olek suudaks sõjalise konflikti ära hoida ja 11% arvates ei oleks NATO-lt mitte mingit abi loota. Võrreldes möödunud korraga on nüüd veidi enam inimesi, kes usuvad, et NATO liikmeks olek suudaks sõjalise konflikti ära hoida (5 protsendipunkti võrra).

Joonis 46. NATO roll Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht (%; N = kõik vastajad)

Elanikud, kes pooldavad Eesti kuulumist NATO-sse, panevad organisatsioonile ka märksa suuremaid lootuseid. NATO kuuluvust toetavatest inimestest arvab 52%, et Eesti saaks sealt ohu korral otsest sõjalist abi (NATO liikmelisust mittepoldajatest ainult 11%), ja samuti usutakse rohkem, et NATO sekkumine hoiaks sõjalise konflikti ära (29% vs 5%). NATO-liikmelisuse vastased see-eest leiavad valdavalt, et NATO ei osutaks sõjalise ohu korral Eestile üldse mitte mingit abi (53%; pooldajatest ainult 2%) või piirduks poliitilise ja diplomaatilise toetusega (28%; pooldajatest 15%).

Kuna eestikeelses elanikkonnas on toetus NATO liikmelisusele märksa kõrgem kui muukeelses, siis usuvad eestlased ka enam, et NATO osutaks sõjalise ohu korral Eestile otsest sõjalist abi (52%; mitte-eestlastest 23%) või suudaks sõjalise konflikti ära hoida (25%; mitte-eestlastest 20%). Mitte-eestlased arvavad aga sagedamini, et NATO piirduks vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega (26%; eestlastest 15%) või ei osutaks sõjalise ohu korral Eestile mingit abi (27%; eestlastest 4%). Võrreldes eelmise uuringulainega on muukeelsete vastajate seas sel korral 9 protsendipunkti võrra vähem inimesi, kes

usuvad, et NATO osutaks sõjalise ohu korral Eestile otsest sõjalist abi (23%; 2013. aasta sügisel 32%) ning 4 protsendipunkti võrra rohkem neid, kelle arvates ei ole Eestil NATO-lt mingit abi loota (27%; 2013. aasta sügisel 23%). Samas on sel korral 6 protsendipunkti võrra enam mitte-eestlasi, kelle arvates hoiaks NATO liikmeks olek sõjalise konflikti ära (20%; 2013. aasta sügisel 14%).

8. Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid

Kaheksas peatükk kaardistab hoiakuid seoses rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemisega: kui vajalikuks elanikud üldiselt peavad Eesti osalemist taolistes operatsioonides, kuidas suhtutakse jätkamise Afganistani missioonil ning osalemisse Euroopa Liidu rahutagamisoperatsioonis Kesk-Aafrika Vabariigis ja väljaõppemissioonil Malis, mis põhjustel peaks Eesti välismissioonidel osalema ja milline mulje on elanikkonnal jäänud Eesti kaitseväge senisest suurimast välismissioonist, mis toimub Afganistanis NATO vägede koosseisus.

8.1. Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides

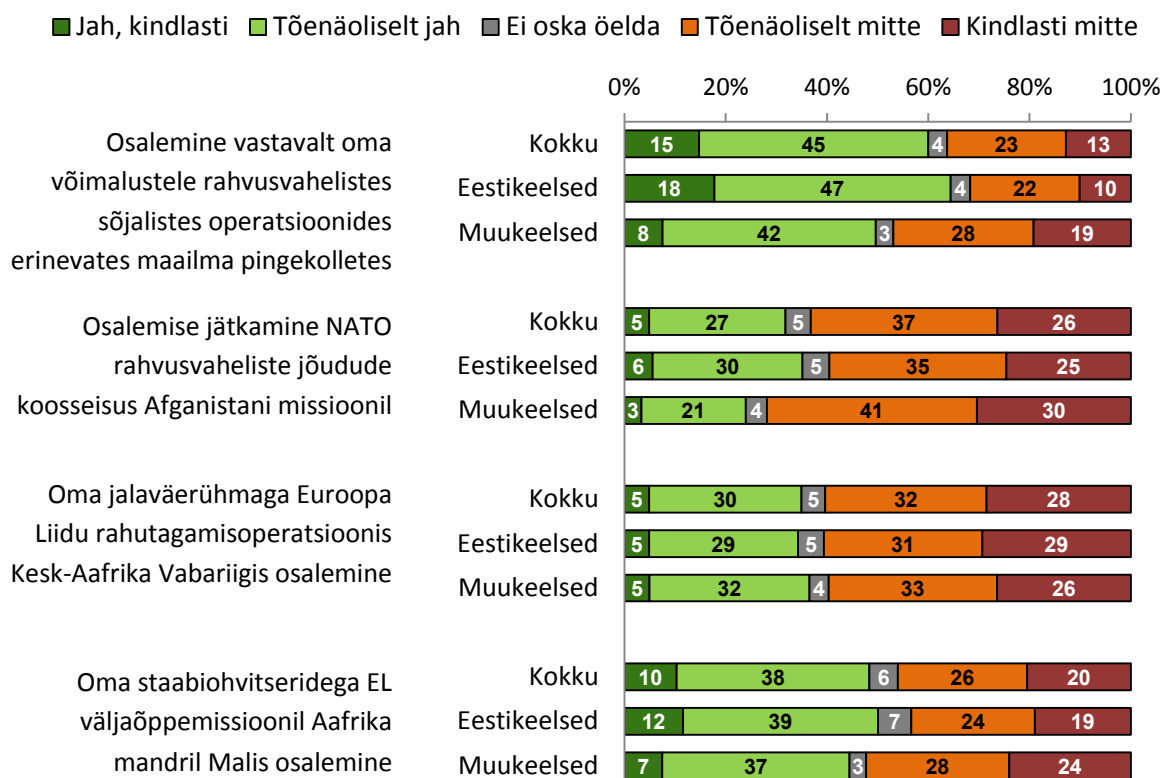
Saamaks ülevaadet suhtumisest rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemisse, esitati vastajaile üks üldine küsimus („*Kas Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes?*“) ning kolm konkreetsete missioonide kohta käivat küsimust („*Kas Eesti peaks jätkama NATO rahvusvaheliste jõudude koosseisus Afganistani missioonil osalemist?*“; „*Kas Eesti peaks oma jalaväerühmaga osalema Euroopa Liidu rahutagamisoperatsioonis Kesk-Aafrika Vabariigis?*“ ja „*Kas Eesti peaks oma staabiohvitseridega osalema Euroopa Liidu väljaõppemissioonil Aafrika mandril Malis?*“). Suhtumist Kesk-Aafrika Vabariigis rahutagamisoperatsioonis osalemisse mõõdeti käesolevas uuringus esmakordselt.

60% Eesti elanikkonnast leiab, et Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes operatsioonides, sealhulgas 15% vastajate arvates tuleks seda kindlasti teha (Joonis 47). Rahvusvahelistes operatsioonides osalemiseks ei näe vajadust 36% elanikest. Kui aga vaadata hoiakuid konkreetsete missioonide suhtes, siis ilmneb, et **Afganistani missioonil jätkamist pooldab alla kolmandiku (32%) elanikest** ning selleks ei näe vajadust koguni 63%. Kesk-Aafrika Vabariigis aset leidvasse Euroopa Liidu operatsiooni suhtutakse üsnagi sarnaselt: **35% inimeste hinnangul peaks Eesti oma jalaväerühmaga osalema Kesk-Aafrika Vabariigi rahutagamisoperatsioonis** (vastu 60%). Eesti **staabiohvitseride osalust Euroopa Liidu väljaõppemissioonil Aafrika mandril Malis toetab 48%** elanikkonnast (vastu 46%). Nelja küsimuse tulemusi kõrvutades ilmneb niisiis, et üleüldise rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise puhul on pigem ülekaalus soosivad hoiakud. Samas konkreetsetesse operatsioonidesse suhtutakse kas neutraalselt (Malis toimuva väljaõppemissiooni puhul jagunevad poolt- ja vastuhääled praktiliselt ühtemoodi) või hoopis negatiivselt (Afganistani missioonil jätkamist ja Kesk-Aafrika Vabariigis toimival rahutagamisoperatsioonis osalemist suurem osa eestimaalastest ei toeta).

Eesti kaitsejõudude üldist osalemist missioonidel kipuvad eestlased suuremal määral toetama (64%; mitte-eestlastest 50%). Toetus Afganistani missioonil jätkamisele ja Mali missioonil osalemisele on

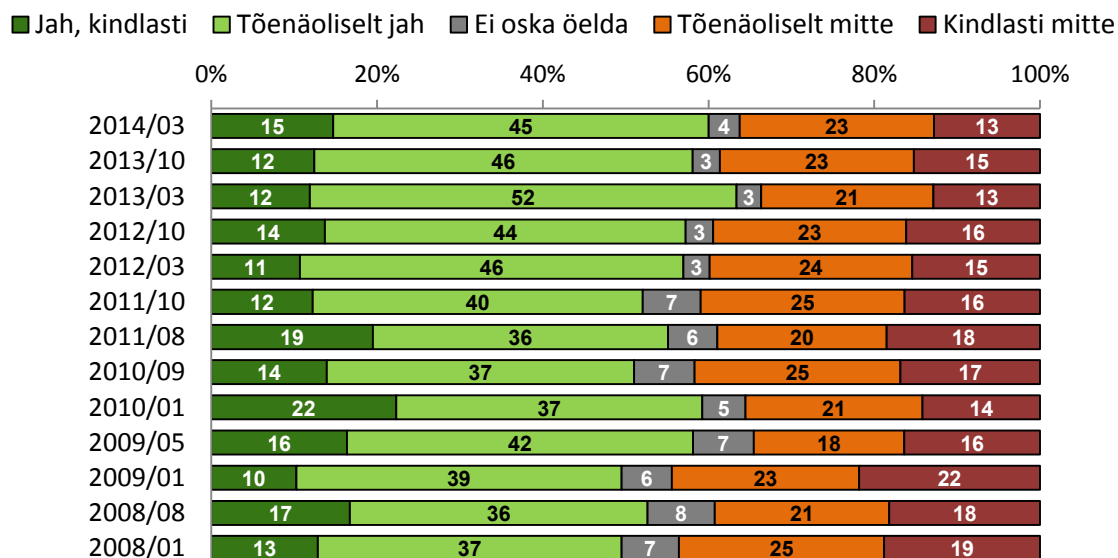
samuti kõrgem eestlaste hulgas (Afganistani missioon – 35% eestlastest ja 24% mitte-eestlastest; Mali missioon – 50% eestlastest ja 44% mitte-eestlastest). Euroopa Liidu rahutagamisoperatsiooni Kesk-Aafrika Vabariigis seevastu toetavad mitte-eestlased pisut rohkem (37%; eestlastest 34%). Keskmisest enam pooldavad sõjalistel operatsioonidel tervikuna ja ka konkreetsetel missioonidel osalemist mehed ja alla 40-aastased vastajad. Hariduse lõikes ei ole erisused nii ilmsed, kuigi põhiharidusega vastajad suhtuvad Afganistani missioonil jätkamise soovimalt kui kesk- ja kõrgharitud eestimaalased (45%; ülejäänutest 30%).

Joonis 47. Suhtumine Eesti üksuste osalemisse erinevates rahvusvahelistes operatsioonides (%)
N = kõik vastajad)

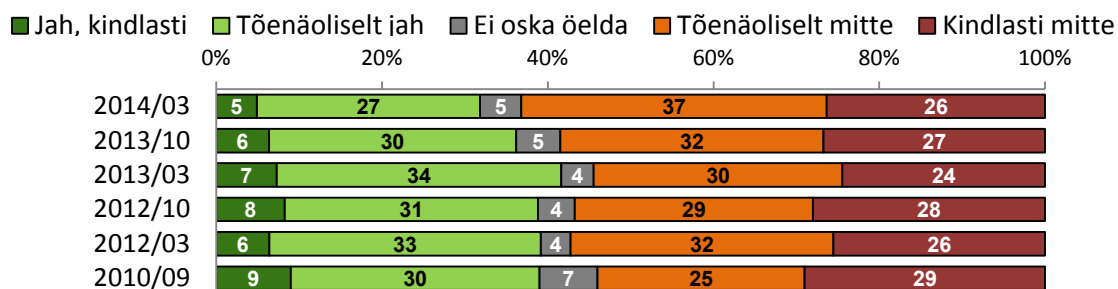
Poole aastaga on pisut tõusnud nende eestimaalaste hulk, kes pooldavad Eesti kaitsejõudude erinevates operatsioonides osalemist tervikuna – 58%-lt 60%-le (Joonis 48). Viimase kuue aasta jooksul on toetus sõjalistes operatsioonides osalemisele olnud kokku 49-63%.

Joonis 48. Suhtumine Eesti kaitsejõudude üksuste osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes; 2008-2014 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

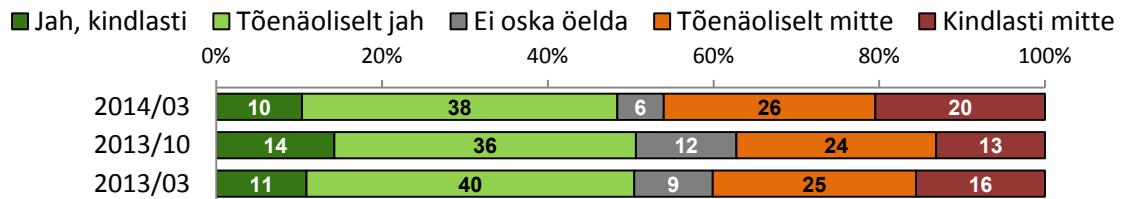
Toetus Afganistani missioonil jätkamisele on 2014. aasta kevadel viimase viie uuringulaine seas väikseim (Joonis 49). Võrreldes eelmise aasta kevadega on antud näitaja langenud 10 protsendipunkti võrra.

Joonis 49. Suhtumine Eesti jätkamise NATO rahvusvaheliste jõudude koosseisus Afganistani missioonil; 2010-2014 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

2013. aasta kevadel lülitati ankeeti küsimus osalemise kohta väljaõppemissioonil Malis (Joonis 50). Antud küsimuse puhul on hoiakud kolme uuringulaine lõikes üsna stabiilsed olnud – Mali operatsioonil osalemist toetab hinnanguliselt pool elanikkonnast (48%).

Joonis 50. Suhtumine Eesti staabiohvitseride osalemisse Euroopa Liidu väljaõppemissioonil Aafrika mandril Malis; 2013-2014 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

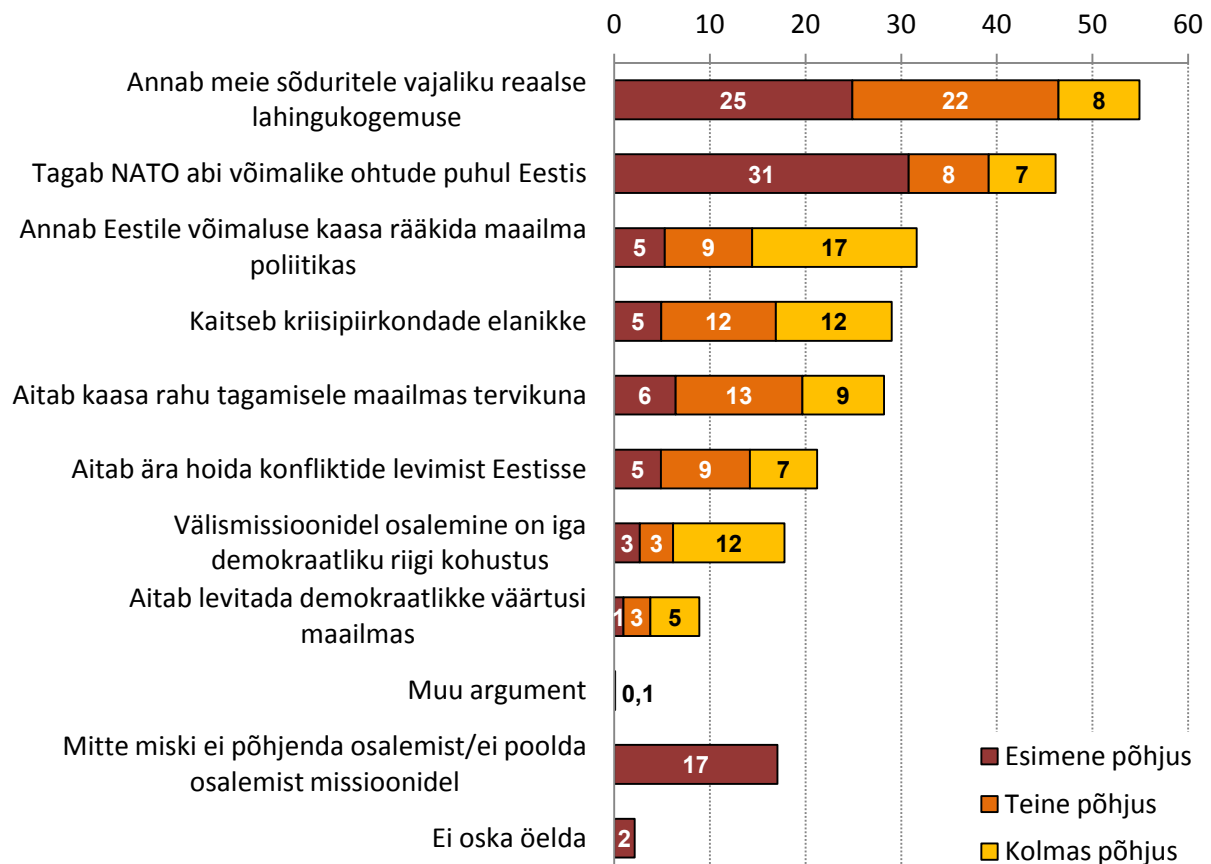

8.2. Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid

Vastajail paluti etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st milline on olulisuselt esimene, milline teine ja milline kolmas põhjus.

Eesti elanikud peavad rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemist vajalikuks ennekõike kahel põhjusel: **osalemine annab meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse** (55% nimetab ühena kolmest põhjusest) ja Eesti osalemine rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides **tagab võimalike ohtude puhul Eestile NATO abi** (46%) (Joonis 51).

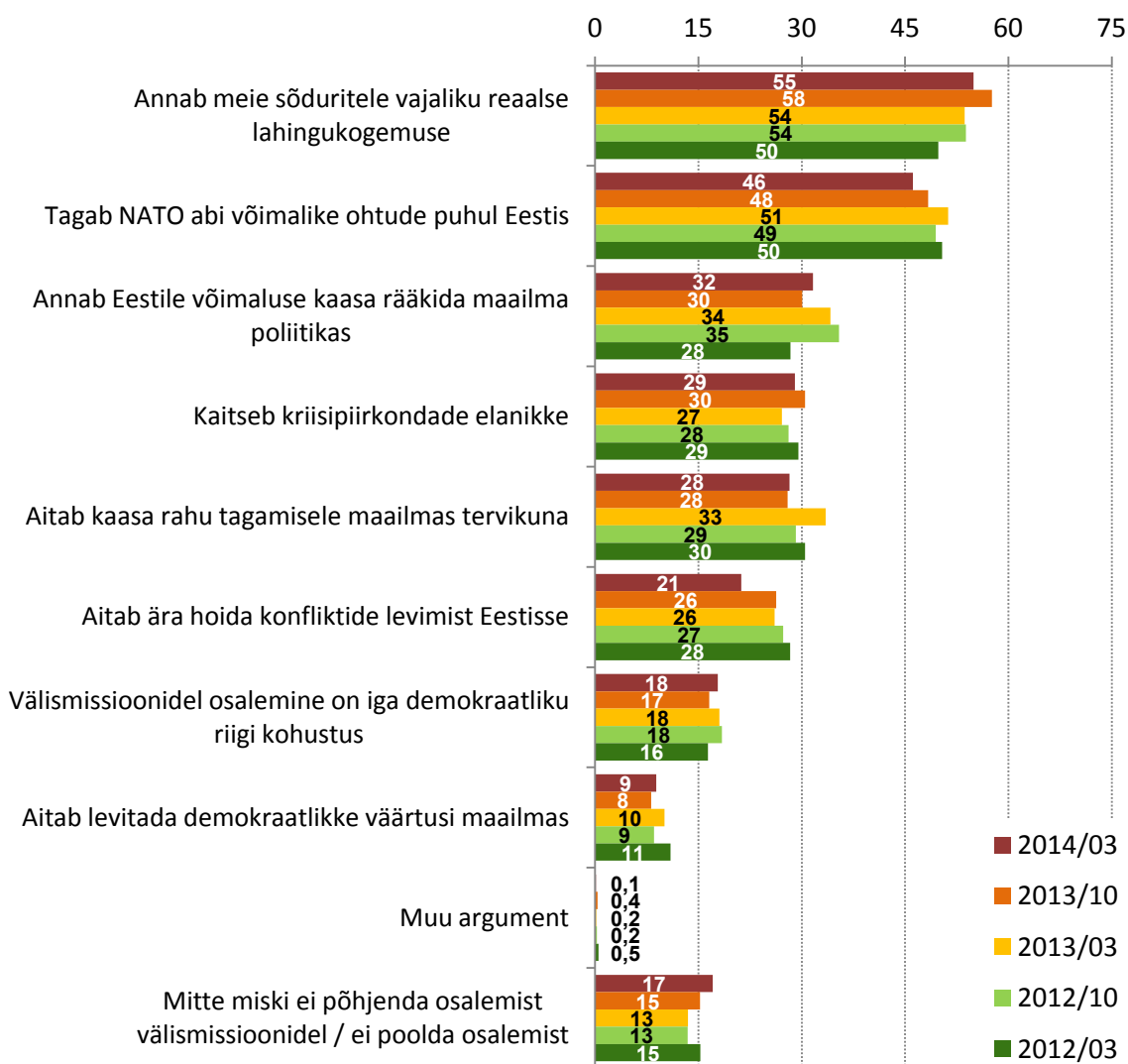
Joonis 51. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides (%) ; N = kõik vastajad

Olulisteks argumentideks, miks osaleda välismissioonidel, on vastajate hinnangul veel maailma poliitikas kaasa rääkimise võimaluse saamine (32%), kriisipiirkondade elanike kaitsmine (29%), kaasaaitamine rahu tagamisele maailmas (28%) ning konfliktide Eestisse levimise ennetamine (21%). Harvemini leitakse, et välismissioonidel osalemine on iga demokraatliku riigi kohustus (18%) ning see aitab maailmas demokraatlikke väärtuseid levitada (9%). Seda meelt, et rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemist ei põhjenda miski, on 17% eestimaalastest.

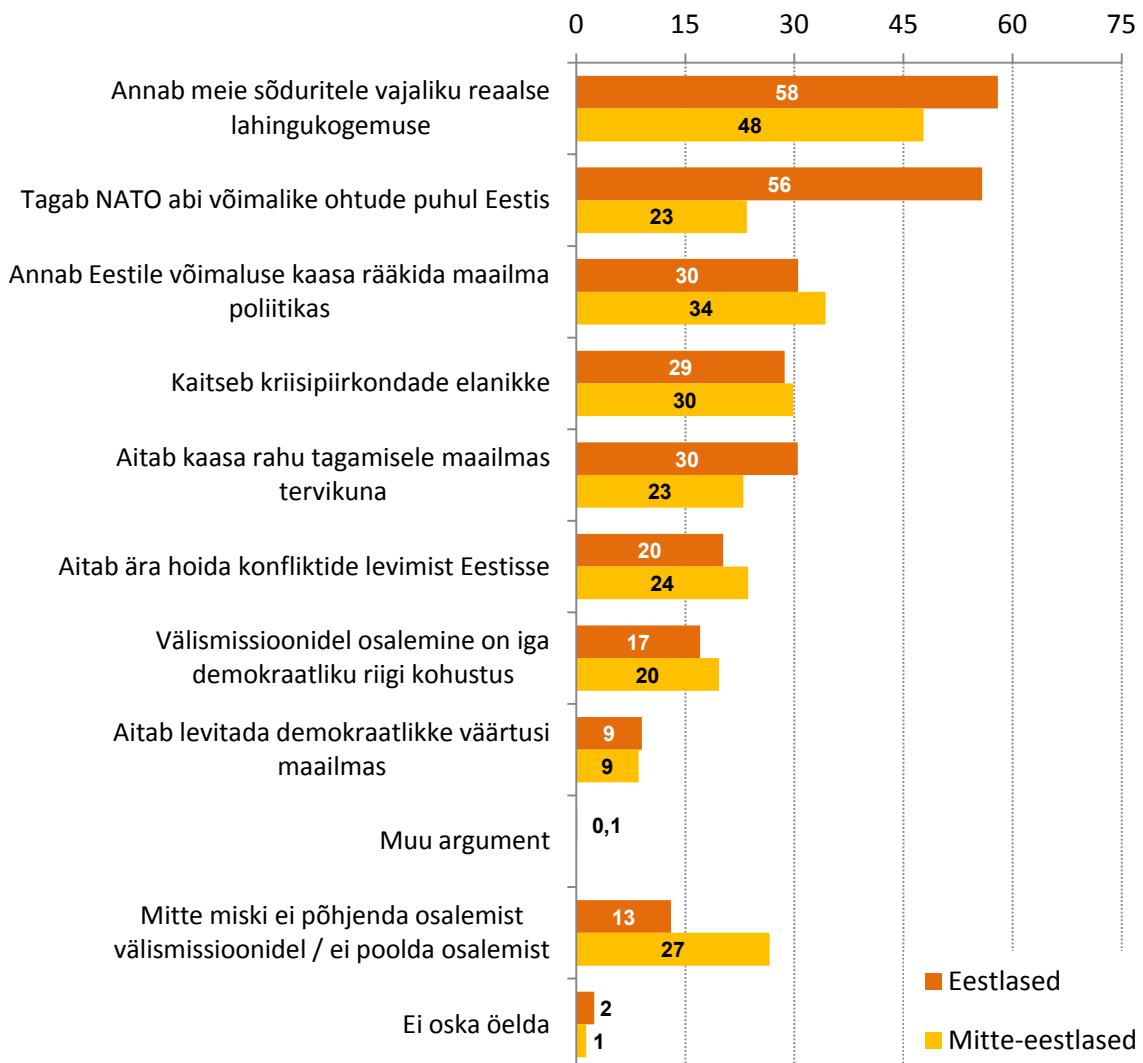
Joonis 52 kajastab rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise põhjuseid viimase viie uuringulaine jooksul. Elanike argumendid ei ole selle aja vältel oluliselt muutunud. Pisut vähemaks on jäänud inimesi, kelle meelest aitab sõjalistes operatsioonides osalemine ära hoida konfliktide levimist Eestisse ja tagab NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis.

Joonis 52. Olulisemad põhjused (3 kõige olulisemat), miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides; 2012-2014 võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

Mitte-eestlased leiavad oluliselt sagedamini, et mitte miski ei põhjenda Eesti välismissioonidel osalemist (27% muu- ja 13% eestikeelsetest vastajatest) (Joonis 53). Eestikeelsete vastajate jaoks domineerivad välismissioonidel osalemise argumentide seas selgelt kaks tegurit: sõdurite reaalne lahingukogemus ja NATO abi võimalike ohtude korral (vastavalt 58% ja 56%; mitte-eestlastest vastavalt 48% ja 23%). Need kaks on ka peamised, mida eestlased nimetavad mitte-eestlastest märksa sagedamini. Lisaks põhjendavad eestlased muukeelsetest vastajatest sagedamini rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemist rahu tagamisega maailmas tervikuna (30%, mitte-eestlastest 23%). Mitte-eestlased omakorda toovad eestlastega võrreldes mõne protsendipunkti võrra sagedamini välja, et sõjalistes operatsioonides osalemine annab Eestile võimaluse kaasa rääkida maailma poliitikas (34%, eestlastest 30%), aitab ära hoida konfliktide leviku Eestisse (24%, eestlastest 20%), samuti on suurem osakaal mitte-eestlasi, kelle arvamusel on välismissioonidel osalemine iga demokraatliku riigi kohustus (20%, eestlastest 17%).

Joonis 53. Olulisemad põhjused (3 kõige olulisemat), miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides; eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

8.3. Afganistani operatsiooni kuvand

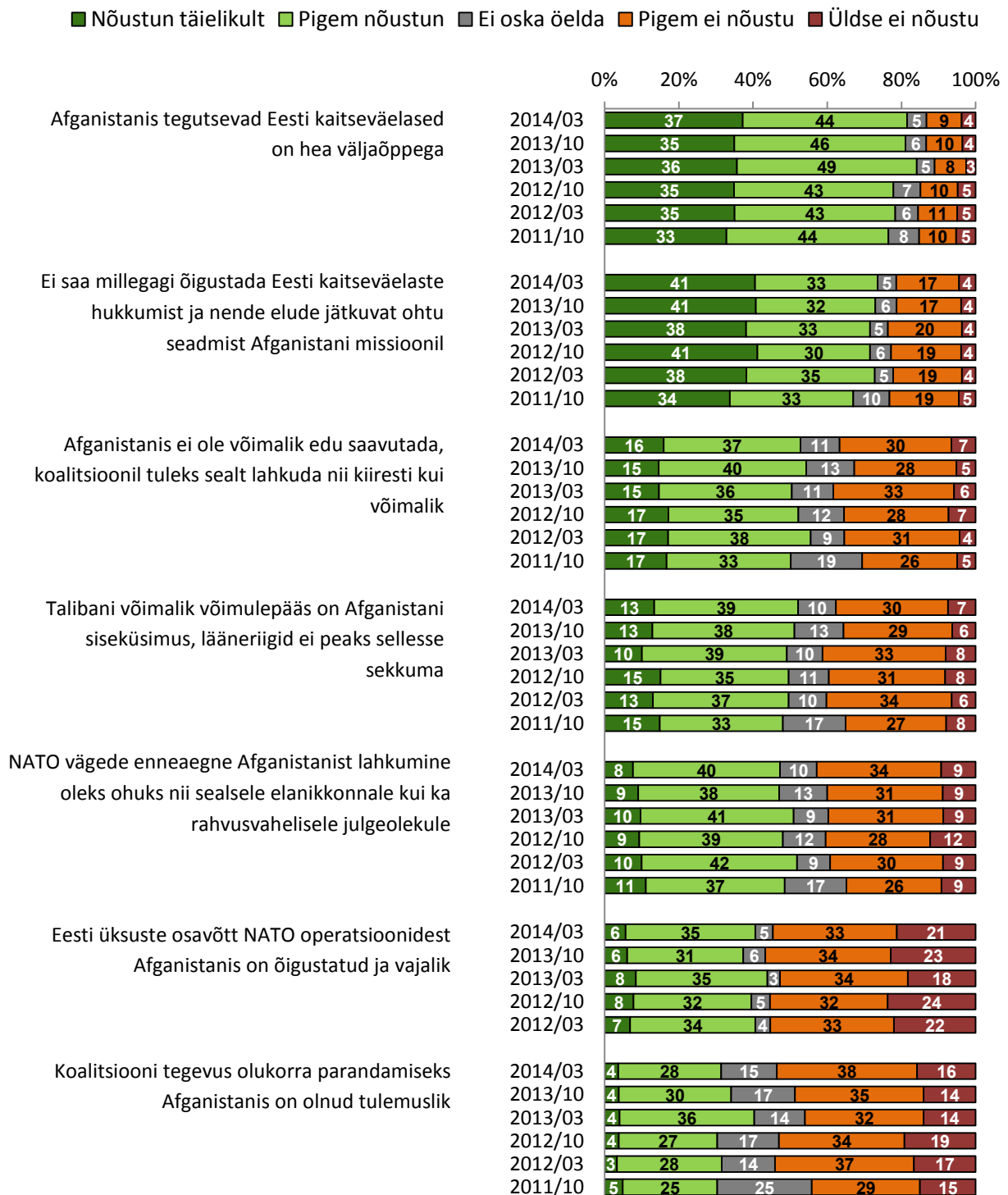
Eraldi teemana käsitleti uuringus Eesti elanikkonna hoiakuid seoses kaitseväe seni suurima välismissiooniga, milleks on NATO vägede koosseisus toimuv Afganistani operatsioon. Saamaks ülevaadet, millisena antud missiooni kujutatakse, esitati vastajale seitse erinevat väidet (sh nii positiivse kui negatiivse alatooniga väiteid) ja paluti hinnata, kuivõrd ta nendega nõustub.

Valdavalt ollakse seda meelt, et **Afganistanis tegutsevad Eesti kaitseväelased on hea väljaõppega** – sellekohase väitega on täielikult või pigem nõus 82% elanikkonnast (Joonis 54). Teisalt leiab peaaegu 3/4 vastanuist (74%), et **Eesti kaitseväelaste hukkumist ja nende elude jätkuvat ohtu seadmist Afganistani missioonil ei saa millegagi õigustada**. Elanike hoiakuid iseloomustab kohatine vastuolulisus: ühelt poolt suhtutakse missioonil osalemisse kriitiliselt (53% arvates ei ole Afganistanis võimalik edu saavutada ja koalitsioonil tuleks sealt lahkuda nii kiiresti kui võimalik, 55% ei nõustu Eesti üksuste Afganistani operatsioonist osavõtu õigustatuse ja vajalikkusega ning 52% peab Talibani võimalikku võimulepääsu Afganistani siseküsümuseks, millesse lääneriigid ei peaks sekkuma. Samas nähakse NATO vägede enneaegses Afganistanist lahkumises ohtu nii sealsele elanikkonnale kui ka rahvusvahelisele julgeolekule (47%). Senitehtu tulemuslikkuse osas ollakse pigem skeptilised – üksnes 31% leiab, et koalitsiooni tegevus olukorra parandamiseks Afganistanis on olnud tulemuslik (54% ei nõustu, 15% ei oska oma arvamust avaldada). Kokkuvõttes on elanikel niisiis selgelt positiivne hoiak Eesti kaitseväelaste professionaalsuse suhtes, aga samas tuntakse muret meie kaitseväelaste ohutuse pärast ning ei olda kuigi veendunud Afganistani missiooni vajalikkuses ja tulemuslikkuses.

Võrreldes 2013. aasta sügisel läbi viidud uuringu tulemustega **ei ole ilmnenud drastilisi muutusi eestimaalaste suhtumises Afganistani missiooni**. Jätkuvalt on palju nii neid inimesi, kelle hinnangul on Afganistanis tegutsevad Eesti kaitseväelased hea väljaõppega (82%; 2013. aasta sügisel 81%), aga ka neid, kelle meelest ei ole Eesti kaitseväelaste hukkumine ja nende elude ohtu seadmine Afganistani missioonil õigustatud (74%; 2013. aasta sügisel 73%). Võrreldes eelmise aasta sügisel läbi viidud uuringuga on 3 protsendipunkti võrra langenud elanikkonna heakskiit missiooni tulemuslikkusele (34%-lt 31%-le), samal ajal on 4 protsendipunkti võrra kasvanud osakaal vastajaid, kelle arvates on Eesti üksuste osavõtt NATO operatsioonidest Afganistanis õigustatud ja vajalik (37%-lt 41%-le).

Joonis 54. Nõustumine erinevate Afganistani missiooni puudutavate väidetega, võrdlus 2011-2014

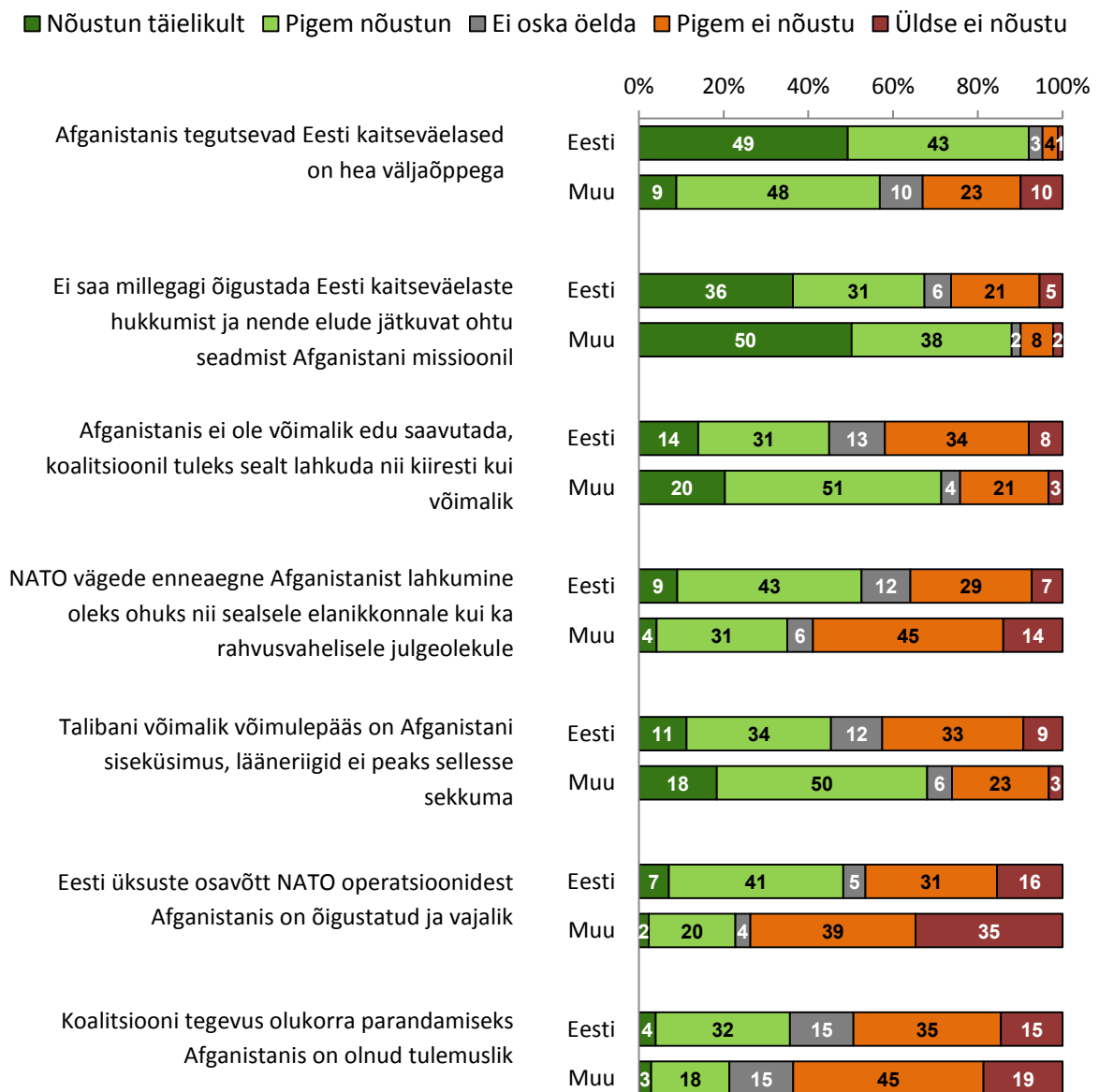
(%; N = kõik vastajad)

Joonis 55 näitab, et eesti- ja muukeelsete elanike nägemus Afganistani missioonist on jätkuvalt erinev: eestikeelne vastajaskond väljendab muukeelsest märksa sagedamini missioonile toetust. Eestlaste seas on koguni 35 protsendipunkti võrra rohkem neid inimesi, kes nõustuvad väitega, et Afganistanis tegutsevad kaitseväelased on hea väljaõppega (nõustub 92%; mitte-eestlastest 57%). 25

protsendipunkti võrra rohkem eestlaseid peab Eesti osalemist Afganistani missioonil õigustatuks (48%; mitte-eestlastest 23%) ja 18 protsendipunkti võrra on rohkem neid, kelle meelest oleks NATO vägede enneaegne lahkumine oht nii kohalikule kui rahvusvahelisele julgeolekule (53%; mitte-eestlastest 35%). Mitte-eestlased soovivad jagada sagedamini seisukohta, et Eesti kaitseväelaste hukkamist ja ohtu seadmist Afganistani missioonil ei saa õigustada (88%; eestlastest 67%), et Afganistanis ei ole võimalik edu saavutada (71%; eestlastest 45%) ning et Talibani küsimus on Afganistani siseasi, millesse ei peaks sekkuma (68%; eestlastest 45%). Seega on **eestikeelse elanikkonna suhtumine Afganistani missioonil osalemisse ja operatsiooni tervikuna märksa toetavam kui mitte-eestlaste oma.**

Joonis 55. Nõustumine erinevate Afganistani operatsiooni puudutavate väidetega; eesti- ja muukeelsete elanike hinnangute võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

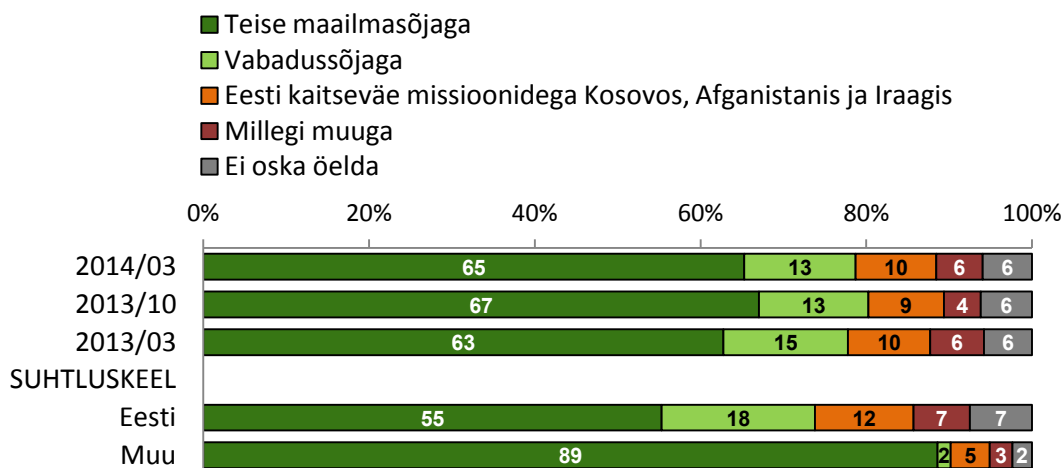

8.4. Seosed sõnaga „veteran“

Viimase kolme uuringulaine jooksul on vastajailt täiendavalt päritud, kas sõna „veteran“ seostub neil eeskätt Teise maailmasõjaga, Vabadussõjaga või Eesti kaitseväge missioonidega Kosovos, Afganistanis ja Iraagis.

Vastustest ilmneb, et ligi 2/3 elanikkonnast seostub sõna „veteran“ eeskätt Teise maailmasõjaga (Joonis 56). Vaid 13% nimetas siin peamise seosena Vabadussõda ning 10% Eesti kaitseväge missioone Kosovos, Afganistanis ja Iraagis. Mitte-eestlased seostavad veterane märksa enam Teise maailmasõjaga kui eestlased (89% vs 55%), eestlased seevastu muukeelsetest elanikest märksa enam Vabadussõjaga (18% vs 2%). Neid inimesi, kelle jaoks seostub sõna „veteran“ Eesti kaitseväge missioonidega Kosovos, Afganistanis ja Iraagis, on keskmisest pisut enam eestlaste (12%), noorte (19% 15-19-aastastest) ja nende inimeste hulgas, kes omavad isiklikku kokkupuudet kaitseväega (18%). Üldtendents on sarnane eelmise aasta uuringulainetele; nende inimeste osakaal, kes seostaksid sõna „veteran“ Eesti kaitseväge tänapäevaste missioonidega, suurenenud ei ole.

Joonis 56. Millega eeskätt seostub sõna „veteran“, 2013-2014 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

9. Riigikaitsealane teave

Viimane peatükk hõlmab endas ülevaadet riigikaitsealase teabega seotud küsimustest: riigikaitseõpetuse vajalikkus koolides ja Eesti Ekspressi lisalehe Riigikaitse.EE lugemine.

9.1. Riigikaitseõpetus koolides

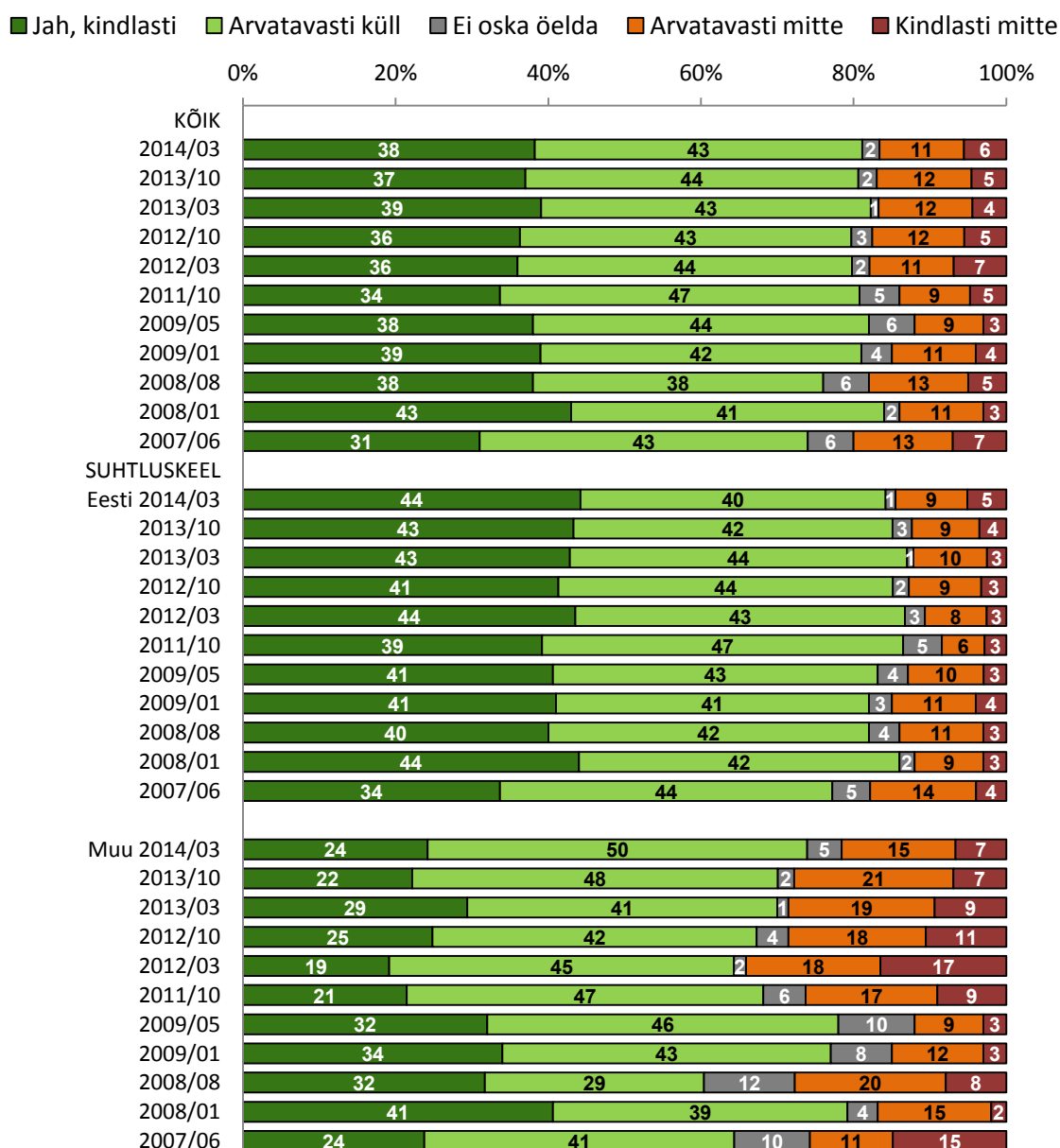
Sarnaselt 2013. aasta sügisel läbi viidud uuringule pooldab 81% Eesti 15-74-aastastest elanikest riigikaitseõpetuse kuulumist kooli õppeprogrammi, sh 38% arvates peaks see õppeprogrammis olema kindlasti ja 43% hinnangul arvatavasti (Joonis 57). Riigikaitseõpetust ei pea koolides vajalikuks

17% elanikkonnast. Pikemas perspektiivis võib öelda, et viimastel aastatel on toetus riigikaitseõpetusele olnud stabiilselt 80% ringis.

Eestikeelsest elanikkonnast pooldab riigikaitse koolides õpetamist 84% ja mitte-eestlastest 74%.

Ajalisest võrdlusest selgub siinkohal, et eestlaste hulgas on poolehoid püsinud pea sama kõrgel alates 2008. aastast, aga mitte-eestlaste suhtumine on olnud küllaltki muutlik. Kui 2008. aasta alguses leidis 80% muukeelsetest elanikest, et koolides peaks andma riigikaitsealast õpetust, siis sama aasta augustiks oli riigikaitseõpetuse toetajate hulk langenud 20 protsendipunkti võrra. 2009. aastal tõusis toetus 77-78%-ni, langes siis jälle paari aasta vältel ja on nüüd viimase kahe aasta jooksul taas tõusule pööranud. Tulemusi teiste taustatunnuste lõikes analüüsid ilmneb, et pisut enam kalduvad riigikaitseõpet soosima üle 40-aastased (keskmiselt 83%) ja need inimesed, kes on ise kaitsevägega kokku puutunud (86%).

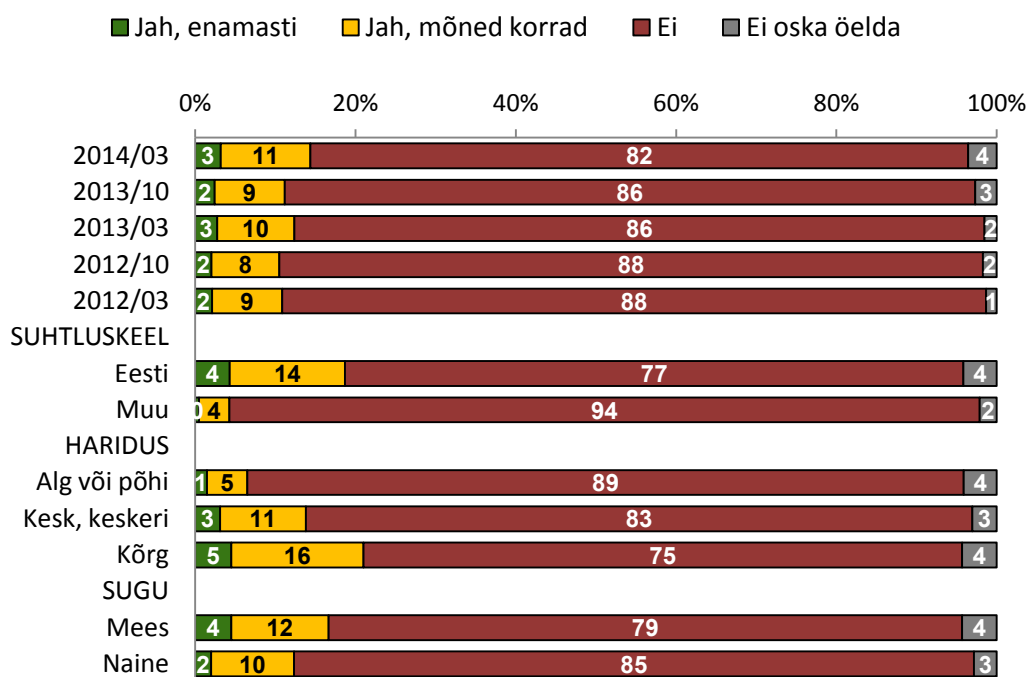
Joonis 57. Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse kooli õppeprogrammis (%; N = kõik vastajad)

9.2. Eesti Ekspressi lisaleht Riigikaitse.EE

Lisaks elanike üldisele meediatarbimise kaardistamisele (vt Lisa 2) sisaldas uuringuankeet ka üht otseselt riigikaitsealast infoallikat puudutavat küsimust. Nimelt uuriti sarnaselt eelmistele uuringulainetele Eesti Ekspressi lisalehe loetavust. **Eesti Ekspressi vahel neli korda aastas ilmuvat lisalehte Riigikaitse.EE on möödunud paari aasta jooksul lugenud 10-14% elanikest, sh 2-3% loeb lehte enamikel juhtudel ja 8-11% on seda teinud mõnel korral (Joonis 58).** 2014. aasta märtsis läbi viidud uuringu tulemused ei ole võrreldes varasemaga oluliselt muutunud.

Joonis 58. Eesti Ekspressi vahel ilmuva lisalehe Riigikaitse.EE lugemine, 2012-2014 võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

Kuna tegemist on eestikeelse väljaandega, siis on igati ootuspärane, et eestikeelsete vastajate seas on Riigikaitse.EE lisalehte lugenuid rohkem kui mitte-eestlaste hulgas (vastavalt 19% ja 4%). Riigikaitse.EE lugejaid on keskmisest rohkem ka kõrgema haridusega elanike (21%) ja meeste (17%) hulgas.